

הסכסוך הערבי ישראלי החזרה אל תרבות המזרח התיכון הגנוזה

תוכן עניינים

2.....	פתיחה
3.....	כוח ישמעאל להעמיד את התרבות הישראלית
5.....	תרבות הבנויה על כוח ההכלה וההולדה הנשי
8.....	חזון 72 הבתולות
10.....	ג'יהאד הנשים ופרשת דָלָלָב
12.....	צורך האסלאם בעידון האתניות הגופנית הנוקשה
14.....	כינון תרבות ההכלה וההולדה הגופניים בפרטי ההלכה היהודית
17.....	כיצד עובד תהליך ההכלה וההולדה
18.....	עבודה זרה כחזון נחשק
19.....	אש מן השמים ולוגיקה מעולם המלאכים להאיר את מיתוס הגוף הנאלם
22.....	המגע האינטואיטיבי של האסלאם בתרבות ההלכה וההולדה הנשית
24.....	בין הכעבה ובית המקדש
26.....	השאהידיות וקיום החיים התמידי של החומר
29.....	התעצמות האתניות הפיזית, דווקא בעקבות מגע התקפי
31.....	הסכם חודייביה - ייסוד מעמד הדיבור בתרבות האתנית הפיזית
35.....	האוריינטליזם המערבי – נוקאאוט עצמי בהגדרתם העצמית של העמים המערביים
38.....	איבוד פוטנציאל היצירה מן האדם ומן התורה
40.....	השוט האסלאמי להחזרת התרבות האתנית הפיזית למעמדה
40.....	באיזה אופן פועלים מול תרבות שמחוללה הוא הקיום הפיזי
44.....	האסלאם ומדינת ישראל – שנאה המחפשת קירבה

פתיחה

בעת שהמערב מתפקח מן האשליה שיש בידיו את הכלים לפתרון או אפילו הבנת מה שמכונה ה"אביב הערבי" והכאוס הפוליטי וההומניטארי המתלווה אליו¹, נצרכת חשיבה חדשה מחוץ לקופסת התובנה המערבית, המתבוננת על המזרח התיכון והאסלאם בעיניים נקיות מפטרונים וזלזול², על מנת להבין את נקודת המוצא התרבותית ממנה פועלים העמים הערביים וממנה למשוך קו תובנה לבנין העתיד ובתוך כך לאופן מיקום מדינת ישראל בתוך התהליך הזה.

מאמר זה יוצר מהפך מוחלט בדרך תפיסת מקורות הסכסוך הישראלי הערבי. בפעם הראשונה הוא בוחן את הסוגיה הערבית והאסלאמית, לא מן הצד המערבי של המתרס, אלא כפי שהיא משתקפת מן היהדות. הוא מגיע בעזרת המקורות התורניים שלעולם לא נתפסו כברי סמכא לעניין זה, אל התשתית הקיומית התרבותית המנהלת את האסלאם ומוציא אותו מן האכזריות שלו, המיניות שבו, וכל מה שנחשב במערב למתועב. הוא מאפשר לראות לא רק את המכנה המשותף שבין התרבות הערבית לזו הישראלית, אלא אף פותח פתח לתרבות הישראלית המקורית הטבועה כיום עמוק בחיק התרבות המערבית ומציב חזון ודרכי פעולה עתידיים שלעולם לא עלו על הדעת במחקר הסכסוך הישראלי הערבי ביותר ממאה שנות קיומו.

לשם כך עלינו לחזור אל המקורות בתנ"ך ובחז"ל ולבחון יחס זה מתוך היחס שבין ישמעאל ואבות האומה הישראלית. כאן נקבעים יסודות העמים והיחסים העמוקים שביניהם, שיופיעו בהמשכם ביחסים ההיסטוריים בין מדינת ישראל ובין שכנותיה מן העמים הערבים. תרחיש קדמון זה, מתוך שהוא נוגע באופן נקי ביסודות העמים, משקלו בקביעת דרכי הפעולה המדיניים העתידיים כד הרבה יותר מדרכי הניתוח הפוליטיים העכשוויים של הסכסוך הישראלי הערבי הטבול עמוק במים עכורים של שנאה והנגוע באוריינטליסטיים המערבית.

כך דרור אֵידר³

¹ התפכחות שהגיעה לשיאה בסירוב הפרלמנט הבריטי להתיר לממשלת בריטניה התערבות בסוריה למרות הפעלתה שם נשק כימי נגד המורדים. כך התבטא בפירוש מנהיג מפלגת הלייבור בעניין - "הייתי נחוש ללמוד את הלקח מעיראק" וכי ראש הממשלה דיוויד קמרון חייב ללמוד לא להיות יהיר" (דברי אד מיליבנד, מנהיג מפלגת הלייבור וראש האופוזיציה בפרלמנט הבריטי, לאחר הצבעת הפרלמנט נגד הצעת הממשלה להתערבות צבאית בסוריה (אתר וואלה 30.8.13)

² מדברי שר הביטחון משה בוגי יעלון המזהיר בקביעות מפני יהירות המערב בהתייחסותו לאירועים המכוננים במזרח התיכון - "מי שאינו מבין שמה שקורה לנגד עינינו הוא התמוטטות של קונספציה שהחזיקה מעמד 90 שנה על בסיס משטרים דיקטטוריים, לא מבין את הטעות הבאה של המערב - שמנסה להביא לדמוקרטיזציה במזה"ת באמצעות בחירות מאולצות. מי שחושב שניתן להביא לדמוקרטיזציה על ידי בחירות טועה. יש כאן בורות, נאיביות ופטרונים. אנחנו לא בהכרח יודעים מה טוב לאחרים. ההסתכלות שלנו על העולם הערבי היא דרך משקפינו, דרך תפיסת עולמנו ולעתים הפערים עצומים" (דברי משה בוגי) יעלון, בכנס של המכון למדיניות נגד טרור בבינתחומי הרצליה שעסק בנושא "ההשפעה הגלובלית של הטרור" ב-8.9.13.

³ בהתייחסותו למשקל החשיבה המיתית במדע המדינה וביחסים הבין לאומיים – "החשיבה המיתית כגורם מכריע במדע המדינה וביחסים הבינלאומיים" – מבוא סעיף ה'.

"האירועים חוזרים על עצמם משום שהם מחקים ארכיטיפ – את האירוע המופתי, שאינו רק עובדה אנתרופולוגית מעניינת, אלא גורם רב ערך בהתנהגות הפוליטית המדינית. הוא מקבע את המסורות העתיקות והופך אותם לגורם אקטואלי ורלוונטי, לעיתים אף יותר מאירועים חדשים שאינם אלא ביטויים אקטואליים של מיתוסים קדומים. הבנת המיתוסים המכוננים של תרבויות וחברות חיונית איפה להבנת מהלכים פוליטיים לא פחות אם לא יותר מניתוחים רציונאליים מן הסדר הרגיל"

כאן המקום להדגיש. אין המדובר פה בפתיחה של מה שמכונה "מאמר תורני", אלא בשימוש חד ובהיר במקורות התורניים במטרה לצייר את יסודות התרבות הישראלית והאסלאמית ויחסי הגומלין שביניהן⁴. מתוך כך לגזור דרך תרבותית, מדינית, פוליטית וצבאית ראויה עם מסקנות אופרטיביות שיש בהן לא רק לחסוך מיליוני דולרים רבים ולנייד מיליונים אחרים לאפיקי הוצאה אפקטיביים, אלא בעיקר, להציב דרך שסופה אינה בהפרדה אלא חיבור בין מדינת ישראל והעמים הערביים סביבה, חיבור שהוא האפיק ההתפתחותי ההגיוני היחיד לעם הנטוע בלב ליבם של העמים האסלאמיים.

כוח ישמעאל להעמיד את התרבות הישראלית

חז"ל מלמדים אותנו כי אברהם העדיף את קיום ישמעאל לפני ה', על פני אפשרות הולדת יצחק⁵. כתיבת העדפה זו של אברהם בתורה, והבטחת ה' לאברהם כי גם רצונו לא יושב ריקם⁶, מלמדים כי קיום ישמעאל הכרחי על מנת למסד את היכולת להופיע תרבות המסוגלת לגעת במקורות חייה בדרך התנהלותה.

אישור לקביעה זו אנו מקבלים בהמשך הדרך, כשישמעאל עושה מה שיעקב אינו מעיז לעשות – לחבר בינו ובין עשיו בקשר של חיתון.

כשרואה עשיו כי בנות כנען רעות בעיני אביו יצחק, הוא מחפש לו חיתון המתאים לדרכו של יצחק. הוא פונה אל ישמעאל ולוקח את מחלת בת ישמעאל לאישה⁷. אף שחז"ל מציגים בצד אחד של

⁴ לצערנו, הן מתוך זלזול וחוסר אמון והן מתוך בורות, ישנה התעלמות מן התכנים התורניים, כמקור אמין לברור היחסים האתניים שבין העמים. יש להדגיש כי האפשרות להתוות את העתיד, מתוך בחינת המקורות התנכיים אינה נגישה לכל אדם שבה לדייק מן הכתוב. היכולת לכך, אינה יכולה להגיע מעיסוק ישיר בתכנים התנכיים. הקירבה של דפוס הסיפור התנכי לדפוס החיים הרגיל, מאפשרת הטיה סובייקטיבית של התכנים מחד והתעלמות מאותם תכנים שאינם משרתים את תפיסת העולם של הקורא אותם, מאידך. כמו כן, רמת העקרונות שב"סיפורת" התנכית גבוהה ביותר ואינה מתאימה לרמת העקרונות הקיימת בחיי היום יום כיום. בכך נמנעת לכתחילה היכולת להיחשף לתרבות העמים מתוך שפת סיפור זאת. יכולת הניתוח התנכי מתאפשרת דווקא מתוך החשיפה לדרכי הלימוד של התכנים התלמודיים, המשא ומתן הגמרא ופסיקת ההלכה. יכולת התבוננות העומק שמביא הלימוד הזה, היא היוצרת אור חוזר על יכולת ההתבוננות על הסיפור המקראי, מתוך זיהוי דפוס התנהלות מקבילים בין הפסיקה ההלכתית לבין ההתנהלות המקראית.

⁵ "ויאמר אברהם אל האלהים לו ישמעאל יחיה לפני. ויאמר אלהים אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו" (בראשית י"ז, י"ח – י"ט).

⁶ "ולישמעאל שמעתיה הנה ברکتני אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול" (בראשית י"ז, כ').

⁷ "וירא עשיו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו. וילך עשיו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נכבית על נשיו לו לאשה" (בראשית כ"ח, ח' – ט').

המטבע כי חיתון זה רק מגביר את כוחו השלילי של עשיו⁸, הרי מן הצד השני הם מלמדים אותנו כי בחיתון זה חוזר עשיו אל תמותו⁹ וכל עוונותיו נמחלים לו. משום כך מכנה הכתוב את בת ישמעאל בשם "מְחַלֶּת" אף ששמה האמיתי הוא בְּשֵׁמֶת¹⁰. לימוד חז"ל על ארבע עשר שנות ישיבתו של יעקב בבית עבר ללמוד תורה בלא שנגע בו עשיו, משנותיו של ישמעאל דווקא בפרשת ייעודו את ביתו לעשיו¹¹, מלמד כי את זכות התורה הזו של יעקב יש לתלות אף היא בישמעאל. חיתונו את ביתו לעשיו, המביאה לחזרתו של עשיו אל תמותו, נותנת את האפשרות ליעקב להגיע אף הוא לשלמותו בעזרת לימודו בבית עבר ארבע עשרה שנה, לפני שיהיה נאלץ לגלות אל בית לבן, בלא שעשיו יערער על כך.

לעומת הצעד האמיץ שעושה ישמעאל ממש לפני מותו, בולטת חולשתו של יעקב בעניינו של עשיו, המביאה לנפילתו. כשמגיעה ההזדמנות ליעקב בחזרתו מבית לבן הארמי אל ארץ כנען, לחבר את עשיו אליו על ידי חיתונו עם דינה בת לאה ובכך לחזק את קיומו בארץ כנען, הוא נמנע מכך ומסתירה בארון¹². בעקבות כך, מגיע כשל ניסיונו של יעקב לחבור אל הארץ דרך שכם. במקום חיבור רצוני מיוזמתו של יעקב, נוצר חיבור כפייתי ביוזמת שכם באינסוף של דינה, מהלך הגורר בעקבותיו את הרג שכם¹³ ופגיעה בשלמות ההתנחלות השבטית של ישראל העתידית בארץ¹⁴.

⁸ "על נשיו - הוסיף רשעה על רשעתו, שלא גירש את הראשונות" (רש"י בראשית כ"ח, ט' ד"ה על נשיו).

⁹ המתוארת בלידתו בלידתו "עשיו" כפי צביון החיים של בריות בראשית שנבראו בשלמותם "דאמר ריב"ל: כל מעשה בראשית - בקומתו נבראו, בדעתו נבראו, בצביונו נבראו; שנאמר (בראשית ב') ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא: צביונם" (חולין ס', ע"א).

¹⁰ עֵשָׂו לָקַח אֶת נְשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת עֵדָה בַּת אֵילֹן הַחִתִּי וְאֶת אֶהֱלִיבָמָה בַּת עֵנָה בַת צִבְעוֹן הַחִי. וְאֶת בְּשֵׁמֶת בַּת יִשְׁמָעֵאל אַחֹת נְבוֹיֹת - וְלֵהֲלֵן קוֹרָא לָהּ (כ"ח, ט') מחלת. מצינו באגדת מדרש ספר שמואל (פרק יז) שלשה מוחלין להן עוונותיהם גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנושא אשה, ולמד הטעם מכאן, לכך נקראת מחלת שנמחלו עונותיה: (בראשית ל"ו, ב' - ג' ורש"י ד"ה בשמת בת ישמעאל).

¹¹ "אחות נביות - ממשמע שנאמר (לעיל כה יג) בת ישמעאל איני יודע שהיא אחות נביות, אלא למדנו שמת ישמעאל משיעדה לעשו קודם נשואיה והשיאה נביות אחיה. ולמדנו שהיה יעקב באותו הפרק בן ששים ושלוש שנים, שהרי ישמעאל בן שבעים וארבע שנים היה כשנולד יעקב, ארבע עשרה שנה היה גדול ישמעאל מיצחק, ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם הרי שבעים וארבע, ושנותיו היו מאה שלושים ושבע, שנאמר (שם יז) ואלה שני חיי ישמעאל וגו', נמצא יעקב כשמת ישמעאל בן ששים ושלוש שנים היה, ולמדנו מכאן שנטמן בבית עבר ארבע עשרה שנה ואחר כך הלך לחרן, שהרי לא שהה בבית לבן שלפני לידתו של יוסף אלא ארבע עשרה שנה, שנאמר (שם לא מא) עבדתך ארבע עשרה שנה בשרי לא בנותיך ושש שנים בצאנך ושכר הצאן משנולד יוסף היה, שנאמר (שם ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', ויוסף בן שלשים שנה היה כשמלך, ומשם עד שירד יעקב למצרים תשע שנים, שבע של שובע ושתיים של רעב, ויעקב אמר לפרעה (שם מז ט) ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה. צא וחשוב ארבע עשרה שלפני לידת יוסף, ושלושים של יוסף, ותשע משמלך עד שבא יעקב הרי חמשים ושלוש, וכשפירש מאביו היה בן ששים ושלוש הרי מאה ושש עשרה, והוא אומר שלשים ומאת שנה, הרי חסרים ארבע עשרה שנים הא למדת שאחר שקבל הברכות נטמן בבית עבר ארבע עשרה שנים. (אבל לא נענש עליהם בזכות התורה, שהרי לא פירש יוסף מאביו אלא עשרים ושתיים שנה דהיינו משבע עשרה עד שלשים ותשע כנגד עשרים ושתיים שפירש יעקב מאביו ולא כבודו, והם עשרים שנים בבית לבן, ושתי שנים ששהה בדרך, כדכתיב (להלן לג יז) ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות, ופירשו רבותינו ז"ל מזה הפסוק ששהה שמונה עשר חדשים בדרך, דבית הוה בימות הגשמים וסכות הוה בימות החמה, ולחשבון הפסוקים שחשבנו לעיל משפירש מאביו עד שירד למצרים שהיה בן מאה שלשים שנים, שם אנו מוצאים עוד ארבע עשרה שנים, אלא ודאי נטמן בבית עבר בהליכתו לבית לבן ללמוד תורה ממנו, ובשביל זכות התורה לא נענש עליהם ולא פירש יוסף ממנו אלא עשרים ושתיים שנה, מדה כנגד מדה") (רש"י בראשית כ"ח, ט' ד"ה אחות נביות).

¹² "וַיִּקֶם בְּלִילָהּ הוּא וַיִּקַּח אֶת נְשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי נְשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי נְשָׁיו וְאֶת אֶחָד עֶשְׂרִי וַיַּעֲבֵר אֶת מַעֲבָר יִבְקָ - וְדִינָה הִיכָן הִיתָה, נַתְנָה בְּתִיבָה וְנִעַל בַּפְּנִיחַ שֶׁלֹּא יִתֵּן בָּהּ עֶשָׂו עֵינָיו, וְלִכְךָ נִעֲנַשׂ יַעֲקֹב שֶׁמִּנְעָה מֵאֲחִיו שֶׁמֵּא תַחֲזִירוּנוּ לְמוֹטֵב, וְנִפְלָה בִּיד שֶׁכֶם" (בראשית ל"ב, כ"ג ורש"י ד"ה ואת אחד עשר ילדיו).

¹³ "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם פְּאֵבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׂמֵעוֹן וְלוֹי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חָרְבוּ וַיָּבֵאוּ עַל הָעִיר בֶּטֶחַ וַיַּהֲרֹגוּ כָּל זָכָר. וְאֶת חֲמוֹר וְאֶת שָׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חָרְבוּ וַיִּקְחוּ אֶת דִּינָה מִבֵּית שָׁכֶם וַיֵּצְאוּ. בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל הַחֲלָלִים וַיָּבֵאוּ הָעִיר אֶשֶׁר טָמְאוּ אַחֲוָתָם" (בראשית ל"ד, כ"ה - כ"ז).

¹⁴ שבט לוי בעקבות כיליונו את העיר שכם מאבד את זכות נחלתו בארץ ובכך מביא לכך שעבודת המקדש שתעשה על ידו בעתיד, תעשה באופן שחיבורה אל הארץ אינו שלם, עם ההשלכות הנובעות מכך לרמת השפעת עבודה זו אל מחוץ לכותלי המקדש.

את ההכרה במעמדו של ישמעאל כתרבות עצמאית ואף כמעמידה לתרבות הישראלית, מביעים חז"ל באופן מפורש יותר בעת מותו של אברהם. מהולכתו של ישמעאל את יצחק לפניו בקבורת אברהם הם למדים כי עשה תשובה¹⁵. על צדקותו הם למדים מתוך שימוש הכתוב בלשון "גוויעה" בתיאור מותו, לשון השמורה דווקא לצדיקים¹⁶. נראה היה לכאורה לחשוב כי הלגיטימציה לצדקות זו מגיעה מתוך הכנעתו למנהיגותו של יצחק. אולם, מן האומץ שהיה לישמעאל להשתמש במעשה החיתון של ביתו כאמצעי להכוננת כוחו של עשיו חזרה אל המקור, מה שלא היה בכוחו של יעקב לעשות, אנו למדים ש"צדקות" ישמעאל יש בה ממד של ערך מוסף ביחס לזה של ישראל. מתוך כך, בקביעת חז"ל כי "ישמעאל הולך את יצחק לפניו", מדויק שישמעאל הוא זה שמוליך את יצחק לפניו! אין ביכולתו של יצחק ללכת ראשון מכוחו הוא, **ישמעאל הוא זה שנצרך להעמידו לפניו!** מסקנה זו נתמכת בהמשך דברי חז"ל הלמדים כי מניית שני חיי ישמעאל במותו, באה כדי לייחס בהם שנותיו של יעקב, כשההתייחסות המרכזית הינה לכך שיעקב שימש בבית עבר ארבע עשרה שנה¹⁷. המסקנה שהסקנו לעייל מתוך מעשה נתינת ישמעאל את ביתו לעשיו, מופיעה אף בסיכום שנותיו של ישמעאל. יכולת הגעת ישראל אל שלמותם בלימוד תורתם, מותנית בתמיכה גבית של הישמעאליות.

תרבות הבנויה על כוח ההכלה וההולדה הנשי

האם נוכל לגזור מן הנתונים שהבאנו עד כה, את הייסוד התרבותי המאפיין את הישמעאליות והתשתית שהיא מביאה להעמדת התרבות הישראלית? נראה שכן, המדובר בייסוד שנשכח זה מכבר מן התרבות העולמית.

אופן התנהלותו של ישמעאל ביחס לבשמת ביתו, מלמד על שייכותו לייסוד קיום, שלו כמה מאפיינים. האחד - כי במפגש הקיום הנקבי עם הקיום הזכרי, גובר הקיום הנקבי ומכיל את זה הזכרי אל תוכו להחזירו אל מקורו¹⁸. השני - כי הקיום הנקבי הוא בעל הוויית מקור תמידית, כך

¹⁵ "שמעון וליי אחים קלי תמס מכתיהם. בסדום אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש (אלו חמור ואנשי שכם - רש"י) וברצונם עקרו שור. ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחקם בעקב ואפיצם בישראל - ...שלא יהא לוי במנין השבטים...עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמעשרות" (בראשית מ"ט, ה' - ז' ורש"י ד"ה ואפיצם בישראל)

¹⁶ "ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ויאסף אל עמיו: (ט) ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו אל מערת המכפלה אל שדה עפרן בן צחר החתי אשר על פני ממרא - מכאן שעשה ישמעאל תשובה והולך את יצחק לפניו, והיא שיבה טובה שנאמר באברהם" (בראשית כ"ה, ח' - ט' ורש"י ד"ה יצחק וישמעאל).

¹⁷ "ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים ויגוע וימת ויאסף אל עמיו - לא נאמרה גויעה אלא בצדיקים" (בראשית כ"ה, י"ז ורש"י ד"ה ויגוע).

¹⁸ "ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים ויגוע וימת ויאסף אל עמיו - אמר רבי חייא בר אבא למה נמנו שנותיו של ישמעאל, כדי לייחס בהם שנותיו של יעקב. מן שנותיו של ישמעאל למדנו ששמש יעקב בבית עבר ארבע עשרה שנה כשפירש מאביו קודם שבא אצל לבן, שהרי כשפירש יעקב מאביו מת ישמעאל, שנאמר (להלן כ"ח, ט') וילך עשו אל ישמעאל וגו', כמו שמפורש בסוף מגילה נקראת (מגילה י"ז א') (בראשית כ"ה, י"ז ורש"י ד"ה ואלה שני חיי ישמעאל וגו')."

¹⁸ בשפה ההתנהגותית יבעו חז"ל את אותה מגמה בסיפור החסיד והחסידה - "מעשה בחסיד אחד שהיה נשוי לחסידה אחת ולא העמידו בנים זה מזה, אמרו אין אנו מועילין להקב"ה כלום, עמדו וגרשו זה את זה, הלך זה ונשא רעה אחת ועשתה אותו רשע, הלכה זו ונישאת לרשע ועשתה אותו צדיק" (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה י"ז).

שכל הבאים עימו במגע, חוזרים אל מקורם. השלישי - כי התנועה התרבותית הבסיסית של הישמעאליות עוברת דרך המגע הגופני ולא דרך הוויית הרוח או המחשבה.

את היחס הזה שבין היישות הזכרית והיישות הנקבית מבטאים חז"ל כיחס שבין עוצמת התנועה לעוצמת ההכלה¹⁹ וכיחס שבין תכונת ה"משפיע" של השמים לתכונת ה"מקבל" של הארץ²⁰. בעולם הפיזיקאלי מופיע הדבר ביחס שבין תנועת האור וכבידת החומר. במפגש שבין מהירות האור וכבידת החור השחור שהינה מסת החומר הצפופה ביותר ביקום, גובר כוח משיכת החור השחור על תנועת האור ובולע את האור אל תוכו.

אולם המפגש הזה שבין אנרגיית התנועה הזכרית וכוח המשיכה הנקבית, אינו רק מפגש של הכלה, אלא גם של הולדה! גם בעניין זה קובעת ההלכה היהודית כי בחיבור האישות שבין האיש והאישה, נקבע הלאום של הוולד על פי האישה!²¹ גם פה מתקיימת אלימה מלאה לאופן תפקודו של הטבע. ניסוי שנעשה במאיץ החלקיקים בגבול שוויץ – צרפת, בו הואצו חלקיקי פרוטונים בטבעת שאורכה 27 קילומטר ל 99.9999991% ממהירות האור הראה, כי במפגש שבין התנועה לחומר, בהגעתה לגבולות האין סוף מתורגמת אנרגיית התנועה למסה! בתהליך ההאצה של הפרוטונים במאיץ למהירות האור, אין החלקיק מקבל את תכונת האור, כלומר, מאבד מן המסה שלו להיות כאור, אלא להפך. המסה שלו מועצמת פי 7,000 מן המסה המקורית שלו! האנרגיה התנועתית מתורגמת בחלקיק לכבידה! משמעות הדבר היא, כי בהכלה הנקבית את הזכריות אל תוכה, תוצאתה המולדת הינה כמותה!

יחס זה שבין תנועת האור וכבידת החומר, הוא גם היחס שבין האלוהות והאדם. במצב הקשר המושלם שבין המצווה והמצווה, עתידה התוצאה הסופית להופיע כפי תצורת חייו של המצווה. הצדיק מושל בהקב"ה²² כאימא המולידה את הוולד²³. בקשר האישות שבין האלוהות הזכרית והאנושות המקבלת הנקבית, כמו גם בקשר האישית התמידי של האיש עם האישה, מכילה האישה

¹⁹ יחס זה מופיע בתיאור היישות הזכרית המולידה כ"שדיים" שהוא לשון אישתדאה בארמית, שפרושו בעברית – ירייה. על שם שהזרע יורה כחץ. לעומתה היישות הנקבית המולידה מכונה "רחם".
 "מאל אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך ברכת שמים מעל ברכת תהום רבצת תחת ברכת שדים ורחם - שדים - כמו ירה ירה" (שמות י"ט ו"ג), דמתרגמינן אישתדאה ישתדי, אף שדים כאן על שם שהזרע יורה כחץ" (בראשית מ"ט, כ"ה ורש"י ד"ה שדים).

²⁰ "והנה כל הדברים שאמרנו הם בסוד מערכת סדרי עולם ובנינו **דוגמת זכרים ונקבות בסוד משפיע ומקבל השפעה**. והנה חבור האדם אל אשתו כראוי פי' ז"ל שהיא **כדמיון שמים וארץ**" (איגרת הקודש לרמב"ן פרק ב').
²¹ "כי יסיר את בנך מאחרי - - בנו של גוי כשישא את בתך יסיר את בנך אשר תלד לו בתך מאחרי. **למדנו שבן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך, אבל בן בנך הבא מן הגויה אינו קרוי בנך אלא בנה**, שהרי לא נאמר על בתו לא תקח כי תסיר את בנך מאחרי, אלא כי יסיר את בנך וגו'" (דברים ז', ד' ורש"י ד"ה כי יסיר את בנך).
 ובגמרא – "א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי, אמר קרא: +דברים ז'+ כי יסיר את בנך מאחרי, בנך מישראלית קרוי בנך, ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה" (יבמות כ"ג, ע"א).
²² "אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באתם צדיק מושל יראת אלהים" (שמואל ב', כ"ג, ג'), מאי קאמר? אמר רבי אבהו, הכי קאמר: אמר אלהי ישראל: לי דבר צור ישראל, אני מושל באדם, **מי מושל בי - צדיק**. שאני גוזר גזרה ומבטלה" (מועד קטן ט"ז, ע"ב).

²³ דאיתא במדרש (ש"ר נ"ב, ה') אמר רבי (פנחס בן יאיר) [יוסי] לא זז הקדוש ברוך הוא מחבבה עד שקראה בת', לא זז עד שקראה אחות', לא זז וכו' עד שקראה אמי, דכתיב (שיר השירים ג, יא) **צאִינָה וְרָאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן** [וגו'] **בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה** לוֹ אִמּוֹ וכו'. הכוונה בזה, על דרך צדיק מושל יראת אלהים (ש"ב כג, ג'), מי מושל בי - צדיק (מועד קטן טז ב), כדרך האם שמושלת על הבן. (ליקוטי מהרי"ל בראשית פרשת וישב ד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען).

את אישה ומולידה אותו מתוכה להיות לו כאימו²⁴, כדוגמת הקמת אשת המת את שם בעלה במעשה הייבום²⁵.

כה תלותית הופעת הזכריות אף זו האלוהית בתהליך ההכלה וההולדה הנקביים עד כי תלות זו אינה אך ורק לעצם מעשה ההולדה הנקבי אלא אף לתהליך ולדרך מעשה ההולדה. הכשר העבודה במקדש, העבודה שהינה המקור לכל פוטנציאל היצירה הישראלית (ניגע בכך בהמשך), מותנית ביציאת הוולד מן הרחם. הבכורות שהינם עובדי המקדש המקוריים²⁶, הינם אך ורק בכורות "פטר רחם" – הוולד הראשון היוצא מרחם האישה²⁷. ראשית - אין הם נחשבים בכורות על פי בכורותם מן האיש אלא אך ורק מתוך ראשית הולדתם מן האישה. שנית – הם נחשבים לבכורות רק אם עברו את פתח נרתיקה של האישה בתהליך הולדתם, אם יצאו מבטן האישה דרך הדופן (ניתוח קיסרי) אין הם נחשבים בכורים²⁸ ופסולים לעבודה. ההכלה וההולדה הנקביים אינם רק בגדר "צינור" התעבורת של הזכריות, אלא בבחינת "ידיים המעצבות", את צורת הוולד²⁹. מסיבה זו, בהלכה הישראלית, במעשה פונדקאות, על פי רוב הפוסקים לא בעלת הביצית היא האם, אלא האם הפונדקאית!³⁰ כוח תהליך ההיריון ומעשה הלידה חזקים מן הגנים התורשתיים המועברים דרך ביצית האישה, ביצירת דפוס הוולד.

²⁴ "מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה תחת התפוח עוררתיך שמה חבלתך אמך שמה חבלה ילדתך" (שיר השירים ח', ה').

תחת התפוח עוררתיך - כך היא אומרת בבקשה חבת דודה תחת התפוח עוררתיך זכור כי בתחתית הר סיני העשוי על ראשי כמין תפוח שם עוררתיך והוא לשון חבת אשת נעורים המעוררת את דודה בלילות בתנומות עלי משכב מחבקתו ומנשקתו. שמה חבלתך - הרי אמרנו שהקב"ה קראה אמו שם נהיתה לך לאם חבלתך - לשון חבלי יולדה, חבלתך באו לך חבלים ממך כמו (ירמיה י') בני יצאוני יצאו ממני" (רש"י שם).

²⁵ כדוגמת מעשה הייבום בו אשת המת מקימה את שם בעלה בוולד הנולד ממנה. "...זהו סוד היבום, כי מתחילה היה הוא האיש שמושל על אשתו, ועכשיו כשמת ונעשה היבום להקים לאחיו שם בישראל, ונעשה הוא הבן של האשה והאשה נעשית אמו ומושל עליו" (המשך ליקוטי מהרי"ל בראשית פרשת וישב ד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. "וְהָיָה הַבְּכֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת" (דברים כ"ה, ו').

²⁶ "וְאֵנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רָחֵם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם - שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי. על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם, לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו, והלוים שלא עבדו עבודה זרה נבחרו תחתיהם" (במדבר ג', י"ב ורש"י ד"ה מתוך בני ישראל).

²⁷ "אין פדיון הבכור תלוי אלא בפטר רחם, שאם אינו בכור לאם אף על פי שהוא בכור לאב אינו חייב בפדיון. ואם יש לו כמה נשים, ויש לו בכור מכל אחת ואחת, חייב לפדות את כולם" (שולחן ערוך יורה דעה הלכות פדיון בכור סימן ש"ה סעיף י"ז).

²⁸ "יוצא דופן והנולד אחריו כדרכו, שניהם פטורין. הראשון, מפני שלא יצא מהרחם; והשני, מפני שקדמו אחר" (שולחן ערוך יורה דעה הלכות פדיון בכור סימן ש"ה סעיף כ"ד).

²⁹ מסיבה זו, מתואר מקום תרחיש הלידה בשם "אבניים", כשם הכלי האומן ליצירת כלי החרס. "וְיֵאמֶר בְּיַלְדָּתָךְ אֶת הַעֲבָרִיּוֹת וְרֵאִיתְךָ עַל הָאֲבָנִים אִם בֵּן הוּא וְהִמַּתְךָ אֹתוֹ וְאִם בַּת הִיא וְחִיָּה - רש"י ד"ה על האבנים - מושב האשה היולדת, ובמקום אחר קוראו משבר, וכמוהו (ירמיהו י"ג) עושה מלאכה על האבנים, מושב כלי אומנות יוצר חרס" (שמות א', ט"ז).

³⁰ זלמן נחמיה גולדברג, יחוס אמהות בהשתלת עובר ברחם של אחרת, תחומין, כרך ה', תשמ"ד, עמ' 248-259.

חזון 72 הבתולות

את המבנה והיחס הזה שבין הזכריות והנקביות, מופיע האסלאם בחזון תרבותו המשיחי. בהפיכת הישמעאליות ל"דת" מופיעה חוויית ה"כלה" במבנה ארכיטיפי נאמן³¹ בחזון הנישואין והזיווג עם שבעים ושתים הבתולות³² ובתיאור הפעילות בגן העדן כמעשה ההנאה של האישיות³³. בתרבות המערב, מעידים ייעודים משיחיים אלו על נחיתותו הבהמית של האסלאם ותפיסתו את האישה כאובייקט מיני. בהיותה תולדתה של התרבות הנוצרית הבזה לחומר³⁴, מהווה משיכת הגוף בתרבות המערב כאמצעי מיני בלבד³⁵. היא מנסה להתעלם מכללי ההתנהגות הנגזרים מן הגוף³⁶ והן ממשיכות³⁷. לא כך הדבר באסלאם. נקודה זו מתבארת דווקא מתוך התכנים התורניים המעצבים את התייחסות התרבות הישראלית אל מקור הקיום הפיזי. מושג ה"ערווה" שבלשון המערב הינו מילת גנאי, בתורה משמעותו נגזרת מ"מקרה הערה" – גילוי מקור³⁸. כשרוצים חז"ל להוכיח כי שעה וקולה של האישה הם ערווה, כלומר, בעלי פוטנציאל משיכה אל ומן המקור, הם מוכיחים זאת משיבוח הכתוב את קולה של האישה³⁹, שיבוח המלמד כי יש בו פוטנציאל של תאוה⁴⁰. קיום התאוה הוא הסימן לערווה – קירבה אל נקודת המקור! התאוה הטהורה מגיעה לאדם מכוח זיהויו וקירבתו אל מקורות חייו. משם מגיעה התשוקה למקומות הערווה ובתוך כך שיבוח התורה תשוקה זו, בהיותם מחברים את האדם אל מקורות הקיום שלו.

³¹ על המבנה הארכיטיפי של המיתוס ראה תחילת המאמר, דרור אידר – החשיבה המיתית כגורם מכריע במדע המדינה – מבוא סעיף ד'

³² "המת-על-קידוש מיוחד לאללה. הכל נמחל לו מטופת הדם הראשונה. כסאו בגן העדן, שם ילבש בגדי אמונה מקושטים. הוא ינשא לשחורות העיין, ולא ידע את עינויי הקבר, ויהיה שמור מפני הזוועה האימה (השאל). על ראשו ישא כתר כבוד, אבן אודם שערכה גדול מן העולם וכל תכולתו. הוא יזדווג עם שבעים ושתים שחורות העיין ויציל משחת שבעים מבני משפחתו" (מן החדית, מתוך מאמרו של ריימונד איברהים, מתורגם על ידי ד"ר יובל ברנדשטר)

³³ "שוכני גן העדן באותו יום יהיו עסוקים בפעילות מלאת הנאה, (שורלין פקיהון) הם ונשיהם, מסובים על כריות גבוהות" (קוראן 36:55-56): יש מן הפרשנים המוסמכים ביותר כגון איבן קתיר שפרשו כדלהלן: "עסוקים בפעילות מלאת הנאה" משמעותה "היו עסוקים בביתוק בתולות" (ראה גם בתפסיר אל-גלאיאן, המסכים עם פירוש זה" (מתוך מאמרו של ריימונד איברהים, מתורגם על ידי ד"ר יובל ברנדשטר).

³⁴ גן העדן הנוצרי הוא רחני באופן מזוקק – "לא ינשאו ולא יתנו ידם לנישואין" (מתיאס 22:30) (מתוך מאמרו של ריימונד איברהים, מתורגם על ידי ד"ר יובל ברנדשטר)

³⁵ כך מהדיד (1993) הטוענת כי הגישה המערבית כלפי המזרח ובעיקר כלפי מעמד האישה בו היא גישה אוריינטליסטית גישה אתנו-צנטרית שרואה במזרח כתרבות מפגרת. גישה זו החלה במאה ה-15 וה-16 כאשר החלו אירופאים בחיפוש זהב וכסף ביבשת אפריקה ולאחר מכן באמריקה הלטינית. במאה ה-18 וה-19 כהחלו האימפריות האירופיות להרחיב את גבולותיהן. אנשי המזרח נתפסו כאובייקט למחקר, כפסיכיים. האישה נתפסה כאובייקט שאין לו ערך. המושג "חרים" במובן האקזוטי. הציור של נשות המזרח היה ארוטי. כל סיפורי המטיילים האירופאים לצפון אפריקה הראה את הנשים כאובייקט מיני ולא כבני אדם ושהן הדגם הטיפוסי למזרח כולו.

מהדיד טוענת שהגישה המערבית היא גם גישה גברית שרואה בנשים יצור פחות ערך מהגבר, יצור מיני, מפתה, פורנוגרפי.

In Women in the Middle East: Perceptions, Realities and Struggles for Liberation, Haleh Ahshar (ed.). Basingstoke: Macmillan. (Mehdid, M. (1993). A Western Invention of Arab Womanhood: The Oriental Female)

³⁶ מגמה המתרחבת בארצות המערב לתמיכה בנישואין חד מיניים (עיין "הכרה משפטית ביחסי זוגיות בין בני זוג מאותו מין

מקורה משווה" (מרכז המחקר והמידע בכנסת 2009). התמיכה הינה חלק מתפיסה מערכתית לתעדף את זכות הבחירה החופשית, גם על פני הטבע הגופני והחיבור הטבעי שהוא מתווה...

³⁷ על הרקע הזה המתקיים בקלוונה שבקנדה יום "לכו חשופות חזה" כחלק מיום השוויון לנשים בארה"ב (26.8.13.) (YNET)

³⁸ "ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערוותה את מקרה הערה והיא גלתה את מקור דמיה ונקרתו שניהם מקרב עמם" (ויקרא כ', י"ח).

³⁹ "אמר שמואל: קול באשה ערוה, שנאמר (שיר השירים ב') כי קולך ערב ומראיך נאה" (ברכות כ"ד, ע"א).

⁴⁰ "קולך ערב - מדמשבח לה קרא בגוה - שמע מינה תאוה היא" (רש"י ברכות כ"ד, ע"א).

החתיירה למחוזות התשוקה, הינה חתירה אל מקור ההתהוות, בציפייה אל תרחיש ההולדה מחדש. כוח המשיכה היקומי וכוח המשיכה הנשי מחברים שניהם אל מקור הקיום הגופני להוות כוח החזקה רחמי. משום כך מקבילה זהות האישה לזהות האדמה בהגדרתה כ"קרקע עולם"⁴¹. עוצמת כוח המשיכה וההכלה שבשניהן, הופכת אותן להיות הגורם המכריע בהשפעתו, על אלו הפועלים עליהן. "קרקע עולם לא רק שאינה מושפעת אפילו מעבודה זרה הנעבדת בה"⁴², אלא היא זו ה"טורפת" את אלו הפועלים עליה אפילו בכפייה. אף שאחשוורוש הוא זה שאנס את אסתר למשכב, אסתר היא ה"זאב טורף" בתוצר חיבורה עם אחשוורוש⁴³. עוצמת תכונת ההכלה הנשית היא כה קיומית, עד שכפיית מעשה משכב באישה, יוצרת הכלה ושליטה חזקים אף יותר ממצב ההכלה ברצון, מתוך שבמצב זה פועלת תכונת ההכלה הגופנית באופן בלעדי, ללא צורך המחשבה והרצון הבחירי החלשים יותר בהשפעתם. משום כך בתרבות הישראלית גבר האונס את האישה, מאבד לחלוטין את קיומו. לא היא ההופכת להיות חסרת אונים, אלא הוא! בלשון ההלכה מתואר אין אונות זה בקביעה – לא יוכל שְלָחָה כָּל יְמֵיו!⁴⁴ אופי הקשר היסודי שבין האלוהות וישראל המתואר כ"כפיית הר כגיגית"⁴⁵, מתואר אף הוא כקשר הזה של אונס אישה⁴⁶. הפן הכפייתי שבציווי האלוהי, הנותן לקשר הזה את פן האיננס, יוצר תרחיש הכלה מוחלט בלתי ניתן להפרדה של הדיבור וההלכה התורתיים בגוף הפיזי, שתולדותיו כבר אינם בעמדה של "קיום הציווי", אלא בדפוס החיים הפיזיים ובשליטה מלאה שלהם.

הזיקה אל מקור הקיום הנשי, ההכלה אל תוכו וההולדה ממנו מהווים אם כן, את המצפן הקיומי, התרבותי והמוסרי של העולם, שכל פעולה מפעולותיו, יוזמותיו יצירותיו ומלחמותיו, מקבלים את קו החזון שלהם מרחם הקיום הנשי ממנו הם נולדים לפעולותיהם ואליו הם חוזרים על מנת לשוב אל עולם העשייה נאמנים יותר ויותר למקור היווצרם, במעגל התקדמות ספירלי. עוצמת המקור של הגוף הנשי היא כה גדולה, עד כי היא מופיעה שלמות אף ביצירתה הגופנית החיצונית, בצורה, בקול ובמראה, כשמושלמות זו מושכת אף היא ללא הרף אל המקור, אל תרחיש ההולדה מחדש.

⁴¹ כך מגדירים חז"ל את מעמדה האיתן של אסתר בבארם מדוע לא הייתה נצרכת למסור את נפשה כשלקחה אחשוורוש אל ביתו

"והא אסתר פרהסיא הואי! (ונבעלה לנכרי ולא מסרה נפשה לקטלא – רש"י). אמר אביי: **אסתר קרקע עולם** היתה (ואפילו חילול השם ליכא – רא"ש מסכת יבמות פרק ו' סימן א') (סנהדרין עד, ע"ב).

⁴² "המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה" (רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק ח' הלכה א').

⁴³ "בנימין זאב יטרף, ... מה זאב חוטף כן **אסתר חוטפת המלוכה**, הה"ד (אסתר ב') **ותלקח אסתר** וגו'" (בראשית רבה פרשה צ"ט ד"ה ג בנימין זאב). את הסימוכין לחטיפת אסתר את המלוכה מביאים חז"ל דווקא מן הפסוק המתאר את לקיחתה לאיננס!

⁴⁴ "כִּי-יִמְצָא אִישׁ, נֶעַר בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה, וְתַפְשָׁהּ, וְשָׁכַב עִמָּה; וְנִמְצָאוּ. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ, לְאָבִי הַנֶּעַר חֲמִשִּׁים כֶּסֶף; וְלוֹ תְהִי לְאִשָּׁה, תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לֹא יוּכַל שְׁלָחָה, כָּל יְמֵיו." (דברים כ"ב, כ"ח – כ"ט):

⁴⁵ "דכתיב: (שמות י"ט) ויתיצבו בתחתית ההר, ואמר רב דימי בר חמא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא הר כגיגית על ישראל, ואמר להם: אם אתם מקבלין את התורה – מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורתכם!" (עבודה זרה ב', ע"ב).

⁴⁶ "וכן מוכרח במדרש בפסוק (דברים כ"ב, כ"ט) "ולא תהיה לאשה לא יוכל שלחה כל ימיו". **כשבא הקדוש ברוך הוא לתת תורה על הר סיני, כפה עליהם ההר כגיגית שיקבלו תורתו**. וכיון שכך, הרי ישראל אנוסתו של הקדוש ברוך הוא, ואצל אנוסתו כתיב "ולו תהיה לאשה לא יוכל שלחה כל ימיו". ולא כן אצל מפתה. מפני שמשפט האונס כפי מה שהיה המעשה המאנס. כי המאנס היה מכריח הבתולה על האישות. **וכל דבר שהוא מוכרח הוא מחויב, ולכן "לא יוכל שלחה"**. כפי אשר הוא עושה בעצמו האישות ההכרחי, לכך לא יסור כלל. ולכן כפה השם יתברך עליהם הר כגיגית, להיות החבור הזה הכרחי. **וכל זיווג וחבור הכרחי, אין סלוק והסרה**, כמו שהוא אצל המאנס אשה" (המהר"ל מפראג ספר תפארת ישראל פרק ל"ב).

ביכולת הזו להתחבר דרך התשוקה אל מקור הקיום שבגוף, משתמש ישמעאל בחברו את בשמת ביתו לעשיו. ממקור החיים הזה, מופיע גם חזון האסלאם הרואה בתשוקה אל הגוף הבתולי, את הקו המחבר אל מקור הצמיחה המחודש⁴⁷.

ג'יהאד הנשים ופרשת דלל

חיבור הקו האידיאולוגי והתרבותי של האסלאם, אל דרך התנהלות חיים היונקת את כוח פעולתה מקשר הרצוא ושוב התמידי אל ומן מקור הקיום שברחם הנשי, מעמיד את דרך ההתנהלות האסלאמית באור אידיאי לחלוטין, כמעט בלתי ניתן לתפיסה ביחס לאידיאולוגיית החיים המערבית השולטת כיום. נביא לכך שתי דוגמאות.

בספטמבר 2013 התפרסמה בעיתונות⁴⁸ ידיעה בדבר יציאתן של מאות נשים מוסלמיות מרחבי העולם הערבי אל סוריה על מנת לשכב שם עם הלוחמי המוג'הדין. נהירה זו שפורסמה ברבים על ידי שר הפנים התוניסאי, נסמכה על פסק הלכה אנונימי שפורסם ב-2011 ונתמך לאחר מכן בשנת 2013 על ידי המטיף העיראקי הידוע, מוחמד אל-עריפי, על פיו האסלאם מעודד נשים לצאת ולשכב עם לוחמי הג'יהאד במאבקם למען האסלאם. פסק ההלכה אפשר לעשות זאת רק לנשים מוסלמיות בלבד ובתנאי שיינשאו ללוחמים לפני המשכב⁴⁹ כשלאחר קיום היחסים מגרשים אותן הלוחמים והגברים הבאים אחריהם נושאים אותן וכן הלאה.

אין ספק כי בעיניו של העולם המערבי, אין זאת אלא מיסוד זנות באצטלה דתית, המנצלת את הנשים לסיפוק צרכי המין של הלוחמים. אולם על פי תבנית הקיום הרואה את כוח הפעולה הגברי כתוצר של מעשה ההכלה וההולדה הנשיים, התמונה הפוכה לחלוטין. הגורם המפעיל את הג'יהאד הוא למעשה אותן הנשים שבהכלתן את הגברים אל גופן הן מולידות אותם כפי מגמתן להפנות את כוח פעולתם כפי מטרתן הן – מעשה הג'יהאד. הגבלת יציאה זו של הנשים לנשים מוסלמיות בלבד, מלמד כי משקל המרכיב האידיאולוגי שלה הוא מרכזי.

ביטוי נוסף כמעט בלתי ניתן לתפיסה לקיום התרבות האסלאמית על אדני העוצמה הנשית במעשה ההכלה האישותי, אנו פוגשים בפרשיה הפוכה לחלוטין שהתרחשה בדובאי לאישה נורבגית בשם מרטה דבורה דלל (Marte Deborah Dalelv). לאחר שנאנסה בידי עמיתה לעבודה⁵⁰, פנתה למשטרה והתלוננה על האונס. אולם במקום שהתוקף ייעצר, עצרו השלטונות דווקא את הנאנסת

⁴⁷ מחלק מעדויות של קרובי השאהידים, אכן מזוהה הצליל הנקי שבתשוקתה אל שבעים ושתיים הבתולות - "הוא תמיד היה חולם על ה'שהאדה', זו היתה מטרתו הראשונה והאחרונה בחיים. אמרתי לו: 'יקירי, כולנו רוצים להיות שהידים'. הוא אמר: 'בכל העולם כולו, איני מעלה בדעתי מישהי להינשא לה. אני רוצה להתחתן עם 'שחורות העין'. אמרתי: 'אם אלו מחשבותיו, אני מאחלת לו שהאדה. (מתוך סרטון של הטלוויזיה הרשמית של הרש"פ 21.1.2003. מתוך אתר מבט לתקשורת הפלסטינית)

⁴⁸ אלישע קאהן 20/9/2013 אתר NRG וכן באתר YNET

⁴⁹ טקס שכולל את קריאת הסורה הראשונה בקוראן "סורת אל-פאטיחה".

⁵⁰ פורסם ב-22.7.13 מחדשות AP באתר YNET.

והרשיעו אותה בקיום יחסי מין מחוץ לנישואים. רק לאחר מאמצים רבים של שר החוץ הנורווגי, שוחררה האישה. גם פה, תפיסת המערב את הפרשיה ברורה. המדובר במקרה בולט של שוביניזם גברי המאפיין את החברה האסלאמית, שהגיע במקרה זה לקיצוניות שלא רק התעלמה ממקרה האונס, אלא אף האשימה את האישה הנאנסת.

אולם התבוננות על כל הסיטואציה מזווית ההתבוננות הקיומית הרואה במעשה ההכלה האישותי הנשי את הכוח המוליד של הקיום והתרבותי, מלמדת על השפעה תת מודעת של גורמי החוק האסלאמיים מן הממד הקיומי הזה. אף שמרטה דלל נאנסה, במבחן התוצאה הקיומית, היא זו שבסופו של דבר "טרפה" את האנס בהכלתו אותו אל תוכה (כדוגמת אסתר שהבאנו לעייל). מתוך כך פעלה מערכת השלטון בדובאי על פי הקוד התרבותי הזה, כמתגוננת מול תוקפנותה הנשית של האישה.

אולם כאן עולה השאלה הגדולה. האם אפשר בכלל להאמין כי מערכת החוק בדובאי בהרשעתה את מרטה דלל בקיום יחסי מין מחוץ לנישואין, אכן פעלה כפי שפעלה מתוך הכרה בעוצמתה של האישה במעשה האישותי? וכי הגיוני להרשיע את האישה כשאת מעשה התוקפנות יזם הגבר המקומי? האם אותם הלוחמים ששכבו עם אותם נשים שהתנדבו לבוא אליהם, ראו במעשה האישותי שהם מקיימים, כניסה אל מקור היוולדם לשם התחדשותם מחדש ממנו למען הג'יאדה? הרי הסבירות הגדולה היא כי המניע לפעולתם של אנשי החוק בדובאי היה מתוך העדפה מכוונת וקיצונית של האינטרס הגברי בארצם. כך גם לוחמי הג'יאדה בסוריה ניצלו ברובם אם לא כולם את ההזדמנות לקיום יחסי מין ללא התחייבות במהלך שרותם הצבאי הקשה ותו לא. עדויות על הטרדות מיניות של נשים בעת נסיעה במוניות במדינות ערב⁵¹ שהגיעו עד הצורך בהקמת שרות מוניות נפרד לנשים⁵², אונס נשים מפגינות בכיכר תחריר תוך כדי הפגנת ההמונים שם⁵³ ואף בארץ, תופעה רחבה של הטרדות נשים פעילות שמאל תומכות במאבק הפלסטיני על ידי גברים פלסטינאים בעת הפגנות וביקורים במקומות מגוריהם⁵⁴, מלמדים לכאורה על התייחסות לאישה במגזר האסלאמי כאובייקט מיני. אף הציטוטים השונים מכתבי ה"סורה" וה"חדית" המצבים את האישה במעמד נחות מן הגבר⁵⁵ ואף מאפשרים את הכאתה כשאינה מצייתת לגבר⁵⁶, אינם נראים כעולים בקנה אחד, עם מרכזיותה הקיומית של האישה.

⁵¹ כך מוחמד חסן, בכיר בחברה הלאומית לדרכים בדובאי, המודה כי במדינות ערב המסורתיות נסיעה של נשים במוניות רגילות אינה דבר כה פשוט" (אתר נענע יונתן גוון 11.5.10).

⁵² שרות "מוניות ורדות" הנהוגות על ידי נשים בלבד ומשמש נשים בלבד (אתר נענע יונתן גוון 11.5.10).

⁵³ דיווח סוכנויות הידיעות על לפחות 91 נשים שנאנסו בכיכר תחריר במשך שבוע אחד בהפגנות ההמוניות שנערכו שם (ישראל היום אלי ליאון 4.7.13).

⁵⁴ על פי דיווח מ"הארץ" אבי יששכרוף 16.3.12

⁵⁵ מתוך הקוראן (סורה 2 פסוק 228): "...הן [הנשים] זכאיות לדרך ארץ כשם שהן חייבות בה, אולם הגברים עולים עליהן בדרגה, ואלוהים אדיר וחכם". וכך גם בחדית, דברי הנביא מוחמד, הלכותיו וסיפור חייו, נאמר: "...התייחסו אל נשותיכם בהגינות, כי הן כמו חיות הבית שלכם ואל להן להחזיק ברכוש משלהן..." (מתוך אתר מידה).

⁵⁶ "הגבר הוא השומר על האישה...לפיכך, האישה הטובה היא ממושמעת, ושומרת על מה שאינו נראה כמו שאללה שמר עליו; ולא לו שאתם חוששים שיבגדו בכם, הוכיחו אותן, הותירו אותן לבדן במקום השינה והכו אותן; אם הן מצייתות לכם, אל תבקשו להעניש אותן" (סורה 4, 34).

נקודה זו מחזירה אותנו אל נושא יחסי הגומלין שבין האסלאם והיהדות. תמיכתו הטבעית של אברהם בקיום ישמעאל לפני ה'57 ומן העבר השני התעקשות ה' ושרה כי דווקא ביצחק יקרא לאברהם זרע⁵⁸, מלמדים כי כל אחת מן התרבויות נזקקת לתמיכתה של האחרת.

צורך האסלאם בעידון האתניות הגופנית הנוקשה

על החיסרון של הגוף והשפה החושית להוליך לבדם את המגע עם מקור הקיום והולדת תרבות המשכית ממנו, עומד רבי יהודה הלוי בחיבור כוזרי. בדו השיח שהוא שם בפיהם של מלך הכוזרים והחכם המוסלמי, טוען החכם המוסלמי כי ספר הקוראן הוא דבר פלא המחייב לקבלו מצד עצמו כי אין אדם בעולם יכול לחבר כספר הזה ובתוכו שכר המאמין – שוב רוחו אל גופו בגן עדן שם ישבע נעימות לא יחסר דבר ממאכל ומשתה ותענוגות בשרים ומכל אשר יתאוה⁵⁹. על כך עונה לו מלך כוזר כי הקשר בין האלוהים והאדם קשה לו להיקשר במישור ההתנהלות הטבע הרגיל שאינו מופתי ועל כן, אין אופן חיבורו של האסלאם אל האלוהות יכול להוות ראשית החיבור אל האלוה⁶⁰.⁶¹ דברים אלו של הריה"ל מתיישמים באופן עמוק במיוחד בדרך ההתחברות שמוביל ישמעאל והאסלאם שאחריו אל מקור הקיום הפיזי. ההבדל שבין התשוקה לנשים כתשוקה שיסודה חיבור אל מקור ההיווצרות הפיזית, לבין תשוקה שהינה ניצול כאובייקט מיני, הינו כחוט השערה. טענת הכוזרי, כי אין ביכולת האדם לכוון אל המצב הטהור, ללא הכוונה חיצונית נבדלת, נכונים במיוחד לתרבות המנסה לגעת במקור החיים **שבגוף הפיזי**. הכוונה זו מופיעה בתורה ביסודותיה והלכותיה. המגע הראשוני של ישמעאל בתורה הזו נוצר כאמור כבר בסיפור איזקו של ישמעאל את עשיו אליו, בעזרת בשמת ביתו. חיבור זה המאפשר ליעקב לעכב את בריחתו אל לבן ולהגיע אל שלמותו

⁵⁷ "ויאמר אברהם אל האלהים לו ישמעאל יחיה לפניך" (בראשית י"ז, י"ח).

⁵⁸ "ויאמר אלהים אצל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו" (בראשית י"ז, י"ט).

וכן - "ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק. וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו. ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע" (בראשית כ"א, י' - י"ב).

⁵⁹ "אמר לו החכם המוסלמי: אנחנו מאמינים באחדות האלוה ובקדמותו בבריאת העולם ובהתייחסות כל האנשים אל אדם ואל נח אולם אנו מרחיקים את ההגשמה מאת האלוה לגמרי ואם ימצא דבר מה מזה בלשון הקראן נפרשהו ונאמר כי הוא על דרך ההעברה והקירוב אל דעת בני אדם מלבד זה אנו טוענים כי ספרנו הוא דבר האלהים ספר זה דבר פלא הוא המחייבנו לקבלו מצד עצמו כי אין אדם בעולם יכול לחבר כספר הזה אף לא פסוק אחד מפסוקיו נביאנו הוא חותם הנביאים והוא מבטל כל תורה שקדמה לו וקורא את כל האמות לקבל עליהן את האסלאם ושכר המאמין שוב רוחו אל גופו בגן עדן שם ישבע נעימות לא יחסר דבר ממאכל ומשתה ומתענוגות בשרים ומכל אשר יתאוה וענש הכופר רדתו אל אש לא תכבה לא יתמו יסוריו לעולם" (כוזרי מאמר ראשון סעיף ו').

⁶⁰ "אמר לו הכוזרי: מי שרוצים להדריכו לקראת האמונה בדבר האלהים ולאמת לו כי האלוה מדבר עם בשר ודם והוא מרחיק זאת צריך להוכיח לו זאת בעבודות מפרסמות שאין לדחותם וגם אז יקשה מאד לאמת לו כי האלוה אמנם דבר עם בשר ודם אשר לפלא אשר בספרם הכתוב ערבית אין לועז כמוני יודע להבחין בעצם היות הספר מפלא ומיוחד וכאשר יקראוהו לפני לא אדע להבדיל בינו ובין ספר אחר בלשון הערב" (כוזרי שם, מאמר ראשון סעיף ו'). חשוב לציין כי רבי יהודה הלוי אינו סותר את עצם אמונת האסלאם, אלא את היותה נקודת מוצא לאחיזה בקשר שבין האדם והאלוה. נקודת דיוק חשובה ביותר בדברי הריה"ל שבהיותו שייך לדור ה"ראשונים", רמת הדיוק בכל מילה מדבריו הינה גדולה.

⁶¹ דברים בכיוון זה מביא ארנון ברוק שטיין במאמרו – ירושלים כתבנית שלשה הרים, בהדגישו כי בכך מודה גם האסלאם בכתביו – "מכאן, שייחודה של ירושלים, ועוצמת קסמה נעוצים בכך שבתפיסה התיאולוגית של שלוש האמונות המונותאיסטיות היונקות זו מזו, ירושלים הינה מוקד התרחשות לשלושה אירועים הרי גורל: מוקד הבריאה וראשית ה"יש", המשכיות המציאות היונקת ומאפשרת את הקשר המגשר על פני שתי ההוויות המנוגדות - של רוח וחומר - וסופה של המציאות המוכרת לנו כיום: יום הדין האחרון ופתיחתו של עידן קוסמי חדש ושונה מהנוכחי במהותו".

בכינוסו לבית מדרשו של עבר, מוליד למעשה את התכנים וההלכות המאפשרים למבנה התרבותי המסתמך על מעשה הכינוס, ההכלה וההולדה הרחמית הנקבית, להתקיים.

ההסתמכות על התהליכים הגופניים בלבד ללא מבנה לוגי מסודר שמתלווה להם ומעצב את תוכנם, מקשה על הופעת תרבותם כתודעה בחירות. הצורך והצפייה לחיבור דינה בת יעקב לעשיו למרות חיתונו הקודם עם בושמתלמחלת בת ישמעאל, מלמדים כי לא נוצר חיבור בין ה"תודעה" הגופנית לבין התודעה ההתנהגותית אצל עשיו. קיומו חזר אמנם לתמותו⁶², אולם בלא שינוי בהתנהגות התודעתית⁶³.

בניית התרבות והמצפן ההתנהגותי אך ורק מתוך הסתמכות על חוקיות הקיום הגופני, מביאה גם לחוסר תרגום נכון של התחושה הקיומית הגופנית לחוק ודין. כך בקיום האסלאם באכזריות את דין הסקילה⁶⁴, כריתת כף יד או כף רגל במעשה גנבה⁶⁵ ומעשה גאולת הדם אותו גוזר האסלאם מדין עין תחת עין⁶⁶, כולם בקיום מעשה גופני נוקשה.

אף היחס ליהודים לוקה באסלאם באותה הבעיה. האשמתם את היהודים שלא קיימו כלשונם וככתבם את חוקי האל ומתוך כך תיאור פיזי של עונשם שנהפכו בשל כך לקופים וחזירים⁶⁷. בתיאור זה אגב, השתמש בפועל, נשיא מצרים המודח מוחמד מורסי ב-2010 כשהיה עוד דובר הרשמי של תנועת האחים המוסלמים⁶⁸.

⁶² "וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מַחְלַת בֵּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֲבִרְהָם אָחוֹת נְבִיּוֹת עַל נְשָׂיו לֹא לְאִשָּׁה: - ... מצינו באגדת מדרש ספר שמואל (פרק יז) שלשה מוחלין להן עונותיהם גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנושא אשה, ולמד הטעם מכאן, לכן נקראת מחלת שנמחלו עונותיה" (רש"י בראשית ל"ו, ג' ד"ה בשמת בת ישמעאל). (בראשית כ"ח, ט').
⁶³ כפי שלומדים חז"ל ממש מהמשך אותו פסוק המכנה את בשמת בת ישמעאל בשם "מחלת" - "על נשיו - הוסיף רשעה על רשתו, שלא גירש את הראשונות" (רש"י בראשית כ"ח, ט' ד"ה על נשיו).

⁶⁴ כדוגמת מעשה סקילה שבצעו איסלאמים שהשתלטו על עיירה בצפון מאלי בזוג מתושבי האזור למוות, אחרי שהאשימו אותם בהולדת ילדים מחוץ לנישואין. בני הזוג הוכנסו לבורות שעומקם יותר ממטר אחד, כשראשיהם בולטים החוצה, ואז נסקלו למוות. ההוצאה להורג נמשכה כרבע שעה ויותר מ-300 מתושבי העיר צפו בדממה במעשה (אדם נוסטר, ניו יורק טיימס 02.08.2012 מובא באתר "הארץ").

⁶⁵ כך בדיווח חדשות ערוץ 2 מ 24.10.2010 - "ידו של גנב אירני בן 32 נכרתה היום בבית הסוהר בעיר יזד באירן, לאחר שהורשע בביצוע ארבעה מעשי שוד ופשעים נוספים, וכל זאת בפומבי מול אסירים נוספים בכלא".

⁶⁶ הקצאץ או הקיסאס (= עין תחת עין) הנוגעת בעיקר בעבירת הרצח והפגיעה הפיזית בגוף. עקרונה הוא עין תחת עין, נפש תחת נפש כלומר, הנקמה הפיזית של משפחת הנרצח ברצח או הנפגע בפוגע. מכוחה מתיישמת גאולת הדם כפשוטה מעל לחוק האזרחי. מכוח דין זה, ברחו באוגוסט 2013 כ-400 מגברי שבט אל-נבארי כולל ראש המועצה המקומית ד"ר מוחמד אלנבארי מהישוב חורה אל אזור דימונה, לאחר שבאחת השבתות נורה למוות באזור כסייפה האשם אבו אל-קיעאן, תושב חורה. שלושת הימים הראשונים לאחר הרצח, נחשבים לימים של רתיחת הדם; ימים שבהם למי שמזוהה כבן השבט שממנו יצא הרצח לא כדאי להיראות בסביבתו של מישהו מהשבט של הנרצח. (קלמן ליבסקינד אתר מערבי 27.9.2013).

⁶⁷ כך בקוראן: "אמור, הבה ואודיעכם למי השכר הרע מכל אצל אלוהים: לאלה אשר קיללם אלוהים ושפר חמתו עליהם ועשה אותם קופים וחזירים, ואשר עבדו לשיקוצים. רע מכל מקומם, וגדולה מכל תעיתם מן הנתיב הראוי - ...קוראן 5:60.

...הן ידועים לכם אלה מכם אשר שלחו יד (לדוג) ביום השבת: אמרנו להם, היו קופים מאוסים... - קוראן 2:65.
"את היהודים הפך אלוהים לקופים כי חיללו את השבת (סורה 2:65, 166:7). (תרגום אורי רובין)
ובראיון עם פרופסור זאב מגן הוא מסביר את תפיסתם: "העיקרון המרכזי של האסלאם הוא אחדות...לכן, הדבר הכי מאוס בעיני האסלאם, הדבר אליו מתייחסים בבוז ובזילזול ושמאמינים חייבים להכחיד אותו הוא מה שנקרא בערבית "שרק", שמשמעותו ריבוי אליילים. לכאורה היו האירנים צריכים להתייחס אלינו לפחות בכבוד. כי בדומה להם אנחנו מחזיקים באמת אחת... אבל אנחנו כבר לא יהודים בעיניהם. יש לזכור כי כשהקוראן מכנה את היהודים קופים וחזירים, זה קשור לאי-ציותנו לתורה: "תזכרו מה עשה אללה ליהודים שהפרו את השבת; הוא הפך אותם לקופים". במילים אחרות, הקוראן, דורש מאתנו להיות יהודים". הם מצפים מאתנו שנהיה נאמנים לתורה. אז יוכלו להגיד אתם אמנם טועים אבל אתם טועים בכבוד ובנאמנות. אתם אנשים שיש להם דעה" (פרופסור זאב מגן - ראיון עם זאב גילי 11.8.2006).

5.1.13 YNET על ידי רועי קייס

אולם הבעיה המרכזית והמהותית ביותר, היא החשדנות וגם הפגיעה בכוח המניע את תרבותם – היסוד הנשי.

מרכז כוח מקור קיומם במקור הקיום הגופני הנשי הפיזי, ללא פיתוח מצפני תודעתי שכלי של תרבות זו, מביא לתלות התרבות האסלאמית בנשים באופן קיצוני ביותר. מתוך שאינה מושכלת, פרוצה תרבות זו מצד אחד לסכנת מימוש הנשים את כוחן באופן החורג מן הגבולות. מצד שני משרה מצב זה חוסר בטחון בצד הגברי ביחס לנשים. מתוך כך מפגין האסלאם קשיחות עצומה כלפי האישה ופיתוח פטרונות גברית קיצונית. הוא מחייב אותן בלבוש מכסה באופן קיצוני⁶⁹, מתיר לבעלים להכות כאמור את נשותיהם כשאינן שומעות להם כפי שהבאנו לעייל, מונע מהן יציאה מביתן לבדן⁷⁰ ובסעודיה אף נמנעת מהן נהיגה במכונית⁷¹. כל יציאה של האישה מתפקודה כ"בית" מכיל⁷², מעצם יציאתה כפשוטו מן הבית, מקבלת הארה של פריצות, כשבשילוב עם הפטרונות הגברית וחולשת הגברים לעמוד מול כוח המשיכה הנשי היא מתורגמת להטרדות מיניות ואף אינוס של נשים שיצאו למקומות פומביים, כפי שהזכרנו לעייל.

כינון תרבות ההכלה וההולדה הגופניים בפרטי ההלכה היהודית

כאן נכנס האיזון בדרך נגיעת היהדות בתרבות ההכלה וההולדה הפיזיים, על ידי שימושה בכלי הכוונה לוגיים ועשייה, המכוונים באופן עדין אך עקבי אל מימוש תרבות זו באופן מאוזן. את יכולת החשיבה התלמודית לחשוף את הלוגיקה העומדת מאחרי תרבות זו כבר פגשנו במאמר הנוכחי בהצבת המבנה התרבותי לחזון שבעים ושתים הבתולות שבאסלאם ובחינת העומק לפרשיית מרטה דבורה דללב והתנדבות הנשים המוסלמיות לצאת לסוריה לשכב שם עם לוחמי הג'אד. אין המדובר אך ורק ביכולת הסברה, אלא בתהליך הכרה ובעיקר הכלה, שסופו להביא לעידון ומיצוע תרבות זו, מתוך הבנה ומפגש מורכב ופרטני עם עקרונותיו.

ייסוד ההכלה וההולדה הרחמית הפיזית הנשית המוביל באסלאם ברמה גולמית דרך האישה, מופיע בתרבות הישראלית אולם באופן פרטני הרבה יותר. כל עיקרון עבודת המקדש (הקרבת קורבנות, קטורת, הדלקת המנורה וכו') והשימוש בכלים המיוחדים לו (מזבח, מנורה, ארון וכו'), כל מעשי המצוות המקוימים בעזרת כלים שונים (ארבעה מינים, מצה, נרות חנוכה, וכו'), בנויים כולם על עקרון ההכלה. כל הכלים מהווים צורות פתח נרתיקיים של האדמה, אל תוכם כונס האדם את עצמו ומתוכם הוא שב ומולד אל יכולת עשייה התואמת את תבנית הפתח ממנו יצא. ישנם כלים שבהם

⁶⁹ חג'אב - כיסוי ראש המכסה את השערות, האוזניים ורוב הצוואר, אך אינו מסתיר את הפנים. דרך הניקאב - כיסוי גוף מלא הכולל חיג'אב ומטפחת שמכסה גם למעלה ממחצית הפנים למעט העיניים שנשארות גלויים. ועד לבורקה - כיסוי גוף מלא המכסה גם את הראש כולו כולל העיניים ומאפשר ראייה רק דרך בד רשת או תחרה.

⁷⁰ בעיקר על פי הסלפים. אישה צריכה להסתובב עם "מחרם" - אדם שהיא מכירה ושסור לה להתחתן איתו (נשים באסלאם דר' פכרי בסול בית יציב נובמבר 2010).

⁷¹ הנהוג בסעודיה בה אף נידונה אישה שהפרה את החוק למלקות (סוכנות AP פורסם ב-27.9.11).

⁷² המופיע ביהדות בתיאור האישה כ"בית" או כ"אוהל" - "אמר רבי יוסי: מימי לא קריתי לאשתי אשתי...אלא: **לאשתי ביתי** - **שהיא עיקר של בית**" (שבת ק"ח, ע"ב ורש"י ד"ה אשתי ביתי).
"כל אדם שמתה אשתו בימיו - עולם חשך בעדו, שנאמר (איוב י"ח, ו') אור חֶשֶׁךְ בְּאֶהְלוֹ וְנֵרוֹ עָלָיו יִדְעֶךָ". "אור חשך באהלו - בשביל אהלו, ואין אהלו אלא אשתו." (סנהדרין כ"ב, ע"א).

החיבור אל הקרקע בולט יותר, כמו מזבח הקורבנות המחובר פיזית אל הקרקע וממולא באדמה⁷³, או כמו הלולב שדימויו כ"ציני הר הברזל", מתארים אותו כיצא מפתחה של גי בן היום⁷⁴. אולם יסוד זה קיים בכל המצוות כולן. האדם במעשה יצירתו את הכלים, מעצב את פיתחה הנרתיקי של האדמה. הוא המעצב הסופי של צורת האדמה הפותחת אליו את רחמה. עיקר כוחו של הכלי הוא מכוח האדמה המחובר אליו ולא מכוח האדם שאחראי אך ורק לעיצוב צורת פיתחה⁷⁵. אפילו הכוהן הגדול עצמו, פעולתו בבית המקדש אינה מכוח דעתו ומחשבתו⁷⁶, אלא מכוח התלבשות גופו⁷⁷. אף הוא כאחד מצורת ההבעה של רחם האדמה⁷⁸, כחלק מהמבנה והעבודה הכללית שבבית המקדש המהווה כלי ההכלה הגדול והמורכב ביותר לכינוסם של הבאים בשעריו להיוולד מתוכו מחדש. מסיבה זו, הבכורים, עובדי המקדש המקוריים, אינם יכולים להשתלב בעבודת בית המקדש אלא אם הם "פטר רחם" - הוולד הראשון היוצא מהרחם. אם יצאו מן הדופן (ניתוח קיסרי) ולא דרך נרתיקה של האישה היולדת, הם חסרים את מגע היצירה הנרתיקי של האישה ביציאתם אל אוויר העולם ובכך מאבדים את שלמותם ככלי הכלה ונפסלים לעבודה במקדש.

אף ל"ט אבות היצירה האסורות בשבת הנגזרות כולן ממלאכות המשכן⁷⁹, משמעותן, איסורן ובעיקר הרלוונטיות שלהן להיות פוטנציאל היצירה העתידי של האדם, קיימים אך ורק מצד היותן צורת הפתח להבעת האדמה את כוחה. מצד עצמן הן דלות מידי בכדי להוות יצירה ולבטח שלא ברמת

⁷³ מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי - מחובר באדמה, שלא יבנו על גבי עמודים או על גבי כיפים. דבר אחר שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חנייתו" (שמות כ', ורש"י ד"ה מזבח אדמה).

⁷⁴ "...שתי תמרות יש בגיא בן הנם ועולה עשן מביניהם, וזהו ששינוי ציני הר הברזל כשרות, וזו היא פתחה של גיהנם" (סוכה ל"ב, ע"ב).

⁷⁵ מסיבה זו, לשון הכתוב ביחס לחזרת הקניינים אל מקורם בשנת השמיטה כתוב בלשון שנראה שאף הקניינים המטלטלים חוזרים אל בעליהם הראשונים

"וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו. בְּמִסְפָּר שָׁנִים אַחֲרֵי הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בְּמִסְפָּר שָׁנֵי תְּבוּאֹת יִמְכְּרֶךָ. לְפִי רֵב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וְלִפִּי מַעֲטֵי הַשָּׁנִים תִּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפָּר תְּבוּאֹת הוּא מִכֹּר לְךָ" (ויקרא פרק כה י"ד - ט"ז).

⁷⁶ מסיבה זו לא נמנעה מן הכהנים הגדולים של בית שני שקנו את כהונתם בכסף לשרת בכהונה הגדולה אף שהיו רשעים. כיוון שתרחישי עבודת המקדש לא הייתה בנויה על צדקתם. אמנם, מתוך רשעותם, לא היו מסיימים את שנתם, עד כדי שלשכת הכוהן הגדול קבלה את הכינוי לשכת פרהדרין - לשכת הפקידים המתחלפים כל שנה.

"ללשכת פרהדרין וכו'. תניא, רבי יהודה: וכי לשכת פרהדרין היתה? והלא לשכת בלווטי היתה! (לשון שרים, כך היתה נקראת: לשכת שרים - רש"י). אלא, בתחלה היו קורין אותה לשכת בלווטי, ומתוך שנותנין עליו ממון לכהונה (מתוך שכהני בית שני היו עומדין על ידי ממון, שנותנין על כהונה גדולה למלכי בית חשמונאי - רש"י) ומחליפין אותה כל שנים עשר חודש (כלומר: שרשעים היו, ולא היו מוציאים שנתן, ומעמידים אחר תחתיו - רש"י), כפרהדרין הללו שמחליפין אותם כל שנים עשר חודש (שהמלך מחלפן בכל שנה ושנה - רש"י), לפיכך היו קוראין אותה לשכת פרהדרין" (יומא ח', ע"ב).

⁷⁷ מסיבה זו, גם חזקים הבגדים מן האדם ליצור בו את הכהונה גדולה ואין היא מופיעה מכוח גדולתו הרוחנית או המנהיגותית.

"וְאֵתָהּ תִּדְבֹּר אֶל כָּל חֻמֵּי לֵב אֲשֶׁר מֵלֵאתֵינוּ רוּחַ חֻמָּה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקַדְשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי - לקדשו להכניסו בכהונה על ידי הבגדים שיהא כהן לי" (שמות כ"ח, ג' ורש"י ד"ה לקדשו לכהנו לי).

וכך רש"י על - שמות כ"ט, כ"ט: "ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבגדי אהרן ולמלא בהם את ידם" - על ידי הבגדים הוא מתלבש בכהונה גדולה" (רש"י שם ד"ה ולמלא בהם את ידם).

⁷⁸ מסיבה זו כבר הזכרנו, יכלו גם כהנים רשעים לשרת בבית המקדש השני בלא שתיפסל עבודתם. כיוון שערוץ עבודתם עבר דרך גופם ולא מחשבתם. כפי שנביא מייד בהמשך, גם מעשה כפרת הקורבנות עובד בדרך זו ועל כן האפשרות לאדם לתכנן "אחטא ואשוב" קיימת לו. כיוון שאת כפרתו הוא מקיים דרך חזרתו אל מקורו דרך גופו, כשאת רשעותו וכוונתו לחטוא שוב, הוא מקיים במחשבתו.

⁷⁹ "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי? אמר להו רבי חנינא בר חמא: כנגד עבודות המשכן - ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה" (שבת מ"ט, ע"ב ורש"י ד"ה כנגד עבודות המשכן).

איסור מיתה. בולטת שבהן היא מלאכת ההוצאה המהווה את התשתית לכל מלאכות השבת⁸⁰ – "לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין ברשות הרבים ואם השתין חייב חטאת"⁸¹. מעשה ההשתנה מצד עצמו, אין לו כל משמעות. חשיבותו בשבת הינה מצד היותו אמצעי הקשר של האדם להפעיל בעזרתו את צורות הצבירה השונות של האדמה (רשות הרבים ורשות היחיד) ביחס לעצמו. נקודת המוצא ליכולת הזו מופיעה בשבת, מתוך היותה המצב היחיד במעגל הזמנים בו הארץ מבליטה את תוכה ומוציאה את מקורה ורחמה אל החוץ – אל מעל פני האדמה במרחב חייהם ופעולתם של בני האדם (מה שאינו קיים במצג הרגיל של המציאות בו האדם נמצא במצב "ריחמי", או ברחם אימו לפני הולדתו, או בקבר האדמה לאחר מותו)⁸². השביתה או המנוחה, הינה התאמת האדם את עצמו למצב עוברי על מנת להוליד ממנו לאחר השבת יכולות פעולה ויצירה הבנויות על הריון השבת הקצר. מעגלי הריון והולדה ארוכים יותר הבנויים על אותו תרחיש, מופיעים ביחסי הגומלין שבין האדמה והאדם במעגל השבוע של השמיטה – פעם בשבע שנים ובמעגל השבוע של היובל – פעם בחמישים שנה. כל הגזרות וההרחקות הקיימות בשבת, המגיעות למצבים הקיצוניים הבלתי נתפסים של איסור שימוש אפילו בסולם המושען על העץ או סל התלוי בו, מחשש שמא יבוא ויקצוץ מן העץ⁸³, או איסור שחייה בברכה שמא יבנה סירה⁸⁴, או איסור מחיאת כף שמא יעשה כלי נגינה⁸⁵, בנויים כולם על פוטנציאל פרץ היצירה הקיים באופן מיוחד בזמן השבת מתוך הוצאת האדמה את רחם קיומה אל עולם פעולותיו של האדם, מצב המקרב ביותר אל מקור ההולדה וממילא מעצים ומביא את פוטנציאל מעשה היצירה אל שיאו.

עבודתו של האדם בשבת תוך התעלמותו ממצב המנוחה, מהווה למעשה בקיעתו ויציאתו מן הרחם טרם זמנו אל אוויר העולם. משם נגזר תרחיש המוות המתלווה לו.

⁸⁰ ממנה מתחילים כל איסורי השבת. בפרשת יציאת ישראל ללוקט מן במדבר – "... שבו איש תחתינו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי (שמות ט"ז, כ"ט) - אל יצא איש ממקומו, ומיניה דרשין הוצאה, אל יצא איש עם הכלי שבידו ללוקט המן" (ר' עובדיה מברטנורא מסכת שבת פרק א', משנה א'). ובפרשת המשכן – "מניין שהוצאה קרויה מלאכה רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן שמע לה מן הדא ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא (שמות ל"ו, ו') נמנעו העם מלהוציא מבתיהן וליתן לגיזברים" (תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א ה"א) והיא הראשונה המופיעה במסכת שבת – "יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ" (משנה מסכת שבת פרק א' משנה א').

⁸¹ משנה מסכת עירובין פרק י משנה ה' וביאור ר' עובדיה מברטנורא שם

⁸² המחוללים תהליך זה היו דתן ואבירם שיצאו ללקט ביום השבת למרות אמירתו המפורשת של משה כי לא ימצאו קביעת איסורי השבת בעקבות זאת, ועל פי אחד הפרושים איסור ההוצאה, מלמדים כי הצליחו בכל אופן ללקט בעצם מעשה יציאתם מרשות לרשות אף שלא היה מן על פני האדמה – "ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו. ויאמר יקוק אל משה עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי. ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתינו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" (שמות ט"ז, כ"ז – כ"ט).

⁸³ "אסור להשתמש בצדדי האילן, לפיכך אסור לסמוך הסולם לצדי האילן, דכי סליק ביה (שאם עולה בו) משתמש בצדדין - ואם הכלכלה (הסל) תלוי באילן עצמו אסור ליטול חפץ ממנה וכן ליתן לתוכה" (שולחן ערוך אורח חיים סימן של"ו סעיף י"ג ומשנה ברורה ס"ק ס"ג).

⁸⁴ "אין שטין על פני המים, אפילו בבריכה שבחצר, מפני שכשהמים נעקרים ויוצאים חוץ לבריכה דמי לנהר - והטעם שמא יעשה חבית של שייטין" (שולחן ערוך אורח חיים סימן של"ט סעיף ב' ומשנה ברורה שם ס"ק ב' ד"ה על פני המים).

⁸⁵ "אין מטפחין להכות כף אל כף, ולא מספקין להכות כף על ירך, ולא מרקדין, גזירה שמא יתקן כלי שיר" (שולחן ערוך אורח חיים סימן של"ט, סעיף ג').

כיצד עובד תהליך ההכלה וההולדה

מתוך אופן פעולת מעשה היצירה בשבת ובמקדש ואופן פעולת כלי המקדש, נגזר היחס של האדם אל רכושו ופעולותיו. הרכוש (המטלטלים, הצומח והחי וגם האדמה), אינו "חומר גלם" נחות לשימוש האדם לפירוקו אותם והרכבתו אותם מחדש על פי רצונות מחשבתו, כפי שהדבר היום בעולם המושתת על הגמוניית המדע, אלא פתחי הכלה ריחמיים. הרכבם הפיזי החזק יותר מזה של האדם (מתוך היותו גם חושב ומדבר⁸⁶), מאפשר להם להתדמות לאדמה בדרך תפקודם ולשמר את זיקתם אליה, דבר הקשה יותר לאדם להיות מתוך עצמאותו השכלית⁸⁷. קניין האדם רכוש ופעולת האדם על הרכוש בעולם זה, מהווים למעשה פעולת אישות בזעיר אנפין. בתהליך ההכלה הזה, האדם מרכז את עצמו הגופני אל מרכז כוח המשיכה העצמי שבו (כמו ריכוז האדם את מחשבתו, אבל בגוף!). באישה מתרכז כוח זה ברחמה ובאיש בזכרותו – מקור הפריית החיים שבשניהם. משם הוא מזרים את מסת החיים האדירה הצפופה הזו של עצמו, אל צורת החיים שבחר לשתף עצמו אל תוכה, אם במעשה הידיים, או מגע הגוף, או אפילו דרך מגע ראיית העין או מגע הקול. בדרך חיים זו, ניתנת האפשרות לאדם להביע את אנרגיית החיים שלו בצורות חיים מגוונות, בכל צורת חיים שהוא חפץ – אדם, חי, צומח ודומם (חומרים וכלים). החי הצומח והדוממים הופכים להיות שותפים בהבעת החיים של האדם. אין הוא משתמש בהם, אלא מחיל עצמו בהם. מעין הזרעת עצמו בצורות ובחומרים שהוא בוחר⁸⁸.

משום כך בהלכה היהודית מופיעים דיני קניין המטלטלין, הבהמה והקרקע במסכת קידושין הדנה בבסיסה בחיבור האישות שבין האיש והאישה⁸⁹.

בדרך התקשרות זו אל הסובב, הופך הקיום של האדם להיות רב מימדי. הוא יכול להוות את עצמו מחדש ללא הפסק דרך החומרים (אבן ומתכות), צומח וחי בעת ובעונה אחת עם היותו חי בצורת אדם. זהו חיבור ברמה של שיתוף, שבו האומנים הם "אומני חיים" במובן הזה שהם משתפים את חייהם הם, בחומרים, דרך מישור הקיום הפיזי המשותף לשניהם. האומן המפסל באבן או הצייר המצייר ציור, אינו מנצל את חומרי הגלם לשם הבעת רגשותיו, אופיו או רצונותיו (כפי שהדבר בדרך מגע העולם המערבי עם המציאות הפיזית), אלא הוא מזרע מעצמו במגע ידיו אל תוך האדמה דרך

⁸⁶ "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה - אִף בְּהֵמָה וְחַיָּה נִקְרָא נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲךָ זֶה שֶׁל אָדָם חַיָּה שֶׁבְכֹל, שֶׁנֶּתוּסַף בּוֹ דַּעַת וְדַבָּר" (בראשית ב', ז' ורש"י ד"ה לנפש חיה).

⁸⁷ על כן, על מנת ליצור זיקה קבועה שלו אל הארץ, נצרך האדם למנעלי עור. מסיבה זו אחד מן העינויים בתענית הוא איסור נעילת נעלי עור. האיסור אינו בנעילת נעליים נוחות, אלא דווקא אלו העשויות עור. "אסור לנעול סנדל או מנעל של עור, אפילו של עץ ומחופה עור, אסור; אבל של גמי או של קש, או של בגד או של שאר מינים, מותר - דכל שאינו של עור אינו נקרא מנעל אלא מלבוש" (שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריד סעיף ב ומשנה ברורה ס"ק ה' ד"ה אבל של גמי וכו')
לימוד חז"ל על מכירת יוסף מן הפסוק – "עַל מִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק וְאַבְיָוִן בְּעֵבֶר נְעִלִים (עמוס ב', ו') מתורגם כ"בדיל דיחסונן" – על מנת שינחלו נחלה. מגע העור עם הארץ הוא תנאי ליכולת האדם לנחול את הארץ.

⁸⁸ המופיע בחז"ל בתיאור יכולת הזרעת יוסף זרע מבין ציפוני ידיו בפרשת אשת פוטפר - וַיִּפְּזוּ זְרְעֵי יְדָיו (בראשית מ"ט, כ"ד) - נעץ ידיו בקרקע ויצאה שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו" (סוטה ל"ו, ע"ב)
ובאליהו הנביא ביכולת אצבעות ידיו להוציא מים – "וַיֹּאמֶר מֶלְאָךְ אַרְבַּעַת כְּדִים מִיָּם וַיִּצְקֵהוּ עַל הָעֵלָה וְעַל הָעֵצִים... - אלישע (יצק) על ידיו ונעשו אצבעותיו כמעיינות ונתמלאה התעלה (מלכים א', י"ח, ל"ד ורש"י ד"ה ויצקו).
⁸⁹ משנה א': האשה נקנית בשלש דרכים. משנה ב': עבד עברי נקנה בכסף ובשטר. משנה ג': עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחזקה. משנה ד': בהמה גסה נקנית במסירה...בהמה דקה נקנית במשיכה. משנה ה': נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאינן להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה" (מסכת קידושין פרק א', משנה א' – ה').

הכלי או התמונה שבהיותם עשויים מאחד מחומרי האדמה, הם מהווים פתחי הבעה של רחמה. דרך הפתח הנרתיקי שיצר בה, הוא שב ומולד ליכולת יצירה חדשה. בדרך זו פעלו האומנים במשכן, שהיו טווים את הצמר בעודו על העיזים⁹⁰, כדי לשתף את חיות העיזים במטווה שיצרו. את הדם של החילזון היו מוציאים ממנו בעודו בחיים על מנת שחיותו תופיע בצבע ותיתן לו את צלילתו⁹¹. בכך יצרו כלים שאינם מנותקים ממקור היווצרם ומתוך כך יש ביכולתם להכיל את האדם אל תוכם ומשם בחזרה אל עולם היצירה. מכוח דרך התפקוד הזה של רכוש האדם מתקיימת אמירתם המקוממת (בתפיסת החיים המערבית) של חז"ל ש"צדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם"⁹², מתוך היות הרכוש, הפוטנציאל השיאי של יכולת הבעתו היצירתית של האדם - פיתוחי החותם העדינים של תולדתו.

כאן גם נמצא "קרב הקפיצה" לעבודה הזרה הנשמעת בשפת התרבות המערבית כאחד משיאי הפרימיטיביות הקדומה.

עבודה זרה כחזון נחשק

כשרצו עמי העולם הקדומים להעצים את תכונת החיים שבדומם בעצמם, מעבר לגבולות טבע חייהם, עבדו אבן (מצבה), כשרצו להעצים את תכונת הצומח שבהם באופן זה, עבדו עץ (אשרה) וכשרצו לפרוץ את קווי חייהם ולשתפם בתכונת החי (שאינו מדבר), עבדו את הבהמות (עשתורת). אין המדובר בעמים פרימיטיביים כפי שנהוג לחשוב בשפת התרבות השכלית, אלא בעמים שידעו להחזיר את עצמם לנקודת מוצא האדמה שבחייהם, להחיל עצמם אל רחם האדמה שבתבניות החיים השונות ומשם להוליד עצמם אל תפוחת חיים נוספת של עצמם. מגע זה של האדם עם סביבתו, דרך ניקוז אנרגיית החיים שלו בצורות החיים המכילות, מופיע בבסיסו בקשר האישות הגופני שבין האיש והאישה⁹³. באופן זה חל חומר חייו המרוכז של האדם גם בצורות החיים האחרות. אלא שמתוך היות צורת האישה צורת אדם, צורתה היא הדומיננטית בקביעת צביון חומר

⁹⁰ "וְכָל הַנְּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה בְּחֶכְמָה טוֹו אֶת הָעֵזִים: - היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העיזים טווין אותן" (שמות ל"ה, כ"ו ורש"י ד"ה טוֹו את העיזים).

⁹¹ "והחילזון מיד היו פוצעים אותו טרם ימות דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי דליצלל צביעה" (תוספות יום טוב מסכת שבת פרק י', משנה ה').

⁹² קביעה זו יש לה השלכות ישירות עד כדי סיכון הגוף למען הממון. יעקב חוזר ל"פחים קטנים", עובר לשם כך את מעבר יבוק ומסכן את חייו במפגשו עם עשוי - "ויותר יעקב לבדו (בראשית ל"ב) אמר רבי אלעזר: שנשתייר על פכין קטנים, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם" (חולין צ"א, ע"א).

יוכבד אימו של משה שמה את משה בסוף בתיבת גומא ולא בתיבת עץ אף שברור היה שגופו משתמר היה יותר בתיבת עץ -

"ותקח לו תבת גומא (שמות ב') מאי שנא גומא? א"ר אלעזר: מיכן לצדיקים שממונם חביב עליהן יותר מגופן - שדמיו מועטין ואף על פי שהיה משתמר גופו יותר בשל עצים שקשים וחזקים" (סוטה י"ב, ע"א ורש"י ד"ה שחביב עליהן ממונן).

בעולם בו הממון או הרכוש הינם חומרי גלם למימוש רצונותיו של האדם, מהווה אמירה זו ומעשים שכאלו, הוכחה לסדרי עדיפות מופרכים לחלוטין. אולם בעולם בו תנועת ההכלה וההולדה הם הבסיס לקיום וליצירה של האדם, חביבות הממון מגיעה מתוך היותם פתחי הכלה והולדה נוספים לאדם.

⁹³ שלפני "התערבות" התורה היה המעשה היחיד שנצרך בכדי לקיים הכלה זו של האישה את האיש בלא צורך ב"קידושין". כך מביא הרמב"ם בהלכות אישות: "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובעולה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר (דברים כ"ב) כי יקח איש אשה ובא אליה" (רמב"ם הלכות אישות פרק א', הלכה א').

החיים החל בתוכה⁹⁴, בעוד שתוצרי החלת האדם את חומר חייו בצורות החיים האחרות, היו אך ורק נלווים לצורת חייו הבסיסית. הפיכת מעשה יצירתם של האומנים בחומרים השונים להיות עבודה זרה, נהייתה מאותה העת שבה העביר האדם את כובד משקל החלתו בתבנית החיים הפיזית, מן האישה אל החיים האחרים כדוגמת אלו שהבאנו לעייל⁹⁵. משם מגיעה אמירתם הבלתי נתפסת של בני תרבות זו – "אמרים לעץ אבי אנה ולאבן את ילדנו"⁹⁶, המבטאת את התדבקותם בצורות האבן והעץ של האדמה כגורמי ההולדה המרכזיים של האדם.

אמנם, לאמירה זו של הנביא - "אמרים לעץ אבי אנה ולאבן את ילדנו", יש גם צליל הופכי לחלוטין. צליל של זלזול באותם אלו הנדבקים בצורות חיים הנחותות מן האדם. כך מתאר הנביא ישעיהו את אלו שמצד אחד משתמשים בעץ לצרכיהם – לבישול וחימום ובד בבד עובדים אותו כאל - "חציו שרף במו אש על חציו בשר יאכל יצלה צל' וישבע אף יחם ויאמר האח חמותי ראיתי אור. ושאירתו לאל עשה לפסלו יסגוד יסגד לו וישתחו ויתפלל אליו ויאמר הצילני כי אלי אנה"⁹⁷. כאן נכנס הצורך בגורם הנבדל מחוץ לעולמו הגופני של האדם, עליו הצביע הכוזרי שהבאנו לעייל, הנצרך לא רק על מנת לשמר את העומק שבמעשה ההכלה וההולדה הנשי, בו הערווה אינו שם תואר מגונה, אלא מקום גילוי המקור – "את מקרה הערה"⁹⁸, אלא גם על מנת להצליח ולהרחיב את יכולת קיום תרחישי ההכלה וההולדה הרחמיים בהזרעת מעשה הידיים ובמעשה הקניין ברמות הקיום המשניות – בחומרים ובצורות, בדומם, בצומח ובחי, על ידי גירוי זיקת היוותם פתחי הבעה של האדמה.

את התוסף הנבדל הזה מקבלת היהדות, באש המלווה את מעשה הקורבנות במקדש ובתכני והלכות התורה הבונים את תרחישי ההכלה שהזכרנו לעייל.

אש מן השמים ולוגיקה מעולם המלאכים להאיר את מיתוס הגוף הנאלם

בסדר המציאות ההיררכי של דומם, צומח, חי ומדבר, יכולת היות הקורבן מעשה כפרה מנועה לחלוטין. כיוון שהחי כפוף למרותו ולצרכיו של האדם, אין הוא יכול להכיל אותו וממילא כל מעשה שיעשה בו אינו יכול להחזיר את האדם אל תשתית חייו. הניסיון לבאר את מעשה הקורבנות

⁹⁴ מתוך כך גם מגיעה יכולתה לעצב את מרחב ההכלה שלה על פי רצונה. כך בנות לוט "הוציאו ערוותן אל החוץ" בפרשת ביאתן אל אביהם וכך לאה מעצבת עצמה עם סימניה של רחל, בהגעתה אל יעקב במקומה של רחל. "אף על פי שאין האשה מתעברת מביאה ראשונה, אלו שלטו בעצמן והוציאו ערוותן לחוץ ונתעברו מביאה ראשונה" (רש"י בראשית י"ט, ל"ד"ה ותהרין וגו').
 "ויהי בבקר והנה היא לאה - אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים" (רש"י בראשית כ"ט, כ"ה ד"ה ויהי בבקר והנה היא לאה).
⁹⁵ ביטוי חזק וחריף לכך מביאים חז"ל בתיאור בני דור המבול שכתבו כתובה לבהמות – "רבי הונא בשם רבי אמר דור המבול לא נימוחו מן העולם עד שכתבו גמומסיות (כתובה) לזכר ולבהמה" (בראשית רבה פרשת בראשית פ"ה כ"ו סימן ה').

⁹⁶ ירמיהו ב', כ"ז

⁹⁷ ישעיהו מ"ד, ט"ז – י"ז

⁹⁸ "ואיש אשר ישקב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקרה הערה והיא גלתה את מקור דמיה ונקרתו שניהם מקרב עמם" (ויקרא כ', י"ח).

זה של חוק שימור אנרגיית החיים בהתייחסותם אל האדמה, משתמשים כפי שנפרט בהמשך השאהידים בפעולותיהם). בדרך זו פועלת פעולת ההקרבה של השעיר המשתלח ביום הכיפורים שריסוקו הוא הטמעתו ישירות אל תוך ההר¹⁰⁷. בדרך זו פועלת גם חבטת הערבה אל האדמה הנעשית בסוף סוכות בהושענא רבה¹⁰⁸, כמעשה כינוס אל תוך האדמה. כיוון שתהליך הכינוס חזרה אל מקור החיות במעשי ההקרבה השונים, פועל דרך חזרת הגוף אל מקורו, אין הם תלויים בתשובה השכלית או הרגשית של האדם¹⁰⁹. האדם יכול להגיע למצב של "תשובה" – חזרה אל מקורות חייו דרך גופו¹¹⁰, אף שערופו רוחו ומחשבתו נשארים במיריים¹¹¹.

תרחיש זה שהיה חלק בלתי נפרד מטבע עולמם של אנשי בראשית ותקופת "אלפיים דתהו" שנמשכה מהם, אינו מתקיים מעצמו ב"אלפיים דתורה". מוצא החיים של האדם מן השמים – וְיִפַּח בְּאֶפְיוֹ נְשִׁמַת הַחַיִּים¹¹², הופך להיות "עמוד הענן" המתווה את הדרך ליצירת הקשר המחודש של האדם עם מקור החיים של גופו. את החבירה אל מגע אדמת ארץ כנען עושה אברהם ראש תקופת "אלפיים דתורה" דווקא דרך הציווי משמים – "לָךְ לָךְ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלְדֶיךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶרְאָךְ"¹¹³. אע"פ שתרח אביו הולך אל אותו המקום לפניו ללא כל ציווי¹¹⁴.

כדוגמת הציווי לאברהם, כך היא האש היורדת על הקורבן. תפקידה הוא, לפרק¹¹⁵ את החי אל יסוד האדמה ממנה נוצר¹¹⁶, להוות פתח הכלה לאדם. ללא האש, שולט המעמד השכלי במערכת החיים, בו ה"חי" הינו נחות חיים וממילא לא בר יכולת להכיל את האדם אל תוכו.

¹⁰⁷ "מך פרשת שחטי חוץ לשעיר המשתלח, לומר אף על פי שהתירי לך השעיר המשתלח בחוץ, בדחיתו לצוק ופירש צוק הם סלעים שיש להם כמין שינים בולטין וזו היא שחיתו (יומא סד א), אף על פי כן השמר בשאר קדשים לשוחטן בחוץ" (בעל הטורים ויקרא י"ז, ג' ד"ה אשר ישחט מחוץ למחנה).
¹⁰⁸ "חובט בה על הקרקע או על הכלי פעמים או שלש" (שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרסד).
¹⁰⁹ כך ברמב"ם, המביא את צורך התשובה גם במעשה ההקרבה בהלכות תשובה,

"...וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתודו ויודו דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה... (רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה א).
אך בהלכות מעשה הקורבנות כותב בפרוש כי כל פיגול מחשבה של בעל הקורבן אינו יכול לפגום בקורבן, "אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד, אבל מחשבת בעל הקורבן אינה מועלת כלום, אפילו שמענו הבעלים שפגלו והיתה מחשבת העובד נכונה הרי זה כשר" (רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ד, הלכה א').

הפגימה היחידה שיכול בעל הקורבן לפגום בתהליך הכפרה שיוצר הקורבן הוא, אם אמר שאינו רוצה בכפרת הקורבן – "אין יום הכפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתן, אבל המבעט בהן אינן מכפרין בו, כיצד היה מבעט והביא חטאתו או אשמו והוא אומר או מחשב בלבו שאין אלו מכפרין, אע"פ שקרבו כמצותן לא נתכפר לו וכשיחזור בתשובה מבעיטתו צריך להביא חטאתו ואשמו" (רמב"ם הלכות שגגות פרק ג' הלכה י').
¹¹⁰ אופן כפרה זה מופיע בצורה החזקה ביותר שלו בעבודת השעיר המשתלח שמעשה הקרבנות בגלגולו מן ההר הוא במגע הקרוב ביותר אל האדמה. מתוך כך, כפרתו היא אף על אלו שעומדים במריים ["על שאר עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, הזדונות והשגגות, הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה, כריתות ומיתות בית דין - שעיר המשתלח מכפר" (שבועות ב', ע"ב), אף "בעומד במרדו" - דלא עבד תשובה (שבועות שם, דף י"ג ע"א)].
¹¹¹ ערוץ כפרת הגוף המאפשר לאדם ליצור מצב "תשובה" (דרך האפיק הגופני) בעוד הוא מתכנן (דרך האפיק השכלי) לחזור ולחטוא נקרא בפי חז"ל בשם "אחטא ואשוב" - "האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב" (יומא פ"ה, ע"ב). במצב זה נצרכת התערבות ההשגחה למנוע ממנו את האפשרות הזו – "אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (המשך הגמרא שם).
¹¹² "וַיִּצְרָה ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאֶפְיוֹ נְשִׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" (בראשית ב', ז').
¹¹³ בראשית י"ב, א'.

¹¹⁴ "וַיִּקַּח תָּרַח אֶת אֲבָרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן הָרָן בֶּן בְּנוֹ וְאֶת שָׂרִי כְּלָתוֹ אֲשֶׁת אֲבָרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאֶרֶץ כְּשָׂדִים לְלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם" (בראשית י"א, ל"א).
¹¹⁵ כך יתפרשו דברי הכתוב - וַיֵּצֵא אֱשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֵלָה... (ויקרא ט', כ"ד), כדוגמת אכילת הסכין את הבשר - "המאכלת - סכין, על שם שאוכלת את הבשר... ושמשכרת בשר לאכילה" (רש"י על בראשית כ"ב, ו').
אכילה שמשמעותה היא - פרוק המכין לאכילה.

באופן זהה לפעולת האש על הקורבן, פועלת התורה על המציאות. על מנת להביא את הדומם, הצומח, החי והאדם לממש את כוח ההכלה והלידה שבהם, היא נעזרת באמצעי מעורר מעולם השמים¹¹⁷, שמעבר לעולם הגוף, אך הנאמן אליו לחלוטין¹¹⁸. תכני התורה כולם, המשא והמתן התלמודי וההלכות הנגזרות ממנו, נאמנים כולם לדרכי העולם הפועל על פי קוד הקיום הפיזי. בכתובים, במסורות ובהלכות והמשאים ומתנים שבמשך הדורות, נמצא הפוטנציאל להגיע ליכולות הללו שאינן יכולות להתגלות מעצמן, להביא את הגוף והחומר למימוש פוטנציאל יכולות ההכלה וההולדה שבהם על כל מאפייניהם במישור האישות, הקניין וכו' באופן הפרטני והשלם ביותר.

מכאן מגיע הערך המוסף של התרבות הישראלית, ביחס לאסלאם. היכולת לבנות את תרבות הקיום, המשיכה והיצירה הפיזיים באופן פרטני, מאפשרת להופיע אותה באופן שלם ומאוזן. מתוך נגיעתה בתודעה שמאחרי עוצמת כוח ההכלה וההולדה הנשיים והיעזרותה בהוראות התורה בתהליך מימוש, היא יודעת לזהות את המינון המתאים והדרך המתאימה להופעתה. אין היא יכולה להגיע למצב הקיצון בו נשים תאצנה לשכב עם לוחמים בעת המלחמה, אין היא חוששת מהשתלטותה של תרבות זו או פריצתה מגבולותיה. היחס לנשיות נשאר מאוזן ומצבים כמו אינוס הנשים בפרהסיה בכיכר תחריר לא יכולים להתקיים בה.

אז היכן אם כן מעלת האסלאם? זו המביאה את אברהם לבקש מעת ה' - "לו יִשְׁמְעָל יְהוָה לְפִנְיָךְ?" המזקיקה את יצחק להולכתו של ישמעאל? הגוזרת את שנות השלמתו של יעקב בבית עבר משנותיו של ישמעאל?

המגע האינטואיטיבי של האסלאם בתרבות ההלכה וההולדה הנשית

התשובה לכך היא, המגע האינטואיטיבי של האסלאם בעוצמת ההכלה וההולדה הנשית ודרך הפעולה האינסטינקטיבית המתלווה לכך, החלשים יותר ביהדות.

¹¹⁶ אמנם על מנת להגיע לתוצאה שכזו, נצרכת התבטלות מלאה כלפי האש - הקרבה לשם האש - אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לֵה' - כשישחטנו יהא שוחטו לשם האש" (ויקרא א', ט' ורש"י ד"ה אשה).

¹¹⁷ כפי תיאור הכתוב את עליית משה אל "עיר הגיבורים" - עולם המלאכים להביא משם את התורה. "עיר גְּבֻרִים עֲלֵה חֶכֶם וְיָרֵד עַל מִבְּטָחָה - זה משה רבינו שעלה לבין המלאכים גבורי כח (ויורד וגו', תורה) (משלי כ"א, כ"ב ורש"י ד"ה עיר גבורים עלה חכם). וכפי טענת המלאכים - "מֵה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּנְה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם" (תהלים ח', ב').

"אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מה לילד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו (תהלים ח') ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים (תהלים ח') (שבת פ"ח, ע"ב).

¹¹⁸ כפי שעולה מתשובת משה למלאכים - "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזיר להן תשובה!...אמר לפניו: רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה -אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים (שמות כ'). אמר להן: למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה - לא יהיה לך אלהים אחרים, בין הגויים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה? שוב מה כתיב בה - זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות? שוב מה כתיב בה - לא תשא, משא ומתן יש ביניכם? שוב מה כתיב בה - כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנב, קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקדוש ברוך הוא..." (שבת פ"ח, ע"ב - פ"ט ע"א).

קשה שלא להתרשם מן הדבקות הזו, כפי שמופיעה מפיו של שגריר ערב הסעודית בלונדון ע'אז' אל-קוסייבי בראיון שנתן ל-שרק א-אוסט.

"בפקולטה למשפטים למדנו שהפרלמנט האנגלי יכול לעשות כל דבר, חוץ מלהפוך זכר לנקבה ונקבה לזכר. כעת הוא כבר מסוגל לעשות גם את זה. לעומת זאת, **על פי ההשקפה האסלאמית, איש אינו יכול – האומה אינה יכולה, מיליארד ומאתיים מיליון מוסלמים אינם יכולים – להפוך את האסור למותר ואת המותר לאסור...** על פי השקפת המערב, הלקאה היא בלתי הגיונית. ההוצאה להורג בלתי מקובלת וכך גם קטיעת היד והסקילה באבנים. אלו הם דברים שבעיני המוסלמי מצויים בלב האמונה האסלאמית"¹²⁵.

את המאפיין הזה שבתרבותו מקבל ישמעאל מתכונת "פרא אדם", הנטבעת בו בעקבות סירובה של הגר לחזור להתענות תחת ידיה של שרה¹²⁶. פראיות זו, מרחיקה אותו מן המרות השכלית ונותנת לו כאמור, את הפשטות האינטואיטיבית. היכולת לקיים תרבות זו למרות אי התאמתה הקיצונית לסביבתה, מהווה בסיס ומקפצה להחזרת המבנה התרבותי הזה לתרבות הישראלית, שלולא זינוב האסלאם בה, לא הייתה מאותגרת לחפש לא רק את המכנה המשותף שאבד לה עימה, **אלא למעשה את תרבותה שלה**, מתוך דבקותה בתרבות המערבית השולטת כיום בעולם.

בין הכעבה ובית המקדש

היחס הזה שבין האסלאם האינטואיטיבי אך הנוקשה, לבין היהדות במבנה תרבותה המורכב והמעודן, אך שאינו ממומש, מופיע היטב באתרים המקודשים לכל אחת מן האמונות. אם על פי היהדות אבן השתייה ממנו הושתת העולם הוא בגובה שלשה אצבעות (כ 6 סנטימטר)¹²⁷, הרי באסלאם עולה גובהו עד לחמישה עשר מטר. מעורבות החומר הגולמי של האדמה בעולם הפועל

¹²⁵ "קיים פער תרבותי. אנו עושים מעצמנו צחוק כאשר אנו אומרים כי לא קיימים הבדלים בין האסלאם לבין המערב. ההבדל היסודי הוא שבאסלאם רבות מן הפסיקות, אלו שנכללו בטקסטים נכונים, אינן משתנות ובני האדם אינם יכולים לשנותן. לעומת זאת, הפסיקות בתרבות המערבית הפוכות לחלוטין. בנוגע למוסלמים, פסיקה שמשנתה אינה מתאימה לבני אדם. מצד שני... הדמוקרטיה בבריטניה יכולה לעשות מה שהיא רוצה. בפקולטה למשפטים למדנו שהפרלמנט האנגלי יכול לעשות כל דבר, חוץ מלהפוך זכר לנקבה ונקבה לזכר. כעת הוא כבר מסוגל לעשות גם את זה. לעומת זאת, **על פי ההשקפה האסלאמית, איש אינו יכול – האומה אינה יכולה, מיליארד ומאתיים מיליון מוסלמים אינם יכולים – להפוך את האסור למותר ואת המותר לאסור. נקבעו [באסלאם] עונשים ולא משנה מה נגיד, המערב יראה בהם עונשים ברבריים ופרימיטיביים.** על פי השקפת המערב, הלקאה היא בלתי הגיונית. ההוצאה להורג בלתי מקובלת וכך גם קטיעת היד והסקילה באבנים. אלו הם דברים שבעיני המוסלמי מצויים בלב האמונה האסלאמית. משום כך קיים פער תרבותי אמיתי שלא ניתן לפתור אותו באמצעות שכירת שירותיה של חברה ליחסי ציבור, אלא בכך שהמערב והמזרח יכבדו זה את תרבותו של זה..." [שגריר סעודיה בלונדון, ע'אז' אל-קוסייבי בראיון שנתן ל-שרק א-אוסט (לונדון 2002.5.6)]. על הפער התרבותי שבין המערב למזרח.

¹²⁶ ברכה זו מגיעה לאחר שהגר מסרבת בעזות פנים לשליחות המלאכים פעם אחר פעם כשהם מורים לה לחזור להיות תחת שרה, על כן מבוצעת שליחות המלאכים כל פעם מחדש
"**וַיֹּאמֶר לֵה מְלֶאכֶּה ה' שׁוּבִי אֶל גְּבְרַתְךָ וְהִתְעַנִּי תַחַת יָדֶיהָ. וַיֹּאמֶר לֵה מְלֶאכֶּה ה' הֲרַבָּה אֲרַבָּה אֶת זַרְעֶךָ וְלֹא יִסְפֵּר מֵרֵב. וַיֹּאמֶר לֵה מְלֶאכֶּה ה' הִנֵּה הָרָה וְיִלְדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמַעֵאל כִּי שָׁמַע ה' אֶל עֲנָוָהּ. וְהוּא יִהְיֶה פְּרָא אָדָם יָדוּ בְּכָל יוֹם כִּל בּוּ וְעַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכֵּן - עַל כָּל אֲמִירָה הִיא שְׁלוּח לֵה מְלֶאכֶּה אַחַר, לְכֹךְ נִאֵמַר מְלֶאכֶּה בְּכָל אֲמִירָה וְאֲמִירָה: (בראשית ט"ז, ט' – י"ב ורש"י ד"ה וַיֹּאמֶר לֵה מְלֶאכֶּה ה' וגו').**

¹²⁷ משנה. "משניטל ארון, אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת, גבוה מן הארץ שלש אצבעות (יומא נ"ג, ע"ב)... ושתייה היתה נקראת. תנא: **שממנה הושתת העולם**" (יומא נ"ד, ע"ב).

של האדם היא עמוקה יותר מזה המופיע ביהדות. מתוך כך בולטת יותר באסלאם המגמה האינטואיטיבית של תרבות הגוף והחומר עם כל מעלותיה וחסרונותיה. מעורבות השמים במבנה הכעבה, מופיעה אף היא כאבן גולמית – האבן השחורה הקבועה בפינה הדרום מזרחית שעל פי המאמינים ירדה מן השמים מגן העדן למכה¹²⁸.

לעומת זאת ביהדות, מעל לגובה שלושה אצבעות כבר מופיע ארון הברית העשוי זהב, הבנוי יחד עם כל כלי המקדש על פי הוראות הכתובות בתורה. הדרכות התורה הן היוצרות את הצורות הנרתיקיות השונות של האדמה במבנה המקדש ובכליו, בתצורות עיצוביות של חומר צורה וצבע, כשהיחס שבין משקל השמים ומשקל הארץ בכלים, נע בין מזבח הנחושת המחובר לאדמה וממולא אדמה¹²⁹ לבין ארון הברית הנעשה מעשה כרובים בדמות המלאכים¹³⁰. אולם בכללו של דבר, יסוד השמים ביצירת הצורות העולות מאבן השתייה גדול הרבה יותר מזה הנמצא באסלאם במבנה הכעבה, המבליט יותר את יסוד הארץ כלפי מעלה.

שילובם יחד של כוח ההכלה וההולדה ה"סלעי" ה"חי ובעט" של האסלאם עם קווי המתאר המשוכללים, העדינים והמפורטים של היהדות אך האצורים בתוך התורה מאות שנים בלא ביטוי מעשי, נותנים ביחד את האפשרות לממש את תרבות הגוף והחומר ויכולת ההכלה וההולדה הנשיים במפת התרבות העולמית. סיוע מאלף לפוטנציאל החיבור הזה אנו מוצאים דווקא באסלאם שחזונו הנבואי מדבר על איחוד בין שתי הבחינות – אבן השתייה יסוד הקיום היהודי עם הכעבה יסוד הקיום המוסלמי לעת גילוי גן העדן וחיי הנצח – **"באותו היום תועבר הכעבה אל אבן השתייה ככלה העולה לקראת החתן"**¹³¹.

רק לאחר הבנת התרבות המאחדת את היהדות והאסלאם, השוני שביניהם והשלמת האחד את השני דרך התבוננות על יחסי הגומלין שבין ישמעאל ואבות האומה הישראלים, אנו מוכשרים להתבונן על כמה מן העקרונות המרכזיים של התרבות הזו, המופיעים בתרבות הישראלית שבתורה באופן מושכל ומופרט, אולם בלא שימושו כיום על ידה, לא משפטית ולא תרבותית, איך הם מתקיימים בפועל על ידי האסלאם אינטואיטיבית, אך באופן גולמי, נוקשה וקיצוני. לדוגמאות הללו, תהינה השלכות משמעותיות מאוד ביכולת קריאת המפה האסלאמית המדינית האזורית ומתוך כך קביעת דרכי התנהלות אפקטיביות התואמות את דרכי ההתנהלות של תרבות זו.

¹²⁸ "בקרן זויות אצל הפתח נמצאה האבן השחורה ממולאה כסף, והיה האבן אשר לדעת הישמעאלים אלהים נתן לאדם הראשון לזכרון מגן העדן, ואת האבן הזאת שם יעקב מראשותיו וישכב עליה בנוסו מבאר שבע חרנה. הישמעאלים מכבדים אותה מאד ונושקים אותה מדי עברם עליה" [הקדמה לתרגום הקוראן מאת הרמן (צבי חיים) רקנדורף – לייפציג יום א' ר"ח סיון לשנת: אלה דברי הברית ביני ובינך לפ"ק].

¹²⁹ "מזבח אֶדְמָה תַעֲשֶׂה לִי - מחובר באדמה...דבר אחר שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חנייתן" (שמות כ', כ' ורש"י ד"ה מזבח אדמה).

¹³⁰ "וְהָיוּ הַכְּרִבִּים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעַל סִכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפְרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפְרֹת יְהִיוּ פְּנֵי הַכְּרִבִּים" (שמות כ"ה, כ').

¹³¹ היום בו תבוא הכעבה אל אבן השתייה – אורי קציר. כך בתיאור שמביא אלי שילר חוקר ירושלים וארץ ישראל במאמרו כיפת הסלע ואבן השתייה – "אבן השתייה באה מתאוננת בפני האלוהים על העברת קיר הקיבלה למכה. "או אלוהים, לא חדלתי להיות קיבלה (כיוון התפילה) של משרתיך עד אשר שלחת את בחיר יצירך (מוחמד) ורק אז נלקחה ממני הקיבלה". והבורא משיבה – "שמחי שכן עליך אשים את כתרי, אליך אאסוף את כל יצרי ואעביר משפטי ובאותה שעה את תשמחי מושבי. ביום הדין יתאחדו אבן השתייה ואבן הכעבה יחדיו. אז גם המאמנים יתאספו אל מקום זה והסלע ישמש להם כשער דרכו יבואו המאמנים לגן עדן לחיי נצח". וכן במאמרו של ארנון ברוק שטיין - ירושלים כתבנית שלשה הרים

השאהידיות וקיום החיים התמידי של החומר

בגישת החיים היונקת את מוצא חייה מהמקור הפיזי של החיים, המגע המתמיד של הגוף עם מקורו נותנת לו קיימות שאינה כלה. פגיעה בגוף בכל אופן שלא תהיה, יוצרת בו שינוי בתצורת צבירה של החיים בלבד ולא את כיליונם המלא¹³². עקרון בסיסי זה של החיים, מיושם בתורה בהגדרתה את דין המוות המושת על הרוצח כ"גאולת דם"¹³³. מעשה הרצח הינו מעשה שליטה בחיי הנרצח ולא אבדונו. על כן דין הרוצח נגזר מן הצורך להחזיר את החיים הנמצאים בשליטתו, חזרה אל מקומם. גם מיתות בית הדין, אינן מגדירות את אופן הריגת הנאשם, אלא את אופן חזרתו אל מקור היווצרותו להולדתו מחדש. "ירייתו", "מחיקתו" ו"תחיבתו" בקרקע¹³⁴, הם הלשונות המשמשים מיתות בית דין אלו. יחסי הגומלין התמידיים הללו שבין המציאות הפיזית למקור היווצרה מופיעים אפילו בדיני הנזיקין ביהדות. מעשה ההיזק אינם מוגדרים כאיבוד רכוש, אלא כמעשה שליטה ברכוש האחר. במצבים שלא נוצרו התנאים לקיום השליטה הזו, יהיה המזיק פטור מתשלום גם אם מראית קיומו של המציאות הניזוקה נעלמה לחלוטין (כגון שנאכלה על ידי האש)¹³⁵. כיוון ש"לוד" מקור קיומו הפיזי לא עברה לשליטת המזיק אלא נשארה בידי הניזק¹³⁶, יכול הבעלים להוליד ולהעמיד ממנו מחדש את צורת קיומו¹³⁷.

את החיבור התמידי הזה אל מקור הקיום הפיזי, מממשים המוסלמים בקיצוניות בלתי נתפסת אך גם בנאמנות בלתי נתפסת בדרך התנהלות השאהידית. תרגום השם "שאהיד" הינו - "עיד"¹³⁸, שפעולתו בשפה התורנית מוגדרת כפעולת "קיום"¹³⁹ ויצירה¹⁴⁰. השהיד במסירות הנפש שלו, מחזק את חיבורו למקור הצבירה הראשון שלו שמן הארץ. בכך הוא מעצים את קיומו והוא אף בבחינת יוצר מציאות, כיוון שהוא פועל על פי כללי הקיום האתניים באופן המוחלט ביותר שניתן. מה שמופיע

¹³² כדוגמת חוק שימור האנרגיה

¹³³ גאל הדם הוא ימית את הרצח" (במדבר ל"ה, י"ט). גאולת דם שהיא בבחינת החזרת החיים אל מקורם המשפחתי, כמו במעשה גאולת הקרקע - "ובכל ארץ אֲחֻזְתְּכֶם גֹּאֵל תִּתְּנוּ לְאָרֶץ" (ויקרא כ"ה, כ"ד).

¹³⁴ הסקילה מתוארת כ"ירייה אל הקרקע" [- לא תגע בו יד פי סקול וְסָקַל או ירה וְיָרָה - יושלך למטה לארץ, כמו (שמות ט"ו, ד') יָרָה בַיָּם (שמות י"ט, י"ג ורש"י ד"ה יירה)]. התלייה מתוארת כמחיקה ותחיבה אל הקרקע [לשון והוקע אותם (במדבר כ"ה, ד'), והוקענום (שמואל ב', כ"א, ו')]. תוחבין עץ בארץ ותולין אותם עליהם ונמצאו מחוקין ותחובין בקרקע, פורפויינ"ט בלע"ז [נעוץ] (רש"י על ויקרא י"ט, כ"ח ד"ה קעקע).

¹³⁵ באופן זה מבואר פטור היזקי האש מתשלום במצבי טמון, כנובע מחולשת האש ליצור שליטה בחפצים טמונים. כך מבואר פטור ה"שן" וה"רגל" מהיזקיהן ברשות הרבים, כנובע מחולשת היזקים אלו ליצור שליטה כשהיזקיהן נעשים ברשות הרבים. כך מבואר פטור היזק "בור" בהיזק אדם וכלים בחולשת הבור ליצור שליטה באדם וכלים וכו'.

"אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא (את כל ארבעת אבות הנזיקין)? להלכותיהן: קרן - לחלק בין תמה למועד; שן ורגל - לפוטין ברשות הרבים; בור - לפטור בו את הכלים, ולרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור - לפטור בו את האדם.. אש - לפטור בו את הטמון..." (בבא קמא ה', ע"ב).

¹³⁶ מסיבה זו, רק בהלכה היהודית, אם הפקיר הבעלים את המזיק, הוא נפטר מתשלום - "נגח שורו והפקירו קודם שעמד בדיו, זוכה בו אחר, פטור" ("שוע חושן משפט סימן ת" סיעף ג').

¹³⁷ מסיבה זו, בהיזק המביא למיתת הבהמה, נשארת הנבלה בידי הניזק, מה שלא היינו מעלים בדעתנו בפסיקה המערבית (המחייבת את המזיק לפיצוי מלא ומשאירה את הנבלה" ברשותו) "וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בר ולא יכספו ונפל שמה שור או חמור. בעל הבור ישלם כסף ישיב לבְעָלוֹ וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ - לניזק, שמין את הנבלה ונטולה בדמים ומשלם לו המזיק עליה תשלומי נזקו" (שמות כ"א, ל"ג - ל"ד)

¹³⁸ "דפוסו עקיפות בתעמולה לעידוד "שאהידים" והאמצעים הרטוריים הריגושיים הננקטים בה" - נירה קארידי וורד סלומון בהנחיית פרופ' אלדעה ויצמן, הפקולטה למדעי הרוח המחלקה לתרגום וחקר התרגום אוניברסיטה בר אילן - תשס"ד.

¹³⁹ כמו עדי קיום של שטר

¹⁴⁰ "עדי וְשִׁהְדֵי בְמִרְוּמִים" מתורגם במשמעות "יוצרי" (איוב ט"ז י"ט ורש"י שם)

ביהדות בתכנים התורניים בדיני גאולת הדם ומיתות בית הדין ובאופן מעודן יותר בדיני הניזיקין דרך הפטורים המיוחדים שבהם, מופיע באסלאם במלא תוקפו הקשה והרלוונטי בתהליך ההכלה והולדה מן המקור שיוצר השאהיד באופן יזום דרך מעשה מסירת נפשו. בעולם המערבי שאינו רואה בגוף ובאדמה מקור קיום תמידי רלוואנטי, נחשב הדבר כמעשה התאבדות וכליון לכל דבר. מתוך כך מנסה המערב ללא הרף למצוא מאפיינים פסיכולוגיים וסוציולוגיים לתופעה השאהידית¹⁴¹, כשהוא בז להתרחשות שהיא למעשה גדולה ממנו. בעקבות כך נשאר המערב בעמדת נחיתות ובהפתעה מול התופעה לסוגיה השונים, בכל פעם שהיא מתרחשת.

לא רק מאפייניו של הלוחם האסלאמי אלא גם כללי המשחק המלחמתיים משתנים לגמרי כאשר הבסיס לחיים התרבותיים הינו הקיום הפיזי.

טור או מאבק לגיטימי? צורה של מאבק בין תרבויות

על פי הגישה המערבית הגוזרת את חייה, תרבותה וחרותה מכוח רוחו החופשית של האדם¹⁴², התנועה והפעולה הם הביטויים לקיום ומשמעות החיים¹⁴³. הבסיס האתני הפיזי לא רק שאינו מהווה מקור להתפתחות, אלא אף נתפס כפוגם בחופש הזה¹⁴⁴. מתוך כך, מי שתנועתו או פעולתו מוגבלים או שאינם קיימים, אינו בר דין כיוון שאינו מאיים על קיומו של האחר¹⁴⁵. מכאן נגזרים ערכי המלחמה המערביים שאינם פוגעים בנשים, ילדים ואף גברים שאינם חמושים. יותר מכך. גם לוחם שתקף והרג, אם לאחר מכן זרק את נשקו והוא במצב בריחה, נאסר לירות עליו¹⁴⁶, כיוון שהוא נעדר את יכולת הפעולה הפוגעת. אולם, בתרבות המבוססת על הקיום הפיזי, כוחו של האדם וממילא גם האיום שבו אינו מתנועתו ופעולתו אלא בעצם קיימותו! בדרך תפיסת מציאות זו, תינוק בן שנה ואדם בן שלושים עם נשק, הינם אותו איום בדיוק¹⁴⁷! מכוח הוויית מציאות זו, פועל האסלאם בפגיעתו באויב גם באזרחים, נשים ותינוקות¹⁴⁸ ולא רק בחיילים. בביצועו פיגועי התאבדות ובירי הקסאמים שלו, הוא מכוון לפגוע באתניות הזו כי דווקא בה הוא רואה את עיקר הסכנה.

141 ראה "דפוס עקיפות בתעמולה לעידוד "שהידים" והאמצעים הרטוריים הריגושיים הננקטים בה" - נירה קארידי וורד סלומון בהנחיית פרופ' אלדעה ויצמן. - הפקולטה למדעי הרוח אוניברסיטה בר אילן תשס"ד
142 ראה הכרזת עצרת האו"ם בדבר זכויות האדם 10 דצמבר 1948.
143 ראה חוק יסוד כבוד האדם וחרותו - 1992 סעיף 5 - "אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת".

144 ראה - המשטר של מדינת ישראל: דמוקרטיה אזרחית, אי דמוקרטיה או דמוקרטיה אתנית" סמי סמוחה (2000)

145 התניית הגנה עצמית בקיום שלשת התנאים מצטברים - כוונה, אמצעי ויכולת - ראה פקודת הנזיקין פרק ג' סעיף - הגדרת תקיפה. וכן בהוראות השימוש בכלי ירייה משרד הפנים אפריל 2012 סעיף 9
146 "נמלט התוקף ללא כלי ירייה - אין לירות לעברו. (הוראות השימוש בכלי ירייה משרד הפנים אפריל 2012 סעיף 6)
147 את תפיסת העולם הזו אפשר לזהות בתוך דבריו של שיח ד"ר יוסף עבדאללה לאקרצ'א, אף שהוא מנסה לתרצה בהכללת האזרחים בישראל במעגל הלוחמים - "ישראל היא חברה מיליטאריסטית שבה כל אזרח הוא חייל בפוטנציה - שיח ד"ר יוסף עבדאללה אלקרצ'א - ("קווים לדמותו של שיח ד"ר יוסף עבדאללה אלקרצ'א - מרכז המידע למודיעין וטרור על שם אלוף מאיר עמית - פברואר 2011).

148 כדוגמת רצח משפחת פוגל. ב 11 למרץ 2011 ביישוב איתמר, בו נרצחו זוג ההורים ושלושה מילדיהם בני ה 4, 11, 11 ושלושה חודשים. וכדוגמת פיגוע ההתאבדות במסעדת סבאר בירושלים ב 9 לאוגוסט 2001 בו נהרגו 19 ישראלים ובתוכם חמשת בני משפחת סחיוסחורדר - אבי המשפחה, רעייתו, ושלושה מילדיהם.

ראייה קיומית זו שאינה מבדילה בין לוחמים ואזרחים, מתקיימת לא רק ביחס לאויב, אלא אף ביחס לאוכלוסייה האסלאמית עצמה. מתוך תפיסת האסלאם את הלחימה כהתנגדות בין שני יסודות אתניים, האוכלוסייה האזרחית הינה חלק בלתי נפרד מן המערך הלוחם. על כן, אין היא רואה בעיה בעירוב לוחמים ואמצעי לחימה בתוכם, בבתים בבתי הספר ובמסגדים¹⁴⁹. אמנם, היא מנצלת את הדבר גם בכדי להחליש את יכולת הלחימה של ישראל¹⁵⁰ הנוהגת כמנהג מדינות המערב¹⁵¹ כפי שהבאנו לעיל, אולם יסוד התנהלות זו ראשיתו כאמור בתפיסה הקיומית האתנית של תרבותם.

השימוש בטרור האזרחי, משרת את מטרותיו המלחמתיות של האסלאם אף בדרך נוספת - אפקט ההפחדה!

כיוון שהתמקדותו במעשה המלחמתי הינה בפגיעה ביסוד הביטחון הקיומי ולא בכושר הפעולה הצבאי של האויב, אופן השימוש האפקטיבי ביותר לכך הוא דרך מעשה ההפחדה¹⁵². הפגיעה האזרחית הינה הדרך היעילה ביותר ליצור את האפקט הזה.

יוצא אם כן, שהמצב ההזוי בו השאהידים המוגדרים מרצחים שפלים בצד הישראלי, נחשבים בצד הפלסטיני לגיבורים¹⁵³ ודמויות לחיקוי¹⁵⁴, הטרור האזרחי המאוס בחברה המערבית, נחשב בחברה המוסלמית לראוי ואף להרואי, אינו נובע בבסיסו מחוסר תרבות או שפלות מוסרית של החברה המוסלמית, אלא הוא תוצאה ישירה מן ההפרש הקיומי והתרבותי העמוק שבין התפיסה האתנית האסלאמית לבין זו המערבית. לא מוסר המלחמה השונה הוא הגורם להפרש הזה, אלא מוצא הקיום השונה.

¹⁴⁹ "עדויות אודות שימוש באוכלוסייה אזרחית כ"מגן אנושי" - מרכז המידע למודיעין וטרור על שם אלוף מאיר עמית. - 6.2.2009

¹⁵⁰ את ניצול המדינות והארגונים הפועלים מתוך האוכלוסייה האזרחית, של המניעה הקיימת לכך במדינות המערב, מציג פרופ' שבתאי רוזן בספרו "בנבכי המשפט הבינלאומי" (עמ' 199), תוך שהוא מביא לדוגמא את סעיף 82 בפרוטוקול הנוסף באמנת ז'נבה. ה"מחייב את הצדדים להבטיח כי יועצו משפטיים יהיו זמינים ליעץ למפקדי הצבא בשטח". רוזן מציין כי הרמטכ"ל לשעבר גבי אשכנזי קיבל את ההנחיה הזו במלואה, והורה לשלב עורכי דין מהפרקליטות הצבאית לא רק בשלב תכנון המבצעים אלא גם בניהול השוטף של הלחימה מהחמ"לים. על כך הוא מעלה את השאלה האם ההנחיה הזו מציאותית מול ארגוני גרילה המצפצפים על הכללים. (מובא ב פזח "הכישלון הידוע מראש של מבצע עמון ענן" - יהודה יפרח 23.11.12)

¹⁵¹ "במלחמה החדשה לא נלחמים בנו חיילים אלא אזרחים המשמשים גם כלוחמים. אנו כבר לא עומדים מול צבא ומדינה אלא מול ארגונים נזילים שמותר להם הכול. פעם הם אזרחיים, פעם הם צבאיים. פעם הם כפריים שלווים ופעם הם טרוריסטים אכזריים. המלחמה האחרונה הוכיחה כי כוונת אותם ארגונים גם לערב את האוכלוסייה האזרחית שלנו בהפצצת טילים...תם עידן המלחמות הרגילות והחל עידן המלחמות המחופשות" (גיאי בכור - "למה בכל מלחמה עתידית נפסיד" - האתר של גיא בכור).

¹⁵² "טרור הוא אסטרטגיה צבאית שבמרכזה הטלת פחד... הטרור מציב בפני המדינה אתגר בלתי-אפשרי - הוא מבקש ממנה להוכיח, כי היא מסוגלת להעניק ביטחון מוחלט לאזרחיה" (טרור מהו - יובל נוח הררי גיליון "זמנים" 108. 2009).
¹⁵³ "גבוהה יותר מהירח, מקיפה יותר מהשמש, שבעת הרקיעים אופפים אותה, המלאכים מלווים אותה עד היום שבו הבריות יקומו לתחייה, כלת השמים, מייסדת רפובליקת פלסטין, הטיבה מכל נשות העולם לבצע מעשה של גברים גדולים, יצאה מתוך חודש מרץ ונכתבה ברשומות של הנצחיים, כאן פלסטין, כאן עברה דלאל מוגרבי" (שיר הוקרה למחבלת דלאל מוגרבי לכבוד יום השנה לפיגוע בו נרצחו 37 ישראלים בהשתלטות קבוצת מחבלים בראשותה על אוטובוס ב-11/03/1978. מתוך עמוד הפייסבוק של הפת"ח 13.3.13 - מבט לתקשורת הפלסטינית).

¹⁵⁴ כך מרים פרחאת, שכונתה אם השאהידים זכתה להלוויה צבאית של החמאס, לאחר ששלשה מבניה נהרגו בפעילות בשורות החמאס את כבודה קנתה לאחר שתועדה מעודדת את בנה לבצע פיגוע התאבדות. בן זה חדר במרס 2002 לישוב עצמונה והרג חמישה מתלמידי המכינה שם, תוך שהוא נהרג בחילופי היריות. (17.3.13 YNET - אליאור לוי).

לא רק דמות הלוחם ואסטרטגית המלחמה נגזרים מכוח תשתית הקיום האתנית הפיזית, באסלאם. אפילו הטקטיקה המלחמתית מושפעת ישירות ממקור הקיום הזה. אל השימוש הנרחב שעושה החמאס בעזה במנהרות, להברחה ולפעילות מבצעית (כדוגמת חטיפתו של החייל גלעד שליט)¹⁵⁵ והחזבאללה בלבנון במנהרות לחימה שליטה ופיקוד במה שמכונה "שמורות הטבע"¹⁵⁶, יש להתייחס לא כדרכי פעולה המאפיינים ארגוני גרילה, אלא כקו משתלשל מן החיבור הקיומי של תרבות האסלאם אל האדמה. קשר ההכלה וההולדה ממנה ואליה, הוא שמביא לשייכות טבעית של לוחמי האסלאם לפעול במהודק אל האדמה ובתוכה באופן חופשי יותר מן הפעולה דרך האוויר. לעומתם, שלא במקרה, צבאות המערב המבססים את תרבותם בעליונות הרוח על החומר, תולים את עליונותם הצבאית בפעילות חיל האוויר. עליונות זו מתבררת כלא אמינה פעם אחר פעם דווקא ביחס לעמים הקשורים בטבור תרבותם אל האדמה¹⁵⁷. השליטה על הקרקע, יכולת התנועה, וניצול יתרונות האדמה אף מתחת לפני הקרקע אינם טכניים, הם מתחילים מן הקשר הבלתי אמצעי עימה המתורגם לדרכי פעולה אפקטיביות. בהבנת עומק זו יש להשתמש בקביעת דרכי התגובה והפעולה מול דרכי לחימה אלו. יש בכך בכדי להביא לשינוי של ממש בדרכי הפעולה הצבאית של ישראל, כפי שנרחיב בהמשך המאמר.

מיקוד החיים האסלאמיים בעוצמת ההכלה וההולדה הנשית, מעצב לא רק את דמות הלוחם האסלאמי ואת סגנון המלחמה שלו אלא גם קובע את אופן השפעת מעשה המלחמה עליו.

התעצמות האתניות הפיזית, דווקא בעקבות מגע התקפי

הכרת כוחה של התרבות הבנויה על תכונת המשיכה וההכלה הריחמיים, להביא את הבאים עימה במגע להיוולד כמותה ובאופן מוחלט עוד יותר במצבים של כפייה מאשר במצבים של רצון והסכמה¹⁵⁸, מעלה ספקות חמורים ביחס לתועלת פעולות צבאיות שמטרתן נטרול יכולת הפעולה של השלטון או ארגונים אסלאמיים, במיוחד אם זו מוגבלת בהיקפה.

¹⁵⁵ בהרחבה על כך "סקירה בנושא השימוש שעושה חמאס בתווך התת-קרקעי ברצועה – אתר שרות הבטחון – 2008. ובאתר NRG ההפתעות שיחכו לצה"ל מתחת לקרקע בעזה - עמיר רפפורט 25/10/2008
¹⁵⁶ כתבה – "חי צומח לוחם – הגנום של "שמורות הטבע" ומה עושה הצבא לנטרולן - ליטל תייר – אתר זרוע היבשה אפריל 2007

¹⁵⁷ כך אמנם התברר במלחמת לבנון השנייה, כפי שמובא במאמרו של עמיר רפפורט – "צה"ל ולקחי מלחמת לבנון השנייה – פרק א' – תפישת ההפעלה המטכ"לית לצה"ל - "התפישה הראשונה, שקנתה לה אחיזה בצה"ל לפני המלחמה, הייתה שחשיבות הכוח האווירי הולכת וגדלה בצורה דרמטית בעוד שחשיבות הכוח היבשתי הופכת לזניחה. היו אפילו שהאמינו שניתן יהיה להכריע את המלחמה הבאה באמצעות שימוש בכוח אווירי בלבד, על אף שלא היה "להכרעה אווירית" תקדים היסטורי חד משמעי. להעדפה מוחלטת של הפעלת אש אווירית מדויקת על פני תמרון קרקעי היו השלכות רבות. למשל, במלחמת לבנון השנייה נמנע צה"ל במשך ימים ארוכים מלגייס כוחות מילואים מתוך אמונה שפעולה אווירית לבדה תביא להישגים הנדרשים. להעדפה זו היו גם השלכות מוסדיות, כדוגמת ההחלטה למנות את מפקד חיל האוויר לשעבר, דן חלוץ לראש המטה הכללי, על אף שעל פי מבנה צה"ל הרמטכ"ל אחראי ישירות על הפעלת הכוח היבשתי, ולחלוץ לא היה שום ניסיון בכך.

¹⁵⁸ כפי שהבאנו לעיל את דין "לא יוכל שלחה כל ימיו, המציין מצב של ניטרול מוחלט של האיש במצב של אינוס האישה. וכמו שהבאנו ביחס לאסתר ה"טורפת" את אחשוורוש דווקא בהבאתו אליה באינוס. וכפי שהבאנו מהגדרת הקשר שבין ישראל להקב"ה במעשה כפיית הר כגיגית כמקביל לפרשת המאנס אישה ותוצאתו.

התבוננות היסטורית קצרה מלמדת כי בכל ההתמודדויות הללו, למרות הפגיעות הקשות שנוצרו בצד האסלאמי המותקף ושיבוש יכולת פעולתו לזמנים שונים, קיומו ואחיזתו בקרקע רק התחזקו.

כך ביחס לאש"ף. ביוני 1982 החלה מלחמת שלום הגליל. אחד מהישגי מלחמה זו היה, הוצאתם של אש"ף בראשות יאסר ערפאת מלבנון לתוניסיה. למרות הבידוד העמוק אליו הגיע ערפאת בגלות זו ובמיוחד לאחר תמיכתו בסדאם חוּסַן במלחמת המפרץ הראשונה ב 1991 (הן מצד ארצות הברית והן מצד מדינות המפרץ), הסכם אוסלו 1993 לא רק שמחזיר לו את כוחו, אלא מביא אותו ואת אש"ף מתוניס הרחוקה אל שטחי יהודה ושומרון ועזה למסגרת שלטונית של "רשות פלסטינאית".

כך ביחס לחזבאללה - הישגי ישראל בלבנון במלחמת שלום הגליל, מולידים כוח חדש בזירה האיזורית – החזבאללה, המקים בלבנון כוח צבאי סדיר, העומד מול ישראל במלחמת לבנון השנייה בצורה מכובדת יותר מכל צבאות ערב שלחמו מול ישראל בעבר¹⁵⁹. מלחמה זו, הפורצת בשנת 2006 אף שהיא פוגעת קשות ביכולת פעולתו של החזבאללה, היא מביאה בסופו של דבר בעקבות עמידתו בעימות מול ישראל, לחיזוק מעמדו בלבנון. ב 2008 הוא מצליח לכופף את ממשלת לבנון¹⁶⁰ ולחזק את מעמדו הפוליטי¹⁶¹. ב 2011 הם מצליחים להפיל את ממשלתו של סעד אל חרירי ולהביא לבחירתו של מועמד – נגיב מיקארתי לראשות ממשלת לבנון ולהפוך את לבנון לנתונה לשליטתם. גם ביחס לחמאס השולט בעזה משנת 2007 לאחר תפיסתו את השלטון בכוח מידי הרשות הפלסטינאית, אנו מוצאים את אותו התהליך. אף שמבצע "עמוד ענן" בסוף שנת 2012 פגע קשות ביכולות הצבאיות של החמאס, עמידתם בלחץ של ישראל מביא אותם בהפסקת האש לעמדה חסרת תקדים של הכרה פוליטית¹⁶².

ניתן כמובן למצוא לכל הכישלונות לטווח הארוך של המבצעים הצבאיים השונים, הסברים ופתרונות, אולם יסודם של כל אלו הוא בתכונה הקיומית המלווה את הלאום האסלאמי. כדוגמת ההשפעה שהבאנו בתחילת המאמר של התנועה על החלקיקים שבהגיעם למהירות הקרובה למהירות האור, מתורגמת התנועה למסה ומשקלם עולה פי 7,000 ביחס למקור. כך התנועה ההתקפית על החמאס בעזה והחזבאללה בלבנון, מעצימה את מסת הקיום שלהם והשתרשותם בקרקע. אלימות התנועה ההתקפית, רק מעצימה את הכלת הכוח המתקיף ותרגומו לכדי אחיזת קיום באדמה.

אם המגע הקיומי עם האדמה ותנועת ההכלה וההולדה התמידיים של הגוף עימה, עליהם מבוססים החיים באסלאם, מדגישים באופן קיצוני את קיימות האל-מוות של הגוף ומרכזיותו בבניין הלאום והתרבות, הרי באופן ניגודי לחלוטין, ההתייחסות לרוח, לדיבור ולהסכמים הכתובים הנובעים מהם, היא הפוכה לחלוטין. יחס של זלזול, אי כיבוד ואי משמעות.

¹⁵⁹ ד"ר סטיבן בידל וד"ר ג'פרי פרידמן המכון ללימודים האסטרטגיים ב"ארמי וור קולג" " 2008 (הארץ 19.12.2008)
¹⁶⁰ בעקבות עימותים שפרצו לאחר איסור הממשלה על רשת תקשורת פרטית שפרס חזבאללה ברחבי המדינה ופיטורי הגנרל ופיק שקייר, איש חזבאללה, מתפקיד אחראי האבטחה בנמל התעופה של ביירות.
¹⁶¹ ד"ר יוחאי סלע – " חזבאללה הבהיר את עמדתו לכל" 11.05.2008
¹⁶² פרופ' שאול משעל - "עזה יצאה לאוויר העולם" (22.11.12 YNET)

הסכם חודיביה - ייסוד מעמד הדיבור בתרבות האתנית הפיזית

את היחס הלא מחייב אל הדיבור ובתוך כך אל ההסכמים הנובעים ממנו, נושא האסלאם במורשת תרבותו כבר מזמנו של מוחמד. בשנת 628 חתם מוחמד הסכם עם משפחת "קורייש" (משם גם מוצאו) המכונה בשם "הסכם בני-קורייש" או "הסכם חודיביה" (על שם המקום בו נחתם ההסכם) שהכריז על שביתת נשק של עשר שנים, עשרה חדשים ועשרה ימים בהם הותר למוחמד ואנשיו להיכנס למכה – אך ללא נשק... (שביתת נשק זמנית זו כונתה בשם "הודנה"). הסכם זה שהיה בו משום השפלה למוחמד¹⁶³, נעשה לכתחילה על ידו על מנת שיפרו ברגע שידו תהיה על העליונה. בכך הפך הסכם זה להיות תקדים לאפשרות הניתנת לאסלאם לחתום הסכם עם הכופרים לפרק זמן מוגבל, כאשר טובת המוסלמים היא האינטרס העליון לכך, כשרשות בידם להפרו בעת שיידם מתחזקת. בעיקרון זה פעל ערפאת בחתימת הסכם אוסלו ואף הצהיר על כך בגלוי הן בשנת 2002 בנאומו במועצה המחוקקת לרגל "יום הנכבה"¹⁶⁴ והן בשנת 1994, במסגד ביוהנסבורג שבדרום אפריקה¹⁶⁵. באופן דומה תיאר פייסל חוסייני, מחזיק תיק ירושלים ברשות הפלשתינית, בריאיון אחרון שהעניק לפני מותו, את הסכם אוסלו כסוס הטרויאני שבאמצעותו יממשו הפלשתינים את יעדם האסטרטגי: שחרורה של פלשתיין, מהנהר [הירדן] ועד הים¹⁶⁶.

הכרת הקשר הישיר באסלאם בין מוצא הקיום האתני הפיזי שלהם לבין דרכי התנהלותם, מלמדת כי העיקרון שקבע האסלאם בעקבות הסכם חודיביה, אינו רק בבחינת טקטיקה בלבד של האסלאם על מנת להשיג את יעדי המדיניים או הצבאיים, אלא דרך התייחסות מהותית לתרבות המערב הנותנת משקל מרכזי לדיבור לתקשורת ומתוך כך להסכם הכתוב בהיותם מגיעים מרוח האדם ורצונו.

את הזלזול העמוק של האסלאם בתרבות הדיבור מתרגם האסלאם במלחמת התודעה התקשורתית שהוא מייצר כנגד המערב ובתוכם מדינת ישראל. המומחים הגדולים לכך הם דווקא האסלאם השיעי. סיבת הדבר היא למרבה האירוניה הקירבה הגדולה יותר שיש להם ליכולת החשיבה העצמית, מתוך קביעתם כי שערי הפרשנות העצמית של השריעה - אג'ת'האד (מאמץ השכל העצמי) לא נחתמו במאה העשירית לספירה¹⁶⁷, אפשרות שאינה קיימת באסלאם הסוני¹⁶⁸. ההשקלה

¹⁶³ שלא הורשה לכתוב בו שהינו "שליח אלה".

¹⁶⁴ "אני קורא למועצה [המחוקקת] המכובדת שלכם לעמוד על סוגייה חשובה זו השנויה במחלוקת בזירה הפלסטינית והערבית. נזכור את הסכם חודיביה אשר אדוננו עלי סירב למחוק... עמר אמר [לנביא]: "זהו הסכם מביש" אך עלי אמר לו: "מחוק יא עמר את [התואר] "שליח אלה" וכתוב "מחמד בן עבדאללה", אך עלי סירב, ואז בא [הנביא מחמד] ואמר: "היכן זה כתוב", אמרו לו: "כאן". ואז לקח את העיפרון ותיקן את זה. אני אומר זאת כדי להזכיר לכם דברים אלה; וזאת מתוך שמירה על האינטרס הלאומי והפאן-ערבי של עמנו ואומתנו ולמען חיזוק הסולידריות עם עמכם" (15.5.2002) (אתר MEMRI המכון לחקר תקשורת המזרח התיכון).

¹⁶⁵ "הסכם זה אינו יותר מההסכם שנחתם בין נביאנו מוחמד לבין קורייש, ואתם זוכרים שהחליף עומאר דחה את ההסכם והתייחס אליו כאל הפסקת אש נתעבת... אך כמו שמוחמד קיבל את ההסכם, אנחנו מקבלים את תוכנית השלום הזאת" (10 במאי 1994) (אוסלו - כישלון או איווולת עתליה בן-מאיר - 2005 עמ' 112)

¹⁶⁶ "אילו היו האמריקנים והישראלים מבינים, לפני אוסלו, שכל שנותר מהתנועה הלאומית הפלשתינית ומהתנועה הפאן-ערבית לא היה אלא סוס טרויאני ששמו ערפאת, או אש"פ, לא היו פותחים את עריהם המבוצרים ומתירים לו להיכנס פנימה" (אוסלו - כישלון או איווולת עתליה בן-מאיר - 2005 עמ' 103).

¹⁶⁷ ראו גיא בכור - איקארוס הלבנוני והמשיחיות השיעית (באתר של גיא בכור).

¹⁶⁸ הסוברים כי "שערי אג'ת'האד נסגרו בתקופתו של הוגה הדעות המוסלמי אלגזאלי".

של האסלאם השיעי לעצמאות המחשבה שהינה גורם בסיסי בתרבות המערב, היא זו המייצרת בזדונה את דרכי ההטעיה התודעתית אל מול המערב בארבעה דרכים: ה"תנפיה" – שימוש באנרגיה וביכולות של היריב לרעתו. ה"ח'ודה" – להביא את האויב שישפוט את מצבו באופן בלתי מציאותי. ה"תקיה" – העמדת פנים כאילו אתה חלק מן הקהילייה העולמית. ה"כחמאן" – התכחשות למעשים ולדעות האמיתיים, למרות החתירה הבלתי פוסקת להגשמתם¹⁶⁹. בהתייחסותה לרוח ולמחשבת האדם כמציאות חסרת שורשים כשזו אינה מתחילה מן האתניות הפיזית ומקורה שמן האדמה, היא רואה במבנה התרבותי המערבי לא יותר מאריגת קורי עכביש¹⁷⁰ והיא משתמשת בדיבור ובתקשורת המייחדים תרבות זו בכדי לערער לחלוטין את קיומה.

לעומת השימוש הרחב שמשמש האסלאם בכלי התודעה התקשורתיים במאבקו מול המערב, אין כלים אלו ברי השפעה עליו מתוך היותו כאמור בנוי על בסיס הקיום הפיזי, שהתודעה השכלית והדיבור אינם מן הכוחות המובילים אותו. באופן אבסורדי, דווקא מול האסלאם הזה, נקטה מדינת ישראל במלחמת לבנון השנייה, בטקטיקה תודעתית, בשימושה בכוח המלחמה העצום שלה לשם מימוש מטרות תודעתיות. מכל מלחמה אחרת לפנייה, נבנתה תורת הלחימה במערכה זו על התכלית התודעתית כמרכיב מרכזי שלה. מתוך שימוש החיזבאללה בכלי זה מול ישראל, התפתחה ישראל להגיב אף היא באותה השפה.

את התפיסה הזו הוביל דן חלוץ, רמטכ"ל מלחמת לבנון השנייה.

"לא מפעילים כוח יבשתי כל עוד יש חלופה ראויה... זה מחייב אותנו להתנתק מכמה הנחות אנכרוניסטיות: קודם כל, שניצחון שווה טריטוריה. ניצחון משמעותו השגת התכלית האסטרטגית ולא בהכרח טריטוריה... הכרעה היא עניין של תודעה. כוח אווירי משפיע באופן משמעותי על תודעת היריב"¹⁷¹.

באופן שאינו מפתיע מופיעה הקבלה ישירה בין הניצחון התודעתי ופעולה מן האוויר ובין הניצחון הטריטוריאלי ופעולת הכוחות היבשתיים. תפיסה זו של הלוחמה התודעתית, גובשה לכדי תורה שלמה שכונתה "תורת המערכה". כך תיאורה:

"על פי תפישה זאת, צה"ל פועל בראש ובראשונה מול מערכות יריבות ולא רק מול צבא האויב. כדי להכריע עליו לזהות נקודות חוזק וחולשה, ולהוציא משיווי משקל. לפי התפישה, ניתן להכריע מערכה לא רק על ידי הפעלת כוח צבאי, אלא גם באמצעות שימוש בכוח מוגבל

¹⁶⁹ ראו גיא בכור "ניצחון אלוהי" (באתר של גיא בכור)

¹⁷⁰ מושג שתבע מזכ"ל חזבאללה השייח חסן נסראללה ב 26 במאי 2000 בעיירה בינת ג'בייל במהלך חגיגות הניצחון של חזבאללה לאחר נסיגת צה"ל מלבנון יום לפני כן, ב 25 במאי. נאום זה מכונה מאז "נאום קורי העכביש".

¹⁷¹ דן חלוץ בינואר 2001 בהרצאה במכללה לביטחון לאומי (מובא ב"צה"ל ולקחי מלחמת לבנון השנייה – עמיר רפפורט מרכז בגין סאדאת (בס"א) למחקרים אסטרטגיים אוניברסיטת בר אילן עיונים בביטחון המזה"ת מס' 85).

אך ממוקד, ואפילו בפעולות לא צבאיות. התפישה החדשה שינתה את השפה בצה"ל ואת הגדרת המטרות. עתה החלו לדבר על תפישה מכוננת אפקטים (Effect-Based Approach). היינו, על היכולת להשפיע על התנהגותו ויכולותיו של היריב על ידי הפעלת אמצעים שונים בהתאם ליעדים שנקבעו ולמשימות הספציפיות של הכוחות השונים, כדי לחולל בקרב שני התנהגותי רצוי¹⁷².

הניצחון הוגדר על פי תפיסת לחימה זו כ"ניצחון תודעתי". פעולות הלחימה נועדו ליצור "שינויים התנהגותיים". בעקבות כך נולדו מושגים חדשים המתייחסים לתורה הזו כמו "מנפים", "שבירת הגיונו של היריב", "מעצבים"¹⁷³. "הרקמה – הסופגת"; "תמרון הדעת"; "השתבללות", "התנפלות נחילים", או "עקיפה חד-לילית"¹⁷⁴.

עיון בהגדרת המושג "תמרון הדעת", יבהיר עד כמה רחוקה הייתה תפיסת הלחימה במלחמת לבנון השנייה מתפיסת הלוחמה הפיזית הטריטוריאלית, על כל המשתמע מכך.

"תמרון הדעת הוא אישוש או שיבוש תמונת המציאות העכשווית והעתידית המצטיירת אצל מנהיגים, חלקים בחברה או פרטים, כדי שישנו תפיסה, הערכה, עמדה או החלטה. את תמרון הדעת מחוללים באמצעות חיכוך יזום, המפיק תוצרים תודעתיים ופיזיים המעצימים זה את זה, כדי לתמרן את דעתו של היריב, יש להגביר את החיכוך התודעתי"¹⁷⁵.

מתוך התפיסה הגלובאלית של שדה המערכה כשדה מערכה תודעתי, נגזרו גם אופי הפעולות המבצעיות הרגליות שהיו נגועות אף הן בהצבת מטרות תודעטיות ופחות או בכלל ללא השלכות מבצעיות פיזיות.

כך במבצע כיבוש בנית ג'בייל. את המגמה התודעטית שליוותה את עצם ההחלטה בדבר כיבוש המקום מצוין כבר שם המבצע שכונה "קורי פלדה", מעין שם תגובה ל"נאום קורי העכביש" שנאם נסראללה בעיירה בשנת 2000 לאחר הנסיגה החפוזה של ישראל מלבנון¹⁷⁶. זאת הסיבה שבטענייה מורה הרמטכ"ל דן חלוץ ב23 ביולי 2006 לכבוש את העיירה¹⁷⁷, בעיקר מתוך היותה סמל של

¹⁷² צהל ולקחי מלחמת לבנון השנייה מרכז בגין סאדאת (בס"א) למחקרים אסטרטגיים אוניברסיטת בר אילן עיונים בביטחון המזה"ת מס' 8 עמיר רפפורט – על תורת המערכה.

¹⁷³ פרק על תורת המערכה – "צהל ולקחי מלחמת לבנון השנייה" עמיר רפפורט - מרכז בגין סאדאת (בס"א) למחקרים אסטרטגיים אוניברסיטת בר אילן עיונים בביטחון המזה"ת מס' 8

¹⁷⁴ מבחן התודעה. משבר המשמעותיות בצה"ל ובחברה וחשיפתם במלחמת לבנון השנייה - נדיר צור מתוך צבא ואסטרטגיה גליון 3 אוקטובר 2010.

¹⁷⁵ ניר שמואל, "טבע העימות המוגבל", בתוך: גולן חגי ושי שאול (עורכים).

¹⁷⁶ "ישראל הזאת שיש לה נשק גרעיני והנשק האווירי החזק ביותר, היא חלשה יותר מקורי עכביש" (מתוך הנאום).

¹⁷⁷ בדיעבד מתברר כי אלוף הפיקוד אודי אדם לא היה שלם עם הפקודה. הוא מורה למפקד האוגדה, תא"ל גל הירש, להמשיך בדפוס הפעילות שקיימו ביומיים הראשונים (קרי תפיסת מבנים למארבים מוסתרים בנוהל המכונה "אלמנט קש"). במקביל הוא מאשר לו להיכנס קצת פנימה, לתוך העיירה, לאזור שמכונה על המפה "הפוליגון השחור" (סקירה בNRG חן קוטס 8.7.11). אולם הדבר אינו מונע את ההסתבכות שלשה ימים לאחר מכן. ב26 ליוני נקלעים חיילי גולני לקרב המכונה "קרב בינת ג'בייל" בו נהרגים 8 חיילי גולני וביניהם סמג"ד גדוד 51 רועי קליין.

החיזבאללה¹⁷⁸. הגיעו הדברים עד כדי כך, שאף לאחר הקרב הקשה של גדוד 51 של חטיבת גולני במקום, מקבל מפקד חטיבת הצנחנים אלוף משנה חגי מרדכי הוראה להפסיק את התקדמות החטיבה, לנוע לאחור ושוב להיכנס לעיירה כבר כאשר היו בנקודה צפונית יותר, לכובשה ולהניף בה את דגל ישראל בבנין הסמוך למקום נשיאת מזכ"ל החיזבאללה נסראללה את נאומו. לא רק זאת, אלא ניתן בידו נוסח מוכן מראש של "נאום ניצחון" שהיה אמור לשאת בבינת-ג'בל לאחר הקרב ואשר נועד להפריך את טענותיו של נסראללה בדבר חולשתה של החברה הישראלית¹⁷⁹.

הלוחמה התודעתית מנחה את מקבלי ההחלטות הצבאיות בדרגים הגבוהים גם במבצע "חד וחלק" באותה המלחמה. אע"פ שהתברר שהיעדים המודיעיניים אינם נמצאים במקום, נשלחו 200 לוחמי מטכ"ל ושלדג אך ורק בכדי לתת תחושה לארגון החיזבאללה כי הוא חשוף גם מן העורף¹⁸⁰.

עולה אם כן, כי הן "תורת המערכה" והן המבצעים המייחדים את מלחמת לבנון השנייה, הינם ביטויים לדרך החשיבה והתפיסה המערביים הננקטים במלחמה זו על ידי ישראל, במאבקה מול החיזבאללה - נתינת משקל מרכזי למחשבה, התודעה ורצון האדם במעשה המלחמה כמו גם בבנין תרבותו. אם יש כאלו שרצו לתלות את אי ההצלחה במלחמת לבנון השנייה בלשון הבלתי ברורה שמייצרת תרבות זו¹⁸¹ כגורם לבלבול וחוסר ההחלטיות שהופיעו בעיקר בשדרות הפיקוד העליונות, לא כך יוצא מניתוח הדברים על פי דרכנו. הבעיה עמוקה הרבה יותר. האויב אליו כוונה תורה זו – קרי האסלאם, כלל אינו פועל על בסיס "תודעה". מוצא הקיום וממילא גם יכולת הלחימה שלו מגיעה כאמור ממקור הקיום הפיזי שהאדמה והחומר הן מקור עוצמתו. מתוך כך נוצר מצב שצה"ל הפעיל כלים במלחמת לבנון השנייה, שאין להם כל מגע הכרעה עם האויב כלפיו כוונו!

¹⁷⁸ כך בדברים מפורשים שאמר הרמטכ"ל דן חלוץ בעת המבצע עצמו - "בינת ג'בייל היא סמל של חיזבאללה", אמר רב-אלוף דן חלוץ, "נסראללה נאם שם ואני מניח שבנאום הבא שלו, אם יגיע בכלל, הוא יחשוב טוב על מילותיו" (NRG אמיר בוחבוט 24.7.06).

¹⁷⁹ "למרבה התדהמה של אנשי חטיבת הצנחנים הם קיבלו הוראה לכבוש את העיירה כבר כאשר היו בנקודה צפונית יותר, מעבר לעיירה. במקום להמשיך ולהתקדם, הם התבקשו לנוע לאחור. בצמרת צה"ל השתוקקו להשיג בבינת-ג'בל תמונה סמלית, כזו שתדמה לתמונת הנחיתים האמריקנים המניפים את הדגל על פסגת הר סוריביצ' שבאיווג'ימה במלחמת העולם השנייה... במקביל להנפת דגל דרמטית סמוך למקום שבו נשא נסראללה את נאומו, תיכנן צה"ל לערוך תהלוכת ניצחון במקום. טור של טנקים ונגמ"שים אמור היה לנוע ברחוב הראשי בחלקה הצפוני של העיירה". "מפקד חטיבת הצנחנים, אלוף-משנה חגי מרדכי, נדהם לשמוע מקצינת החינוך החטיבתית כי כבר קיבלה לידיה "מגבוה" עותק מנאום הניצחון שהוא אמור לשאת בבינת-ג'בל לאחר הקרב ואשר נועד להפריך את טענותיו של נסראללה בדבר חולשתה של החברה הישראלית... לוחמים מצוידים במצלמות וידיאו וסטילס התבקשו לתעד את הנאום ההיסטורי ואת הנפת הדגל עצמה" (עמיר רפפורט – מתוך "אש על כוחותינו" 2007 הוצאת מעריב),

¹⁸⁰ כשדובר בתכנון המבצע על האפקט הפוטנציאלי שלו, תיאר אותו תא"ל רוסי (ששימש במהלך המלחמה כיועץ לראש אמ"ן לפעילות יחידות מיוחדות) "זה יהיה כמו שחיילים שלנו נלחמים בצפון ושומעים שפשוטו על תל אביב" (עופר שלח ויואב לימור – שבויים בלבנון – האמת על מלחמת לבנון השנייה 2007 עמ' 251).

¹⁸¹ כפי הבנת עופר שלח ויואב לימור בספרם "שבויים בלבנון" – "הידרדרות הצבא נתנה את אותותיה גם בהשחתה של הלשון. תורות הלחימה החדשות, שהוצגו בפרסומים שהנפיקו פורומים אסטרטגיים שונים, נוסחו באמצעות "ז'רגון חדש, שלאזניים זרות, ולא רק להן, נשמע כמו גבב של מונחים המתקשים להסדר זה עם זה בתוך משפט אחד". הביטוי המפורסם ביותר - והידוע ביותר לשמצה - של הלשון החדשה שהשתלטה על החשיבה הצבאית הוא פקודת ההשתלטות על אזור בינת ג'בייל, שניסח (או לפחות אישר) גל הירש, מפקד עוצבת הגליל. הפקודה קבעה כי על הכוחות לבצע "הסתננות רחבת היקף בחתימה נמוכה, התנפלות, התייצבות מהירה על השטחים השולטים ויצירת מגע קטלני עם השטחים הבנויים תוך יצירת הלם ומורא, הקפאת מרחב הפעולה ומעבר לשלטנות תוך פירוק מחבבי-שיטתי של תשתיות אויב". הסגנון ההייטקי הזה, שלא היה שגור בפיו של תא"ל הירש לבדו, ערפל לחלוטין את החשיבה הטקטית של דרגי הפיקוד בצה"ל ותרם תרומה לא מבוטלת לבלבול ולמבוכה בשדה הקרב".

זיהוי התהום התרבותית הפעורה בין תרבות המערב לזו המקיימת את המזרח התיכון, אף בדרך התנהלות מדינת ישראל במלחמת לבנון השנייה, מחזיר אותנו אל קו התרבות העקבי שבנינו במאמר זה בדרך התנהלותו של האסלאם.

קו התרבות החורז באסלאם, מזיהוי עוצמתה של בשמת ביתו של ישמעאל להיות "מחלת" של כל המתחברים אליה, עומק חזון 72 הבתולות, פוטנציאל קיומו התמידי של הגוף המופיע במעשה השאהידים, ערוב האזרחים במעשה המלחמה כתוצר ישיר ממבנה הקיום האתני, העצמת יכולת ההכלה האתנית, ככל שגוברת תקיפתה וכתישתה, אי השפעתה מ"מלחמת תודעה", שימושה בתודעה ובדיבור ככלי רמייה בדרכי התנהלותה ובעיקר – הבנת הקו המקשר בין תרבות האסלאם והתרבות הישראלית, מעלתה וחסרונה של כל אחת, מעלים את השאלות המתבקשות, היכן עומדת תרבות המערב מול תרבות זו? האם תוכל לה? האם בכלל היא אמורה לעמוד בדרכה? ובעיקר, היכן צריכה לעמוד מדינת ישראל והתרבות הישראלית בעניין זה?

האוריינטליזם המערבי – נוקאאוט עצמי בהגדרתם העצמית של העמים המערביים

בחינת התייחסות המערב אל נקודת המוצא האתנית הפיזית המקיימת את תרבות האסלאם ואת מקבילתה הישראלית, מלמדת, כי האוריינטליזם המערבי מונע מעצמו מגע עם בסיס תרבותי מוכרח, שחסרונו מביא אט אט להתפוררות זהותו התרבותית לאומית שלו עצמו.

כפי שכבר הזכרנו, התרבות המערבית, רואה בגוף מציאות מקובעת ופסיבית, אילוץ של הטבע ובאתניות הפיזית הלאומית, מציאות פרימיטיבית המעיבה על השוויון שמתווה הרוח בין בני האדם¹⁸² ובין המינים¹⁸³. את רחם האישה ומעשה ההולדה היא רואה כאמצעים ביולוגיים לפריה ורבייה. על כן, היא מצמצמת למינימום את השפעתם¹⁸⁴. מתוך כך, גם את היחס לנשיות מצד המשיכה הגופנית שבה, רואה תרבות זו כביטוי לחוסר הערכה וניצול. מתוך כך, מתעל העולם המערבי את יחס הערכה לאישה על פי קריטריון הכוח הפועל הזכרי ויכולת התנועה. הוא יעמיד אותה בתחרות שוות ערך, גם במקומות שאין לה בהם סיכוי להוביל¹⁸⁵. במקביל, מתוך ההתעלמות

¹⁸² בעניין זה מפורסמת דעתו וחזונו של נשיא המדינה פרס הרואה במוח האנושי את הכוח המוביל בעתיד העולם, באופן שחוצה גבולות ומרוקן את חלוקת המדינות מתוכן.

"הממשלות הלאומיות בעולם הולכות ומאבדות את מעמדן לטובת חברות רב-לאומיות ותאגידים, שעוסקים במחקר ופיתוח, וחוצים את הגבולות והמוסכמות שאליהם התרגלו. המדינות מתרוקנות מתוכן...לאדם הרי יש את המכשיר הכי מדהים על הכתפיים שלו. המוח מקבל החלטות בשבילך, לא שואל אותך. אתה לא יודע איך זה קורה. אנחנו עכשיו מנסים להבין איך הוא פועל. אם נבין איך הוא פועל, נוכל לבחור...המהפכה תתרחש תוך עשר שנים" (פרס בראיון לחג - אמנון לורד ושלום ירושלמי 15/4/2013).

¹⁸³ מנקודת המוצא הזו, מגיעה החשיבות שרואה המערב בעיגון זכות נישואין חופשית להומואים ולסביות. ראה בעניין זה – יפעת ביטון - "השפעתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו על מעמדם של זוגות חד-מיניים, "קריית המשפט כרך ב' עמ' 401 - 472

¹⁸⁴ מהלך זה מופיע בחוקים כגון - האפשרות להעברת זכות חופשת הלידה מן האישה אל האיש וכלה בזכות זוגות חד מיניים להביא ילדים לעולם כ"זוג נשוי" בעזרת אם פונדקאית.

¹⁸⁵ הדבר יתבטא באופן חריף בהכנסת נשים אל הצבא במקצועות קרביים, תוך התעלמות מן היכולת הגופנית הנמוכה יותר של האישה במאמצים פיזיים. ראה "לוחמות קרקל מעידות על הכאבים שסוחבות" – אבי כפירי NRG 10.5.13

מערך של התכונות הגופניות המייחדות את האישה ודחיקתן אל התחום הביולוגי, יתאפשר לחברה המערבית להשתמש בגוף האישה ובמשיכה הגופנית המייחדת אותה למען מטרות מסחריות ומיניות - פרסומות, סרטים, פורנוגרפיה וכו'. את מושג ה"אישות" המציין את היחסים האינטימיים שבין האיש והאישה, יחליף המושג "יחסי מין" – יכולת ההנאה שמפיקים מן הגוף. מתוך הייחוס למוצא הפיזי משמעות טכנית בלבד להולדת האדם ולא כמקור לקווים התכונתיים התרבותיים שלו, נשאר הקיום האתני כסממן קדום לגזענות שבטית חסרת ערך. דרך חיים זו מביאה לאיטה, לאיבוד הגדרתם העצמית הלאומית של עמי המערב. אל הסדק הזה נכנסים מיליוני מהגרים ממדינות ערב לאירופה, שחלקם הגדול אין להם כל רצון להיטמא בתרבות האירופאית והם משליטים שם את תרבותם האתנית, בלא שהעמים המארחים יוכלו לומר להם מילה על כך. הן ראש ממשלת בריטניה דוויד קמרון ב-2011 והן קנצלרית גרמניה אנגלה מרקל ב-2010 הודו כי מדינות ההגירה החופשית וה"רב תרבותיות" כשלו לחלוטין, תוך שהם מציגים דוקטרינה חדשה של "ליברליזם קשוח" שמעוניינת להכפיף מהגרים ומיעוטים החיים בארצם תחת ערכי ליבה המחייבים שכל המהגרים ילמדו את שפת הארץ ההגירה ואלמנטים הקשורים לתרבות הארץ אליה היגרו¹⁸⁶. אולם לא ההגירה האסלאמית המשמרת את תרבותה האתנית היא זו שהחלה בשחיקת המעמד הלאומי של עמי אירופה. הגורם הבסיסי לכך היא עמדתם של עמי אירופה עצמם, שראו במקור האתני הפיזי של העמים גורם גזעני שיש לבטלו מן העולם ולהשאירו אך ורק ברמת הנהגות הפרט, כחלק מהגישה ה"רב תרבותית" המאפשרת זהויות תרבותיות אתניות שונות ומגוונות בתוך הקולקטיב הכללי, כשהוא עצמו נעדר זהות שכזו. תפיסה זו מצאה את ביטוייה ויישומה המשמעותי ביותר בהקמת גוש האירו ב-1992. על כך כתב בחריפות פרופסור שבתי רוזן בספרו "בנבכי המשפט הבינלאומי":

"כאשר מדינה זונחת את המטבע הלאומי שלה, אחד הביטויים המקודשים ביותר של הריבונות הלאומית והזהות הלאומית, היא מבטאת ויתור עמוק יותר על הרגשות הלאומיים שלה"¹⁸⁷.

את עומק הוויתור הלאומי והמחיר הכבד המשולם על כך, מגלמת בפרשה זו יוון. ב-2001 היא מצטרפת לגוש היורו ומוותרת על מטבע הדרכמה שלה בעל הוותק ההיסטורי של יותר מ-2,600 שנה! אולם ב-2010 היא הופכת למדינה הראשונה בגוש היורו הנזקקת לחילוץ פיננסי. את התגובה החריפה לחיסול הזהות הלאומית העצמית, מגיבה אירופה מול גרמניה החזקה במדינות גוש היורו בהשוואתה של קנצלרית גרמניה אנגלה מרקל למנהיג גרמניה הנאצית הדולף היטלר¹⁸⁸.

ובעדותו של יו"ר הפורום לחוסן צה"ל, אל"מ במיל' רז שגיא, בוועדה לשוויון בנטל, המאשים את הצבא בהסתרת מידע חמור על הפגיעות הפיזיות הקשות שנגרמות לחיילות שמשרתות שרות קרבי.

¹⁸⁶ "פצצה מוסלמית מתקתקת – מדינות ההגירה קרסה" – רועי סימיוני – YNET 26.5.13.
¹⁸⁷ מן הויתור הזה על העצמאות הלאומית משך רוזן קו אל וויתור עמי המערב על זכות ההגנה העצמית שלהם מול הטרור האסלאמי על כך, במאמרו של יהודה יפרח ב YNET 23.11.12 "הכישלון הידוע מראש של מבצע עמון ענן".
¹⁸⁸ YNET 22.5.13 מרקל הנערה ה"קומוניסטית",

אף בישראל המתח שבין הנאמנות למקור האתני היהודי לבין מגמת השוויון ומחיקת השוני בזהות הלאומיים שמובילה התרבות המערבית בחזונה הדמוקראטי, מוביל לכרוסום במעמד הלאומי של ישראל. מאחר שהתניית הגדרת הלאום היהודי בילודת אימא יהודיה מתנה את המשכת הזהות הישראלית במוצא הגופני שאינו מזוהה כבעל משמעות תרבותית, הוא נתפס בתודעה התרבותית השוויונית הדמוקרטית כהתניה תרבותית נחותה. ממילא, אף שהגדרתה של מדינת ישראל מדינת הלאום היהודי חקוקה עמוק בתודעה הישראלית מכדי שישנו אותה להיות מדינת כל אזרחיה, הטמעת התרבות המערבית בתפיסת השוויון שבין המינים שבה, מערערת את הלגיטימציה שבזהות היהודית ומכרסמת בה, עד כדי שמסכנת את עצם קיומה וזאת בכמה אופנים.

אי ההכרה שבקיום האתני הפיזי כמציאות חיה של תרבות בעלת יחסי גומלין ויכולת אינטראקציה, מביאה לחוסר בהירות ביחס ללגיטימציה והמוסריות שבהפרדה שבין הלאומיים השונים הנמצאים בתוך מדינת ישראל. התרבות האתנית בהיותה בנויה על הופעת תכונותיה מן הגוף, מחייבת הפרדה בין הלאומיים האתניים, על מנת להביא לשלמות הגדרתם ולמיקסום ההפריה ההדדית ביניהם. **הפרדה שמטרתה הפריה!** על כן, כשאתניות זו מתקיימת כתרבות, לא תחשב ההפרדה בין הלאומיים כ"גזענות" במובנה השלילי. לעומת זאת כשהאתניות הפיזית אינה מזוהה כמציאות שיש בה צביון תרבותי, ההפרדה נראית כנובעת מסטיגמות שליליות של נחיתות גזעית. ממילא נעשים ניסיונות חוזרים ונשנים לצמצמה ולבטלה.

דרך הפתח הזה נכנסים הפלסטינאים ואף הערבים הישראלים ומתנגדים התנגדות חריפה להגדרת מדינת ישראל כמדינת הלאום היהודי¹⁸⁹. אף בקרב הציבור היהודי לא ברור היכן עובר היחס שבין הפן היהודי של הלאום הישראלי לפן הדמוקראטי. האם מדינת ישראל הינה מדינה יהודית בעלת משטר דמוקראטי וממילא מגמת העדפת הלאום היהודי הינה חלק בלתי נפרד מיישורת הלאומית, או שהדמוקראטיה הינה חלק מהגדרת מהותה הלאומית וממילא נדחקת מתוך כך הזהות היהודית מלהיות המרכיב היחידי של הגדרת הלאום שלה. המאבק הזה הוא המביא מצד אחד לניסיונות חקיקת חוק יסוד שיעגן את זהות מדינת ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי¹⁹⁰ ומהצד השני לדחייתו ודחיקתו¹⁹¹, מתוך החשש למה שנראה כחקיקה גזענית המנוגדת לערכי הדמוקראטיה המערבית. ההגדרה הלאומית של מדינת ישראל מעומעמת, כשחלק מיושבי בית המחוקקים הישראלי מעוניינים להשאירה באופן זה בגלל הסתירה המובנית שבתוכה¹⁹². אל תוך התפר הבלתי ברור הזה של הגדרת הלאום היהודי, נכנס נשיא בית המשפט העליון אהרון ברק ובאקטיביזם השיפוטי שלו הוביל מהלך הבנוי על תפיסתו האישית, בו הכניסה אל תוך הלאום הישראלי במדינת

¹⁸⁹ ח"כ אחמד טיבי: "אני לא מכיר במדינת ישראל כיהודית ודמוקרטית" (בתוכנית "דיון נוסף" בערוץ הכנסת מול איילת שקד בהקשר להעלאת "חוק הלאום" – פורסם 3.7.13 חדשות קשת – (MAKO)

¹⁹⁰ הוגשה על ידי חבר הכנסת אבי דכטר בכנסת השמונה עשרה ב-3.8.11, כשאליה מצטרפים 36 חברי כנסת ופעם נוספת בנוסח דומה בכנסת התשע עשרה על ידי חברי הכנסת יריב לוין ואיילת שקד.

¹⁹¹ בישיבת סיעת קדימה ב-14.11.11 לאחר שקבעה כי היא מתנגדת להצעה במתכונת שהוצגה לה, והטילה משמעת סיעתית נגד החוק (בלחץ לבני, דכטר גנז את הצעת "חוק הלאום" - הארץ 14.11.11).

¹⁹² "אני מעדיף את השניות המרתקת הטמונה במונח 'מדינה יהודית ודמוקרטית', על כל ניסיון להגדיר אותו במילים החדות של ספר החוקים. בעניין הזה, נדמה לי שהאור הבהיר ביותר נמצא דווקא בתחום האפור" (חבר הכנסת עופר שלח בראיון לאריק בנדר NRG-23/8/2013)

ישראל הינה מתוקף זכות חוק השבות המוקנית אך ורק ליהודים (אלא שגם זאת לאו דווקא על פי הנולד לאימא יהודיה, אלא אף לאב יהודי ואפילו לסב יהודי¹⁹³), אולם בתוך מדינת ישראל משליט את התפיסה הדמוקרטית בדרך התנהלות של "מדינת כל אזרחיה"¹⁹⁴.

הכרסום בהגדרת הזהות היהודית בלאום הישראלי, מתוך דחיקת המרכיב הפיזי ממנו, מוצא את ביטויו גם ביחס לסוגיית העובדים הזרים והמסתננים. העיכובים בהחזרתם של בני הלאומים הזרים חזרה אל ארצות מוצאם ואף פסיקת בג"צ כנגד השארתם במחנות כליאה עד להוצאתם מן הארץ¹⁹⁵, מקורם אף הוא בחוסר הוודאות במוסריות תחילת הגדרת הלאום הישראלי כלאום יהודי שבסיסו הוא אתני פיזי. אי ההכרה שהמקור האתני הפיזי היהודי הינו בעל משמעות תרבותית בהגדרת הלאום והחשד כי דרישה זו גזענית במקורה, מעלה את השאלה מדוע שאותם זרים או מסתננים לא יוכלו להשתלב בלאום הישראלי לאחר שיתערו במערכת החינוך והתרבות הישראלים וישרתו בצבא¹⁹⁶. מאותה הסיבה, היא גם מערערת על ההפרדה הטבעית הקיימת בין הלאומים השונים בתוך מדינת ישראל. כך בית המשפט העליון בפסיקתו התקדימית בפרשת קעדאן בחייבו את האגודה השיתופית קציר להקצות להם קרקע לבניית ביתם, תוך שהוא אוסר הקצעת קרקע ליהודים בלבד אף בישובים מוגדרים¹⁹⁷.

כל תהליכי הכרסום שבמעמד הזהות הישראלית ככזו הנובעת מהמשכת המקור הפיזי של הגוף היהודי, נובעים אם כן כולם, מאי ההכרה במעמדה החי והתרבותי של זהות גופנית זו. זו מביאה ממילא לכרסום המתמיד במעמד הלאומיות היהודית ובתנאים לקיומה, צביונה והתפתחותה.

אולם לא רק המבנה הלאומי שהוא זה שנפגע בהעדר ההכרה בתשתית אתנית הפיזית כתשתית תרבותית, אלא גם פוטנציאל היצירה הטמון בה.

איבוד פוטנציאל היצירה מן האדם ומן התורה

זניחת כוח ההכלה וההולדה הרחמיים ככוח מחולל תרבות, ודחיקתו אל מעגל החיים הפרימיטיבי, מביאה ממילא לחסימת יכולות היצירה הטמונות בו בפני המערב. בתפיסת החיים הבנויה על קשר

¹⁹³ "הזכויות של יהודי לפי חוק זה והזכויות של עולה לפי חוק האזרחות, תשי"ב, [2] 1952- וכן הזכויות של עולה לפי כל חיקוק אחר, מוקנות גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי; להוציא אדם שהיה יהודי והמירדתו מרצון" (חוק השבות תיקון מספר 2 תש"ל 1970 סעיף 4 – זכויות בני משפחה).

¹⁹⁴ "תפיסת מדינת כל אזרחיה יכולה להיות בשלום עם תפיסת המדינה היהודית הדמוקרטית. ליהודי יש אומנם זכות ראשונית לעלייה לארץ אבל ברגע שהוא מגיע אליה, זכויותיו צריכות להיות שוות לזכויותיו של הערבי" (בכינוס לציון 25 שנים לכינון תוכנית "משפטים לזכויות אדם" של הקרן החדשה לישראל NEWS1 (25.6.09) - הנשיא לשעבר בלי מסכה – 26.6.2009. וב"הארץ" 30.6.2009 – "נאום המחלוקת של אהרון ברק – הגרסה שלו" – בתרגום דבריו מאנגלית. כך גם בספרו – שופט בחברה דמוקרטית" 2004..

¹⁹⁵ בג"ץ (7146/12 אדם נ' הכנסת) בפסיקתו ב-16.9.2013 בהרכב מורחב של 9 שופטים המבטל את תיקון החוק, שאישרה הכנסת בשנת 2012, המאפשר לכלוא מסתננים במשמורת לתקופה של שלוש שנים ללא משפט.

¹⁹⁶ כך שר החינוך גדעון סער ב-2009 - "מדובר בילדים שרובם נולדו בישראל, גדלו בישראל, לומדים במערכת החינוך הישראלית וזהותם זהות ישראלית" – פורסם ב NRG 25.7.2009 - שר החינוך קורא לא לגרש ילדי עובדים זרים".

¹⁹⁷ בג"ץ 6698/95 שניתנה ב-08.03.2000 - "אנו מצהירים כי המדינה לא הייתה רשאית על פי דין להקצות מקרקעי המדינה לסוכנות היהודית לצורך הקמת היישוב הקהילתי קציר על בסיס של הפליה בין יהודים לבין מי שאינם יהודים".

מתמיד עם יכולת ההכלה וההולדה של הגוף והאדמה, יש לחומרים, הצומח, החי והכלים מצב קיום עצמאי כצורות הבעה נרתיקות שונות של האדמה. האדם, הינו המעצב את פתח הכניסה למצב ההכלה ובכך הוא מחובר אל מערכת הקיום כולה ממקורה. אולם, מנקודת המוצא המערבית הרואה ברוח את נקודת המוצא לחייה, הכלים הינם פרי מחשבתו שהוצאה אל הפועל במעשה ידיו. החומרים הפיזיים הינם אך ורק חומרי גלם נחותים המנוצלים בידינו על מנת לאפשר הבעה פיזית של מחשבותינו. הוא חי אותם תלושים מן המקור אליו היו מחוברים כ"גופים מתים". באופן התייחסות זה, כל חומר או כלי הנעשים על ידי האדם אינם יכולים להיות "גדולים" מחייו שלו עצמו. הם יכולים אך ורק לשרת את רצונותיו.

גישה מערבית זו, המונעת את אפשרות המגע עם מקור החיים הפיזי דרך מגוון החיים והחומרים, מחלחלת ומשפיעה קשות על מערכת החיים היהודית. את מכת המחץ האוריינטליסטית מקבלת היהדות עם חורבן הבית. כשנכנסים הנזכרים להיכל ומתבוננים בכרובים המעורין זה בזה כאיש הנדבק וחבוק באשתו בין זרעותיו, והם תמהים לעצמם, ישראל הללו, יעסקו בדברים הללו?¹⁹⁸ הם למעשה פותחים תקופה של אלפיים שנה של כהות חושים מלראות איך מגע הגוף בין הזכריות והנקביות הוא מגע במקור של החיים. "כָּל מְכַבְּדֵי הַזֵּילוּהָ כִּי רָאוּ עֲרוֹתָהּ"¹⁹⁹, הוא תוצאה מכך ש"ערוותה" כבר אינה "מְקַרְהָ הָעֶרְהָ"²⁰⁰ אלא תואר של גנאי. מכאן קצרה הדרך לאיבוד פוטנציאל היצירה הטמון בתרחיש ההכלה וההולדה.

יכולת ההכלה וההולדה (המכונים בשפת ההלכה "כפרה") של הקורבנות, עבודות המקדש, כליו, בניין המקדש עצמו ואף מעשי המצוות אינם יכולים להתקיים בעולם בו כבר אין זיהוי למגע עם המקור שמתקיים בהם. במקום שיהוו את הגורם המחולל של תנועת ההכלה וההולדה הבחיריים של האדם אל מעבר לעולם "המעבדתי" של המקדש והמצוות, הם אינם מצליחים להיות אלא אמצעים "רגשיים" להבעת האדם את תחושותיו ורצונותיו. הם אינם יכולים להכיל אותו אל תוכם לכונסו אל מקורם ומשם להולידו מחדש. בעקבות הקטנות אליה מגיעים מעשי המצוות, שאינם יכולים להצדיק את הדקדוקים הרבים המחויבים בהם²⁰¹ ועל מנת לשמר את קיומם, מועצם במעשה המצוות דווקא הצד המצווה וחובתו של האדם לקיים את ציווי המצווה, במקום להדגיש את עצם המעשה ופוטנציאל היצירה העצמי שבו. שינוי מגמה זה משליך ישירות על קביעת הגורם הדומיננטי במערכת החיים היהודית. לא העתקת דגמי העשיות המצוותיות השונות לידי יכולת העשייה והיצירה הבחירית של האדם (כגון העתקת מערכת היצירה שבמלאכות המשכן, כלי המקדש ומלאכות השבת לעולם היצירה הבחירי), אלא העצמת וקיבוע מגמת המרות וקיום הציווי. גם המאמץ הלימודי

¹⁹⁸ "אמר ריש לקיש: בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה (הנדבק וחבוק באשתו בין זרעותיו – רש"י) הוציאון לשוק ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו? מיד הזילום, שנאמר כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה (איכה א')" (יומא נ"ד, ע"ב).

¹⁹⁹ איכה א', ח'

²⁰⁰ ויקרא כ', י"ח

²⁰¹ "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תספ עליו ולא תגרע ממנו - חמשה טוטפות בתפילין, חמשה מינין בלולב, ארבע ברכות בברכת כהנים" (דברים י"ג, א' ורש"י ד"ה לא תספ עליו).

והתרבותי מתמקדים בעקבות כך בהכרת גדרי הציוויים ולא בציור תמונת המציאות הנגזרת ממעשה הציווי ממנה ניתן יהיה להשליך לדפוסי יצירה עצמאיים.

השוט האסלאמי להחזרת התרבות האתנית הפיזית למעמדה

באופן אבסורדי, הגורם היחיד שבסופו של דבר מונע את שכחת תרבות ההכלה וההולדה הנשית הוא האסלאם. דווקא התהלכותו על פיה באופן הקיצוני, היא זו שמאלצת לחקור את מקורות התנהלותו ובכך למעשה להקיץ תרבות זו חזרה אל בימת ההיסטוריה. החשיבות בחיבור דרכי התנהלות האסלאם אל תשתית תרבותם, תוך הוצאתם ממעמדם הבלתי מוסרי או אף המיני והאלי, מחויבת על מנת לתת תשובה ראויה לאתגר הקיומי תרבותי שהם מציבים בפני מדינת ישראל ביחס לעצמה! החיוב להתבונן על התהליכים במזרח התיכון בעיניים הנקיות מפטרונים וזלזול כדברי שר הביטחון משה בוגי יעלון, איתו פתחנו את המאמר, אינו רק בבחינת עצה טובה להתנהלות נכונה יותר. כל עוד יגדיר המערב ובתוך כך ישראל את תרבות האסלאם כפרימיטיבית, הוא ייפול לרגליה. ניצחון אמיתי בכל מאבק בין תרבויות יכול להגיע אך ורק אם מתקיימת פעולת הכלה של התרבות שכנגד. ניסיונות ריצוי או לחילופין פעולות התנתקות לא רק שאינם יכולים להביא לפתרון משברי בין תרבויות, הן רק מחריפות את עימות מתוך הגברתן את זלזול הצד שכנגד ותפיסתו את הצד ה"מתנתק" או ה"מִרְצָה", כחסר יסודות קיום²⁰² החי על תשתית "קורי עכביש" כאמור. על כן, היסוד הראשון אותו חייבים לאמץ מול מדינות וארגוני האסלאם הינו, נקיטת דרכי פעולה התואמים את תרבותם האתנית הפיזית המנהלת אותם, שהיא גם בסיס תרבותו של הלאום הישראלי.

באיזה אופן פועלים מול תרבות שמחוללה הוא הקיום הפיזי

ברמה הצבאית

התרכזות בחוסן הקיומי, בהדגש לעורף האזרחי - אל מול עמים שקיומם הפיזי הוא בסיס תרבותם, השדר המרכזי שנצרך לשדר הוא איתנות הקיום. לא יכולת הפעולה הצבאית היא זו ה"מרשימה" את התרבות הזו, אלא יכולת העמידה הקיומית בלחצי המלחמה. לעמידה האזרחית, יש משקל רב בכך. אי ההבדלה כאמור בין לוחמים ואזרחים בתפיסה התרבותית האתנית, מביאה לציפיית איתנות ובחינת איתנות זו דווקא מן המעגל האזרחי. נאום קורי העכביש של נסראללה ביציאת ישראל מלבנון בשנת 2000 התייחס באופן מיוחד לאי עמידותה של החברה הישראלית

²⁰² "אצטט לך איגרת גלויה ששלח מנהיג איראן איתאללה עלי חוסין ח"אמנא" לנסראללה. האיגרת הופיעה בעיתון החשוב ביותר באיראן, "אטלא"את". בשורות האחרונות של האיגרת הוא מחזק את נסראללה באמצעות פסוק מן הקוראן, בו כתוב: "סיבולת (= היו חזקים) שהרי הבטחתנו של אלה תתקיים, ולא יצליחו להביס אתכם אלה שאינם בטוחים בדרכם". הביטוי "אלה שאינם בטוחים בדרכם" הוא המפתח להבנת הדרך בה תופסים האירנים את ישראל. (ראיון עם פרופ' זאב מגן – זאב גליל אוגוסט 2006 - "כיצד רואים האיראנים את ישראל").

בלחצי המלחמה²⁰³. כך גם ההתנפלות האזרחית על ערכות המגן בעת המשבר עם סוריה בנושא הנשק הכימי, נקלטה היטב בארצות האסלאם²⁰⁴.

הימנעות מפעולות שמטרתן ותועלתן תודעתית – מתוך קיום התרבות האסלאמית על בסיס הקיום האתני ולא על בסיס הרוח והמחשבה, אין משמעות לפעילות תודעתית כגון אלו שהזכרנו לעיל שננקטו במלחמת לבנון השנייה. מאותה הסיבה גם אין להתייחס לפרסומים תודעתיים המגיעים מן הצד האסלאמי, בהיותם מכוונים בראש ובראשונה אל המרכיב המערבי שבתרבות הישראלית

הימנעות מתקיפות שמטרתן פגיעה ביכולת הפעולה – כפי שבארנו לעיל, תכונת התרבות האתנית הפיזית להכיל כל תנועה המופנית כנגדה - אל תוכה, הביאה עד כה להתעצמות הגורמים הפלסטינאים והאסלאמיסטים בלבנון לאחר כל מעשה תקיפה שהושת עליהם. על כן, כשאין היעדים יעדים של כיבוש והתיישבות (יעדים אתניים), יש להימנע כמה שיותר מהתקפות שייעדן הן שיבוש יכולת הפעולה והתנועה של האויב האסלאמי. לא בכך עיקר כוחו ואת עוצמת התנועה וההתקפה עליו, הוא ממחר לתרגם להעצמת קיום עצמו. הפנמת תובנה זו, יש בכוחה להביא לצמצום בהוצאות העצומות שמוציאה ישראל באמצעי לחימה שהפגיעה ביכולת הפעולה של האויב היא עיקר מטרתם. במיוחד אמורים הדברים ביחס למטוסים חכמים במיוחד²⁰⁵ ומערכות נלוות יקרות אחרות, שאינם ברי הכרעה קרקעית²⁰⁶.

התרכזות בפעילויות צבאיות בעלות יכולת היטמאות, שליטה, השתלבות, ותמרון קרקעיים בהיות התרבות האתנית הפיזית בנויה על תשתית קיומית שאינה כלה (כפי שפרטנו בדרך פעולתם של השאהידים), פעולה צבאית אפקטיבית תתכן אך ורק כשהיא מצליחה להגיע אל תשתית הקיום הזו ולהשליט את עצמה עליה מתוך השתלבותה בתוכה. פעולות עתירות הרוגים, או הפוגעות בתשתיות כלכליות, במיוחד אלו המגיעות מן האוויר, אינן יכולות להביא לכך, וממילא לתוצאת ההכרעה המבוקשת. לעומת זאת פעילות קרקעית בעלת יכולת היטמעות, שליטה, תיאום והתמודדות בגובה העיניים יש בכוחה להוציא משיווי המשקל הקיומי ולהביא להכרעה זו. מתוך כך דרך הפעולה המתבקשת היא זו הנותנת עדיפות למסות לוחמים קטנות יותר, אך המיומנות במגמת שליטה, היטמעות, תמרון והכרעה קרקעיים²⁰⁷. מיומנות זו, אסור שתהיה במטרת השפעה תודעתית כפי שהבאנו לעיל במלחמת לבנון השנייה, אלא במטרת נטרול כוחו של האויב במקומות

²⁰³ "ישראל נראית חזקה מבחוץ, נאם, אך קלה להרס והכנעה, כמו קורי עכביש. ישראל אמנם מצטיירת כבעלת עוצמה צבאית גדולה ועליונות טכנולוגית, אך החברה הישראלית עייפה ממלחמות ואין לה האיתנות והחוסן לעמוד במאבק דמים ולספוג נפגעים" (נאום מזכ"ל חזבאללה השייח חסן נסראללה ב 26 במאי 2000 בעיירה בית ג'בייל במהלך חגיגות הניצחון של חזבאללה לאחר נסיגת צה"ל מלבנון יום לפני כן ב 25 במאי).

²⁰⁴ "התקשורת הסורית – ישראל בפניקה" – אתר NRG אלישע קאהן 29.8.13.

²⁰⁵ ראו "נשק לבזבז המוני" מאת שי לוי MAKO 13.3.13

²⁰⁶ ראו F-35 מטוס חמקן? תקציב חמקן! מאמר דעה מאת סא"ל (מיל) דני בז. אתר INN 9.7.09

²⁰⁷ מגמה שכזו, אפשר למצוא בתפיסתו של תת אלוף (מיל). צ'יקו תמיר המדבר על מעבר ממסות כבדות של חיילים בעלי הכשרה קצרה ולא מקצועית, לצבא קטן יותר צעיר יותר ומיומן, בעל יכולת תמרון ופעולה קרקעיים מקצועיים הרבה יותר. (הארץ – עמוס הראל 18.7.13 – צ'יקו תמיר חושב שתוכנית גנץ עלולה להוביל לאסון").

קיומו. הכרת הלוחמים את בסיס התרבות האתנית הפיזית המנהלת את לוחמי האסלאם, חייבת להיות חלק מן ההיכרות המלחמתית הזו!

ברמה המדינית

הימנעות משדרים של סכנת קיום – האיתנות הקיומית כגורם תשתיתי בתרבות האתנית הפיזית, מחייבת הימנעות מהעברת מסרים של סכנת קיום למען אף מטרה שהיא. כל שדר של לחץ קיומי, היא אינדיקציה בתרבות האסלאם לאי לגיטימיות קיומית. על כן, המסרים של סכנת הקיום שמעבירה ישראל למערב אל מול הפיתוח הגרעיני של אירן, גם אם יש בכוחם להביא לתוצאה המצופה של המשכת לחץ הקהילה הבין לאומית על איראן, ביחסי הגומלין שבין ישראל ואיראן היא גורמת לתוצאה הפוכה! תפיסתה של איראן בתרבותה האסלאמית את יכולת הפעולה והתנועה כולל זו המדעית כמוגבלת בהשפעתה, מביאה אותה להתייחסות לגרעין כגורם לא משמעותי ביחס לעצמה. פיתוחו את הגרעין הינו אך ורק לשם התגרות במערב וערעור מעמדו הקיומי. ישראל במאבק הזה אמורה לשדר בעיקר איתנות קיומית ולהבין, כי איתנות קיומית זו מונעת את פוטנציאל השימוש האיראני בגרעין הרבה יותר מכל סנקציה כלכלית או מדינית שישיתו עליה. התנהלות בדרך זו, עתידה להביא ממילא רווח נוסף. היא, תבהיר למערב כי הוא עומד לבדו מול האיום האיראני. כיוון שישראל אינה מאוימת ממנו כמותו, היא לא תעשה את העבודה בשבילו. הכרה זו הנובעת במקורה מן השותפות התרבותית בין ישראל לאסלאם, תביא את המערב לנקיטת צעדים משמעותיים מול איראן הרבה יותר מאלו שהוא נוקט בהם מתוך כפייה.

חוסר תוחלת בהסתמכות על הצהרות והסכמים מן הצד האסלאמי – בהיות המחשבה, הדיבור והכתוב בעלי משמעות שולית ואמצעי בלבד לקיום האתני, כל הסכם הוא בר שינוי, כל הצהרה היא ברת הפרה. השקעת הזמן והאמצעים למענם, נחשבות איולות בתרבות המניעה את עצמה מכוח הקיום האתני שלה.

פסילת האופציה המדינית "שטחים תמורת שלום" – מן האמור לעייל, ברור כי המונח "שטחים תמורת שלום" מקביל באסלאם ל"אדמה תמורת דיבורים". התנהלות בדרך זו, לא רק שאינה משיגה את מטרתה באסלאם, אלא אף מקצינה את העוינות למדינת ישראל, מתוך התנהלות בצורה הנוגדת באופן בסיסי את התרבות האתנית הפיזית, שלעולם אינה מוותרת על מקור היווצרה ולבטח לא תמורת הסכמים מילוליים. הצעות מעין זו הנחשבות לנדיבות בראייה מערבית, נחשבות ל"יריקה בפנים" בתרבות האסלאמית ואף מעצימות את התשוקה למחיקתה של מדינת ישראל כמדינה שאין לה זכות קיום.

ביטול הדרישה להכרה פלסטינאית במדינה יהודית – סיבתה אינה רק מחוסר המשמעות להסכם הכתוב בתרבות האסלאמית כמובא לעייל ולא רק מן הפסול בשימוש במילים, הסכמים ו"הכרות" למציאות לאומית אתנית!, אלא חמור יותר. ההזדקקות בהכרה חיצונית לעצם הקיום האתני

הלאומי, משדרת לאסלאם אי יציבות אתנית²⁰⁸ ומתוך כך לגיטימציה לחיסול! כפי שהבאנו לעייל, אכן שאלת הגדרת זהות הלאום הישראלי בתפר שבין היותה יהודית לבין היותה דמוקרטית, הינה פצע פתוח שנים רבות בחברה הישראלית. אולם שאלת משקל המרכיב האתני בהגדרת הלאום, אינה יכולה להיפתר על ידי הכרה של יישות זרה וקל וחומר יישות אסלאמית הבזה לאלו שאין להם ביטחון בקיומם הזה. הבנה זו, מובילה אותנו לסעיף הבא.

העדפה מפורשת של האתניות היהודית בחוקי מדינת ישראל – העדפה זו נשענת על שלשה הנחות יסוד:

א. הכרה ביסוד האתני הפיזי של הלאום הישראלי, לא רק ככורח דתי או היסטורי שנאלצים לחיות עימו, אלא כמחולל הקיומי והתרבותי של הלאום הישראלי ותנאי ליכולת השלמת הגדרתו העצמית.
ב. ההבנה, כי עמי העולם כולו ובמיוחד אלו שמקורותיהם במזרח התיכון, יונקים את מקורות קיומם ותרבותם ממוצאם הפיזי. על כן, ההפרדה בין הלאומים הינה כאמור לעייל, מחויבת על מנת להביא למיציא הפוטנציאל העצמי שלהם וליכולת הפרייה הדדית וחיבור עתידי ביניהם.
ג. ההבנה, כי הניסיון להשליט שוויון זכויות כלפי כל המרכיבים האתניים בתוך מדינת ישראל ובתוכם המיעוט הערבי, **דווקא הוא בבחינת הדרה של התרבות האסלאמית וכפיית התרבות המערבית עליה**, מתוך היותה אף היא בנויה בתרבותה על בסיס הקיום האתני הפיזי שאינו מעררב בין לאומים בכור היתוך בנינים הפנימי.

מתוך שלשת היסודות הללו, הפיכת מגמת העדפת הלאום היהודי במדינת ישראל, ממגמה נסתרת, לגלויה, כחלק מתוכנית **חיבור** המבנה האתני הישראלי לזה האסלאמי שסביבו. זאת בניגוד למגמת ההבדלות והניתוק המאפיינים את דרכה המדינית והתרבותית של מדינת ישראל כיום, גם (ואולי אף יותר) אצל אלו הדוגלים ב"שוויון זכויות" למיעוטים, או ב"שתי מדינות לשני עמים"²⁰⁹.

כל אלו אם כן, כללים בסיסיים המחויבים בהתנהלות מול העמים והארגונים האסלאמיים שסביב מדינת ישראל ומול אלו שבתוכה. חשיבותם העיקרית אינה מצד התועלתיות הפרגמטית שלהם בהתמודדות מול האסלאם, אלא בעיקר מהיותם בנויים מדרך התייחסות המשילה מעצמה את הכסות האוריינטליסטית והפטרונסטית כלפי האסלאם ומתייחסת באופן רציני אל מרכיבי התרבות שבדרכי התנהלותם ומתוך כך משליכה על דרך התנהלותה של מדינת ישראל גם כלפי עצמה.

אולם גם בכך לא די בכדי להביא את ה"סכסוך הישראלי ערבי" לפתרון קבע שלו.

²⁰⁸ "למה להסתפק בחוקים? צריך לכתוב על כל המוצרים "לא יוכל להשתמש במוצר הזה מי שלא מכיר במדינת ישראל כמדינה ציונית" – אחמד טיבי בתשובה להצעת החוק של ח"כ דוד רותם (ישראל ביתנו) לפיה חברי הכנסת יצטרפו להצהיר אמונים למדינת ישראל כמדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית (אתר וואלה – "ישראל אינה מדינת לאום אלא מדינה מלאימה – 6.1.2010)

²⁰⁹ כך רואה יהודה שנהב את דרכו של ה"שמאל" המצדד ב"שתי מדינות לשני עמים" מתוך רצון להוציא את ה"מזרח" אל מחוץ לגדר.

"המזרח – הבלתי מוכר, המאיים, הלא-רציונלי – מקובל על ה"רדיקלים", כל עוד הוא נשאר מחוץ לגדר – כמו הפלסטינים. הוא ניתן לעיכול, כל עוד אפשר לסמנו, להפכו ל"אחר" ולהרחיקו. מתוך זה, אפשר להבין למה תומך השמאל הישראלי בהפרדה ובשתי מדינות לשני עמים" (יהודה שנהב "קשר השתיקה" – פורסם ב"ארץ" 27.12.96).
על פי דברנו, מגמת ה"שוויון" המערבית, יוצרת אף היא את אותה המגמה.

האסלאם ומדינת ישראל – שנה המחפשת קירבה

זיהוי המכנה המשותף שבין תרבות האסלאם והתרבות הישראלית וההשלמה הקיימת ביניהם, כפי שהעלנו מן התכנים התורניים, מלמדים כי שנאת האסלאם את ישראל ורצונם לעקור את ה"יישות הציונית" מקיומה בלב המזרח התיכון, הינם מתוך בגידת ישראל בתרבותם המשותפת! על כן, התיישבות הציונות בשטחי ארץ ישראל ללא התשתית התרבותית המתאימה לאזור, נחשבת בעיני האסלאם לכיבוש קולוניאלי שאין לו אחיזה אמיתית בקרקע וממילא סופו להעלם. יותר מכך! התנהלות מדינת ישראל בדרכי תרבות המערב, משאירה את התרבות האסלאמית חסרה את השלמת אחותה התרבותית. מכאן מגיעה ההתעקשות של האסלאם שלא לפנות את משבצת הר הבית שנועדה אך ורק לשם ההשלמה הזו. הניסיונות לקבל אחיזה על הר הבית כפי שנעשים כיום, אינם על בסיס המשכת התרבות הזו, אלא המשכת השלטת הריבונית הישראלית על המקום. אם מגמה זו של תפיסה טריטוריאלית הבנויה על החזון המערבי של "מקום תחת השמש"²¹⁰, מצליחה להתקיים באופן זמני ביחס למרחבי הארץ, גם בלא נשמת אפה התרבותית האתנית, לא כך ביחס למקום לב התרבות הזו – בהר הבית²¹¹. שם אוחד האסלאם את המקום בציפורניו, לשמרו אך ורק לאלו שישלימו לו את מעגל תרבותו. משם נוכל להשליך אף לעתידו של המפעל הציוני כולו. קיומו, התפתחותו וחיבורו עם העמים סביבו, תלויים בחזרתו אל התרבות הבנויה מכוח משיכת האדמה – תרבות ההכלה וההולדה הנשית. מהלך שכזה, אינו יכול להסתפק בהקפדה על דרכי התנהלות התואמים את קוד התפקוד האתני הפיזי, כפי שהבאנו לעייל. הוא חייב להביא את מדינת ישראל לרמת הקשר, התפקוד והיצירה שמקור הקיום הפיזי מאפשר, שעל חלקם עמדנו במאמר זה. החזרה אל התרבות הזו, המתחילה אולי מתוך הזדקקות לפתרון הסכסוך הישראלי הערבי רב השנים, היא בסופה, החזרה אל תרבות המזרח התיכון ולמעשה אל תרבותו המקורית של העולם כולו, מעת קריאתו את שם האישה – "חַוָּה - כִּי הָאֵלֶּהָ אִתָּה אִם כָּל חַיִּים"²¹²

²¹⁰ כשם שפרו של בנימין נתניהו "מקום תחת השמש – מאבקו של עם ישראל לעצמאות, לביטחון ולשלום", הוצאת ידיעות אחרונות 2005.

²¹¹ כך בדיוק היה הדבר בעת כיבושו של דוד את ירושלים. אף שכבש את עיר דוד, לא הייתה לדוד שליטה במקום המקדש. את מקום המקדש אולץ לקנות מארוונה היבוסית שהוכתר בתואר "מלך יבוס" אף שעריר דוד לא הייתה בשליטתו. את התואר הזה הוא מקבל אך ורק מתוך אחזקתו במקום המקדש – גורן ארוונה היבוסית.
"וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה מְדוּעַ בָּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֵל עַבְדִּי וַיֹּאמֶר דָּוִד לְקַנֹּת מֵעַמֶּךָ אֶת הַגֶּרֶן לְבָנוֹת מִזְבֵּחַ לַה' וְתַעֲצֵר הַמִּגְפָּה מֵעַל הָעַם. וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה אֵל דָּוִד יְקַח וַיַּעַל אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבֶּקֶר לְעֹלָה וְהַמְרָגִים וְכֹלֵי הַבֶּקֶר לְעִצִּים. הֲכַל נָתַן אַרְוֹנָה הַמֶּלֶךְ לְמֶלֶךְ. וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה אֵל הַמֶּלֶךְ ה' אֱלֹהֶיךָ יִרְצֶךָ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵל אַרְוֹנָה לֹא כִּי קָנִי אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בְּמַחִיר וְלֹא אֶעֱלֶה לְיִקְנֶה אֱלֹהֵי עֲלוֹת חַנָּם וַיִּקְּן דָּוִד אֶת הַגֶּרֶן וְאֶת הַבֶּקֶר בְּכֶסֶף שְׁקֵלִים חֲמִשִּׁים: (שְׁמוּאֵל ב', כ"ד, כ"א – כ"ד).
²¹² בראשית ג', כ'.